

ЕАЭО МЕМЛЕКЕТТЕРІНДЕГІ
ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА
КӘСІПКЕРЛІКТІҢ ДАМУЫ
ТУРАЛЫ ЕСЕП

2018 жыл
IV тоқсан

ӘОЖ 334
КБЖ 65.292
Е-11

Е-11 **«ЕАЭО мемлекеттеріндегі шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы туралы есеп. 4 тоқсан».** – Нұр-Сұлтан, 2019. – 120 бет

ISBN 978-601-7513-99-3

Қазақстан Республикасының Үкіметі шағын және орта кәсіпкерлікті қолдауға және шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту бойынша негізгі индикаторларға жетуге айрықша назар аударып келеді. Бизнес ахуалды жақсарту бойынша атқарылған жұмыстың нәтижесінде Дүниежүзілік Банктің «Doing Business – 2019» есебіне сәйкес Қазақстан өз рейтингін соңғы он жылда 36 көрсеткішке жақсартып, 28-орынға тұрақтады әрі Әзірбайжан (25-орын), Австрия (26-орын), Тайланд (27-орын), Руанда (29-орын), Испания (30-орын) секілді мемлекеттердің қатарынан орын алды.

Қазақстанның ЕАЭО интеграциялық бірлестігіне қатысуы – отандық кәсіпкерлерге жаңа нарық пен халықаралық саудадағы интеграция мүмкіндігіне жол ашады.

Аталған есептің міндеті – 2018 жылдың төртінші тоқсанында ЕАЭО мемлекеттеріндегі шағын және орта кәсіпкерлік көрсеткіштеріне қысқаша талдау, кәсіпкерлік қызмет және кәсіпкерлік саласындағы заңнамаларға өзгерістер енгізу, сондай-ақ қарастырылып отырған кезеңде ЕАЭО елдерінде қолданыстағы мемлекеттік қолдау шаралары жүзеге асқан макроэкономикалық ортаға шолу жасау.

Барлық материалдар ЕАЭО елдеріндегі статистика саласына құзыретті мемлекеттік органдардың маңызды статистикалық мәліметтеріне негізделген. Есепте статистикалық мәліметтер кесте, сурет және диаграмма түрінде иллюстрациямен берілген, бұл ақпаратты түсінуге анағұрлым ыңғайлы. Есеп үкіметтік органдар, биліктің жергілікті атқарушы органдарына, жоғары оқу орындарына, қоғамдық ұйымдар мен бизнес-құрылымдарға ұсынылады.

ӘОЖ 334
КБЖ 65.292

ISBN 978-601-7513-99-3

© «Атамекен» ҚР ҰКП, 2019

ҚЫСҚАРҒАН СӨЗДЕР

ЕАЭО	Еуразиялық Экономикалық Одақ
ЕЭК	Еуразиялық Экономикалық Комиссия
ДБ	Дүниежүзілік банк
ОА	Орта Азия
АР	Армения Республикасы
БР	Беларусь Республикасы
ҚР	Қазақстан Республикасы
РФ	Ресей Федерациясы
ФО	Федералдық округ
ҚР	Қырғыз Республикасы
ЖІӨ	Жалпы ішкі өнім
ҰЭМ	Ұлттық экономика министрлігі
ШОК	Шағын және орта кәсіпкерлік
ШОКС	Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері
ШОБ	Шағын және орта бизнес
ШК	Шағын кәсіпкерлік
АҚ	Акционерлік қоғам
ЖШҚ	Жауапкершілігі шектеулі қоғам
ЖШС	Жауапкершілігі шектеулі серіктестік
ЖК	Жеке кәсіпкер
ШҚ	Шаруа қожалығы
БЖК-2020	Бизнестің жол картасы-2020

КІРІСПЕ

ЕАЭО қатысушы-мемлекеттерінде шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын талдау Қазақстанның шағын және орта кәсіпкерліктегі негізгі индикаторларының жетістігі үшін жауапты мемлекеттік құрылымына да, отандық кәсіпкерлер үшін де маңызды рөл ойнайды.

Мемлекет серіктестердің шағын және орта кәсіпкерлік саласындағы интеграциялық бірігу бойынша оң тәжірибесін зерттейді, кәсіпкерлер ЕАЭО мемлекеттерінің нарығына анағұрлым сенімді кіруге мүмкіндік беретін пайдалы ақпарат алады.

Қазақстанның ЕАЭО интеграциялық бірлестігіне қатысуы – отандық кәсіпкерлерге жаңа нарықты ашады, бірақ нарықтағы жағдай әрдайым өзгеріп отырады. Ұлттық экономиканың қандай да бір саласындағы тауарлар мен қызметке сұранысты сипаттайтын негізгі индикаторлардың бірі – өсу қарқыны. Экономикалық белсенділік көрсеткіші экономикалық қызметтің барлық түрін қамтиды, бұл елдегі өнім шығарылымының нақты көлем өзгерісін анықтауға мүмкіндік береді. Сондықтан ЕАЭ қатысушы-мемлекеттердегі макроэкономикалық статистиканы шолуға және олардың экономикалық белсенділігіне ерекше назар аударылады.

Ұлттық экономиканың тұрақты әрі серпінді дамуы үшін шағын және орта кәсіпкерлік дамуының маңыздылығын ескере отырып, ЕАЭ барлық мемлекеті бизнесті жүргізу процедураларын жеңілдету және кәсіпкерлік ортаны жақсарту бойынша кешенді шараларды жоспарлы түрде жүргізіп келеді. Мемлекеттерді бизнесті жүргізу жеңілдігіне қарай салыстыру үшін Дүниежүзілік банк жыл сайын бизнесті жүргізу жағдайын он негізгі бағыт бойынша бағалайтын «Doing Business» беделді есебін жариялайды. Аталған көрсеткіш бойынша да жағдай үнемі өзгеріп отырады.

2018 жылғы жұмыстың қорытындысы бойынша 2018 жылы қазанның соңында жарияланған «Doing Business-2019» рейтингінде Қазақстан бір жыл ішінде 8 көрсеткіште жоғарылап, әлемде 28-орынды алған. Бұл рейтингте ЕАЭО-ның барлық мемлекеті өз көрсеткіштерін жақсартқан: Ресей – 4 орынға (31-орын), Беларусь, Армения мен Қырғызстан – 1 орынға (тиісінше 37, 41 және 70-орын).

Ұлттық мемлекеттер үкіметтерінің бизнес-қоғамдастықтармен ынтымақтастығындағы мақсатты жұмысы мен ЕАЭО мемлекеттерінің нормативті-құқықтық және заңнамалық актілеріне енгізілген өзгертулердің арқасында бизнесті жүргізудің жағдайларын жақсартуға қол жеткізілді.

Қазақстанда кәсіпкерлік әлеуетті 2018 жылдың тамызында жаңа редакцияда бекітілген «БЖК-2020» мемлекеттік бағдарламасымен күшейту үшін шағын және орта кәсіпкерлікті қаржылай емес қолдау аясында ЕАЭО мүше-мемлекеттерде кәсіпкерлік қызметті жүргізу шарттарын түсіндіру құралын тұрақты қолдану қарастырылған.

Бұл есептің міндеті – 2018 жылдың төртінші тоқсанында ЕАЭО мемлекеттеріндегі шағын және орта кәсіпкерліктің даму көрсеткішіне қысқаша талдау, кәсіпкерлік қызмет жүзеге асырылған макроэкономикалық ортаға және ЕАЭО мемлекеттерінің кәсіпкерлік саласындағы заңнамаларының қарастырылып отырған кезеңде өзгеруіне шолу.

Кәсіпкерлердің іскерлік белсенділігінің индикаторы саналатын сыртқы және ішкі сауда статистикасына ерекше назар аударылды.

1

ЕАЭО мемлекеттеріндегі шағын және орта кәсіпкерлік дамуының 2018 жылдың IV тоқсанындағы көрсеткіштері

1.1

Қырғыз Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері

1.1.1. Кыргыз Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы

2018 жылдың төртінші тоқсанындағы қорытынды бойынша Кыргыз Республикасында ЖІӨ өсу қарқыны 3,5%-ға дейін артты, 2018 жылдың үшінші тоқсанына қарағанда 2,3%-ға жоғары, экспорт 1%-ға жуық және тауар импорты 8%-ға өсті, 1.1.1-кестені қараңыз.

1.1.1-кесте. 2018 жылдың 4-тоқсанының қорытындысы бойынша Кыргызстанның негізгі макроэкономикалық көрсеткіштері. 2018 жылдың қаңтар-желтоқсандағы негізгі макроэкономикалық көрсеткіштер

Жалпы ішкі өнім 2018 ж. қаңтар-желтоқсаны 2017 ж. қаңтар-желтоқсанына пайызбен	103,5%	Негізгі капиталға инвестициялар 2018 ж. қаңтар-желтоқсаны 2017ж. қаңтар-желтоқсанына пайызбен	103,3%
Өнеркәсіп Нақты көлем индексі	105,4%	Инфляция 2018 ж. желтоқсанына	0,4%
Ауыл шаруашылығы	102,7%	Халық 01.04.2019	6,4 млн. адам
Экспорт 2018 ж. қаңтар-желтоқсаны 2017 ж. қаңтар-желтоқсанына пайызбен	100,8%	Импорт 2018 ж. қаңтар-желтоқсаны 2017ж. қаңтар-желтоқсанына пайызбен	108,2%

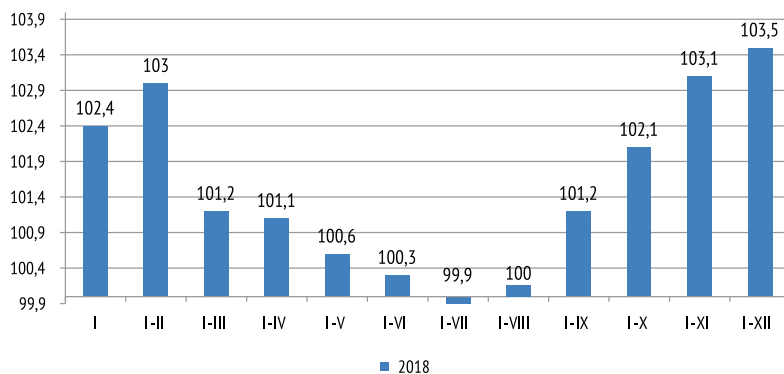
Дереккөз: Кыргыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті.

Жалпы ішкі өнім. Алдын ала бағалау бойынша 2017 жылдың нақтыланған базасына өндірістік әдіспен есептелген 2018 жылғы жалпы ішкі өнім (ЖІӨ) 557,1 млрд сомды құрады және 2017 жылмен салыстырғанда 3,5 пайызға артқан. «Құмтөр» кен орнын өңдеу бойынша кәсіпорынды есепке алмағанда, нақты ЖІӨ өсуі 3,5 пайызды құрады.

Кесімді ЖІӨ құрылымында тауар өндіретін салалардың үлесі 2017 жылдың нақтыланған мәліметімен салыстырғанда 0,7%-ға кеміген және 39,1 пайызды құраған. Мұнымен қоса, өнеркәсіп үлесі 0,1 пайыздық тармаққа төмендеген әрі 18,6 пайызды құрайды, ауыл шаруашылығы сәйкесінше 0,7 пайыздық тармаққа және 11,7 пайызға төмендеген. Бірақ, құрылыс үлесі 0,2 пайыздық тармаққа артып, 8,8 пайызды құраған.

Қызмет көрсететін салалардың үлесі 2017 жылы нақтыланған базамен салыстырғанда 0,3 пайыздық тармаққа төмендеп, 46,8 пайызды құраған. Сонымен көтерме және бөлшек сауда, автокөлік және мотоцикл жөндеу үлесі 0,4 пайыздық тармаққа өсіп, 18,2 пайызды құрады, көлік қызметі сәйкесінше 0,1 пайыздық тармаққа және 4,0 пайызға. Сондай-ақ ақпарат және байланыс саласының үлесі 3,0 пайызды құрап, 0,1 пайыздық тармаққа кеміген, басқа қызметтердің үлесі (жылжымайтын мүлік операциясы, кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет, білім беру, денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету) 0,7 пайыздық тармаққа азайған және 19,9 пайызды құрады. Қонақүй және мейрамхана қызметінің саласына қатысты айтсақ, ол 2017 жылғы деңгейде және 1,7 пайызды құрады. Тоқсан бойынша серпін 1.1.1-суретте көрсетілген.

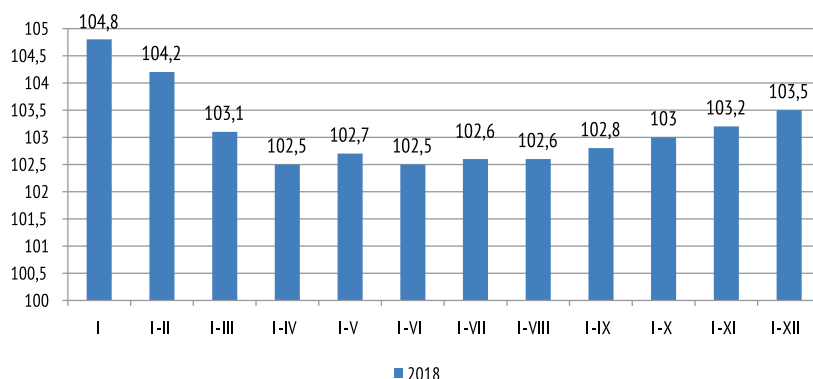
1.1.1-сурет. Кыргызстан ЖІӨ-нің 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы өзгерісі (өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі пайызда).

Дереккөз: Кыргыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

«Құмтөр» кен орнын өңдеу бойынша кәсіпорынды есепке алмағанда республиканың ЖІӨ көлемі 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 557,1 млрд сомды құраған және 3,5%-ға өскен, 1.1.2-суретті қараңыз.

1.1.2-сурет. 2018 жылдың 3-тоқсанында «Құмтөр» кен орнын есепке алмағанда Қырғызстан ЖІӨ-нің өзгерісі

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

1.1.1-кірістірме.

«Құмтөр» кен оры туралы

Құмтөр – Қырғызстанның Ыстық-Көл облысында орналасқан Орта Азиядағы биік таулы алтын өндіретін ірі кен орны, канадалық Centerra Gold Inc алтын өндіретін компаниясы жетілдірген. Кен орнын өңдеу үшін 1993 жылы «Құмтөр Оперейтинг Компани» ЖАҚ құрылған. Алтынның өнеркәсіптік өндірісі 1997 жылдың мамырында басталды. 2014 жылы құрылымы өзгертілді және операциялық қызмет «Құмтөр Голд Компани» ЖАҚ өтті – бірлескен кәсіпорын Қырғызстанның үлескерлік қатысуы 50%. 2026 жылдан кейін Қырғызстанның үлесі 67%-ға дейін артады. Өнеркәсіптік өндірістің басынан 2017 жылдың 31 жетоксаны аралығында Құмтөрге шамамен 11,5 млн унция немесе 357 тонна алтын өндірілді, ондағы 562,7 мың унция немесе 17,5 мың тонна 2017 жылы алынған. «Құмтөр» кенішінде өндірілетін алтын құймасын аффинаж кәсіпорнында қайта өңдеу үшін «Қырғызалтын» ААҚ сатып алады. Бұл «Құмтөр Оперейтинг Компани», «Қырғызалтын» ААҚ және Қырғыз Республикасының Үкіметі арасында жасалған Алтын және күмісті сату туралы келісімшартта қарастырылған. Тазартылған алтын мен күмісті Қырғыз Республикасында және одан тысқары өткізудің айрықша құқығына тек «Қырғызалтын» ААҚ ие. <https://24.kg/archive/ru/parlament/171414-zhogorku-kenesh-podderzhal-restrukturizaciyu.html/>

2018 жылдың төртінші тоқсанында Қырғызстанда ең жоғары қарқынмен өнеркәсіптік өндіріс өсті – 5,4%, екінші орында 4,3% көрсеткішпен құрылыс және қызмет көрсету салалары тұр, ЖІӨ-де 40%-ға жуық үлесті алған қызметтер бар болғаны 1,8%-ға ғана артқан. Алдыңғы кезеңмен салыстырғанда экономиканың барлық саласында оң серпін бар, 1.1.4-суретті қараңыз. Аталған көрсеткішке елдің ЖІӨ-сіне секілді «Құмтөр» кен орнын өңдеу кәсіпорынының өндірістік қызметі күшті әсер етті, 1.1.1-кірістірмені қараңыз.

1.1.2-кесте. 2018 жылдың 4-тоқсанында Қырғызстан экономикасының негізгі салаларындағы өсу қарқынының өзгерісі.

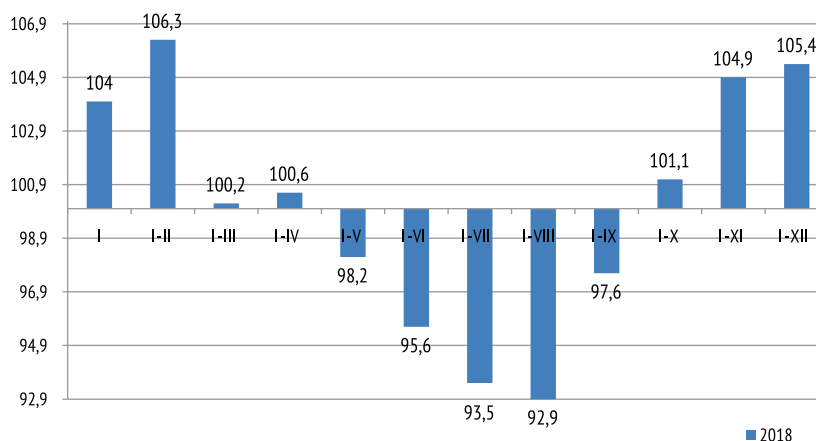
	2018 жыл қаңтар-желтоқсан
ЖІӨ, млрд. сом	557,1
ЖІӨ өсу қарқыны	103,5%
Өнеркәсіптік өндіріс	105,4%
Ауыл шаруашылығы	102,7%
Құрылыс	104,3%
Қызмет көрсету салалары	104,3%
Тұтыну бағасының индексі өткен жылдың желтоқсанына	99,6%

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Қырғыз Республикасы экономикасы салаларының 2018 жылдың 4-тоқсанындағы дамуын егжей-тегжейлі қарастырсақ,

Өнеркәсіп. Жоғарыда аталғандай, өнеркәсіптің ЖІӨ-дегі үлесі 19%-ға жуық. Өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 2018 жылдың қаңтар-қыркүйінде өнеркәсіптік өндіріс көлемінің 4,7 %-ға төмендеуі металл кенін өндіру 65,9%-ға азайғаны, сондай-ақ бағалы металл өндірудің 8,9%-ға төмендеуі туралы ресми статистика мәліметі бойынша негізделген, 1.1.3-суретті қараңыз.

1.1.3-сурет. Қырғызстанда өнеркәсіптік өнім өндіру көлемінің 2017-2018 жылдардағы тоқсан бойынша өзгеруі (өткен жылдардағы тиісті кезеңге пайызбен).

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

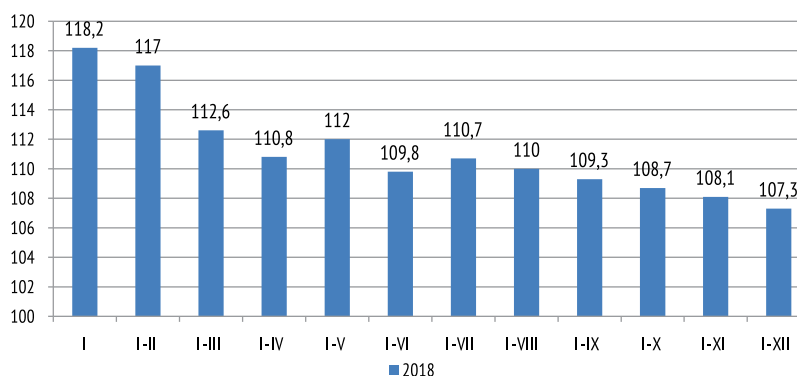
Өнеркәсіптік өндіріс көлемінің өсуі 2018 жылдың қаңтар-сәуірімен салыстырғанда негізгі металдар (44,1 пайызға), металл кенін өндіру (34,3 пайызға), көмір (26,4 пайызға), шикі мұнай мен табиғи газ (16,5 пайызға), тоқыма өндірісі мен киім өндірісі (21,2 пайызға), сондай-ақ резина және пластмасса бұйымдары өндірісінің артуымен негізделген.

Мұнымен қоса, мұнай өнімдері (36,7 пайызға), химия өнімдері (37,7 пайызға), фармацевтика өнімдері (18,2 пайызға), тамақ өнімі (4,8 пайызға) өндірісінде төмендеу байқалды.

Өндіріс (4,1 пайызға) пен электр энергияны тарату (5,7 пайызға) азайғандықтан, электр энергиясы, газ және бумен қамтамасыз ету көлемі 4,2 пайызға қысқарды. «Құмтөр» кен орнын өндіру кәсіпорнын қоспағанда, өндіріс көлемі 5,9 пайызға төмендеді, 1.1.4-суретті қараңыз.

Өткен жылы өнеркәсіптік өнім көлемінің артуы негізгі метал мен дайын металл бұйымдары, азық-түлік өнімдері (сусындарды қосқанда) мен темекі өнімдері, резина және пластмасса бұйымдары, басқа да металл емес минералды өнімдер, тазартылған мұнай өнімдері, тоқыма өндірісі, киім және аяқ киім өндірісі, былғары және басқа да былғары бұйымдары, пайдалы қазбалар өндірісінің артуымен, сондай-ақ электр энергиясы, газ және бумен қамтамасыз етумен (жабдықтау) негізделген.

1.1.4-сурет. 2018 жылдың 4-тоқсанындағы қорытынды бойынша Қырғызстанда «Құмтөр» кен орнын есепке алмағандағы өнеркәсіптік өнім шығару көлемінің өзгеруі (өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен).

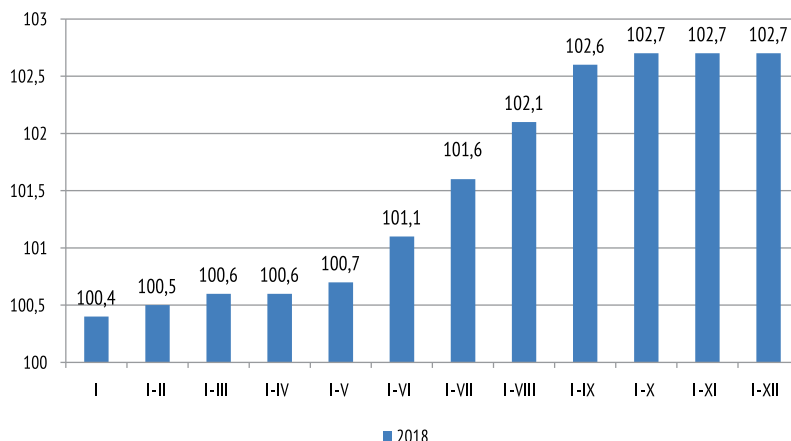

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Ауыл шаруашылығы. 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы және балық аулау кәсібі өнімдерінің жалпы шығарылымы 203822,6 млн сом көлемінде болды, оның ішінде 2017 жылдың қаңтар-желтоқсанында нақты көлем индексі 102,7 пайызды құрады.

2018 жылдың 4-тоқсаны бойынша Қырғызстан ауыл шаруашылығының жалпы өнім серпіні 1.1.5-суретте көрсетілген.

1.1.5-сурет. 2018 жылдың 4-тоқсанындағы қорытынды бойынша Қырғызстанның ауыл шаруашылығындағы жалпы өнім серпіні (өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен).

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

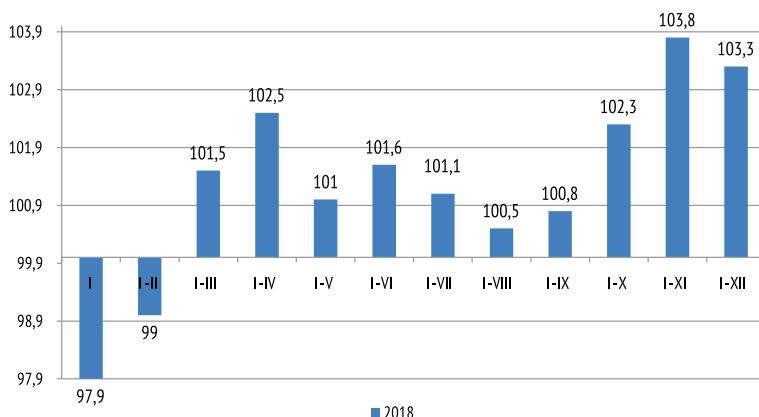
Биыл қаңтар-желтоқсанда ауыл шаруашылығы өнімі өндірісінің жалпы көлемінде мал шаруашылығының өнімі 48,2 пайызды құрады, өсімдік шаруашылығы – 49,2 пайыз, орман шаруашылығы және балық аулау кәсібі – 0,2 пайыз, қызмет көрсету – 2,4 пайыз.

Өнімнің жалпы көлемінде шаруа (фермерлік) қожалықтары мен жеке қосалқы шаруашылықтардың үлесі 95,8 пайыз.

2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында ауыл шаруашылығындағы жалпы өнім көлемінің өсуі өсімдік шаруашылығында (3,4 пайызға), сондай-ақ мал шаруашылығында (2,2 пайызға) өнім өндірудің артуымен негізделген.

Негізгі капиталға инвестициялар және құрылыс нарығы. 2018 жылы қаңтар-желтоқсанда негізгі капиталға салынған инвестицияны игерудің деңгейі 2017 жылмен салыстырғанда 3,3 пайызға өскен (салыстырмалы бағада) және 150825,9 млн сомды құраған. 2018 жылдың желтоқсанында оның көлемі 26646,5 млн сомды құрады, бұл 2017 жылдың желтоқсанына қарағанда 0,9 пайызға жоғары. Инвестиция серпіні 1.1.6-суретте көрсетілген.

1.1.6-сурет. 2018 жылдың 4-тоқсанында Қырғызстандағы негізгі капиталға инвестиция көлемінің өзгеруі (өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен).

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

2017 жылмен салыстырғанда ішкі көздер есебінен қаржыландырылатын негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 24,0 пайызға өскен, оның ішінде банк несиелерінің есебінен – 2,0 есе, кәсіпорындар мен

мекемелердің қаржысы – 35,7 пайызға, халықтың қаржысы – 18,9 пайызға, осы уақытта республикалық бюджет есебінен қаржыландырылатын инвестициялар 26,4 пайызға төмендеген, жергілікті бюджеттікі – 18,8 пайызға.

Сыртқы көздер есебінен қаржыландыру инвестициясының көлемі 27,8 пайызға қысқарған, оның үстіне шетелдік несиелер есебінен – 42,2 пайызға, тікелей шетелдік инвестициялар – 25,5 пайызға, ал шетелдік гранттар мен гуманитарлық көмек есебінен, керісінше, 1,4 есеге артқан.

Қырғызстанда құрылыс саласында былтырғы жылмен салыстырғанда құрылыс көлемі жалпы 33,5%-ға төмендеген, 1.1.3-кестені қараңыз. Тұрғын үй құрылысы көлемінің жалпы төмендегеніне қарамастан, жеке құрылыс көлемінің өскені байқалады, өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 6,4%-ды құрайды.

1.1.3-кесте. 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында тұрғын үй мен әлеуметтік сала нысандарының құрылысы

	Жүргізілді			Жеке капиталда қолданылған инвестиция, млн. сом
	Үй/пәтер, бірлік	Жалпы ауданы		
		мың ш.м.	2017 ж. %	
Тұрғын үй - барлығы	8 792	978,6	66,5	49 764,4
Мемлекеттік меншік	24	2,1	3,7	122,6
Муниципалдық меншік	-	-	-	18,0
Жеке меншік	8 768	976,5	69,0	49 623,8
Жеке құрылыс	7 846	907,5	106,4	14 645,7
Баткен облысы	594	67,7	107,4	835,7
Жалал-Абад облысы	1 714	170,8	106,8	2 300,6
Ыстық-Көл облысы	589	72,6	118,3	1 281,0
Нарын облысы	308	32,5	127,4	536,7
Ош облысы	1 790	193,3	98,4	2 254,6
Талас облысы	377	45,4	100,7	594,4
Шу облысы	1 344	156,4	100,2	2 795,5
Бішкек қ.	857	130,7	112,9	3 589,8
Ош қ.	273	38,1	127,6	457,4
Жалпы білім беру мектептері, оқушы орны	18	4 117	31,7	2 267,0
Мектепке дейінгі білім беру мекемелері, орны	22	1 379	43,8	465,5
Ауруханалар, төсек орны	2	55	12,9	2 929,4
Амбулаториялық-емханалық мекемелер, ауысымдағы келу учреждения, посещения в смену	18	277	27,6	283,8

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Сауда. Қырғыз Республикасы Ұлттық статистика комитетінің мәліметіне сәйкес өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда көтерме және бөлшек сауда айналымы 5,5%-ға артқан. Оның үстіне, көтерме сауда айтарлықтай артқан әрі 7,5%-ды құрады, көтерме саудада былтырғы жылмен салыстырғанда 5,1%-ға жоғарылаған, 1.1.4. және 1.1.5-кестелерді қараңыз.

1.1.4-кесте. 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанындағы жағдай бойынша Қырғыз Республикасының тұтынушылық нарығы (млн. сом)

	Желтоқсан		Қаңтар-желтоқсан	
	2017	2018	2017	2018
Көтерме және бөлшек сауда, автокөлік және мотоцикл жөндеу айналымы	93 372,3	100 979,0	513 754,8	553 623,1

Автокөлік және мотоцикл, торап және жабдықтар саудасы	2 360,6	2 853,2	11 753,6	13 477,9
Техникалық қызмет көрсету және автокөліктерді жөндеу	265,2	291,0	2 650,5	2 815,0
Көтерме сауда	36 564,2	37 448,2	174 218,0	188 148,1
Мотор майларының бөлшек саудасы	7 419,1	8 245,9	55 961,4	62 793,4
Бөлшек сауда	46 763,2	52 140,7	269 171,3	286 388,7

Источник: Национальный статистический комитет Кыргызской Республики

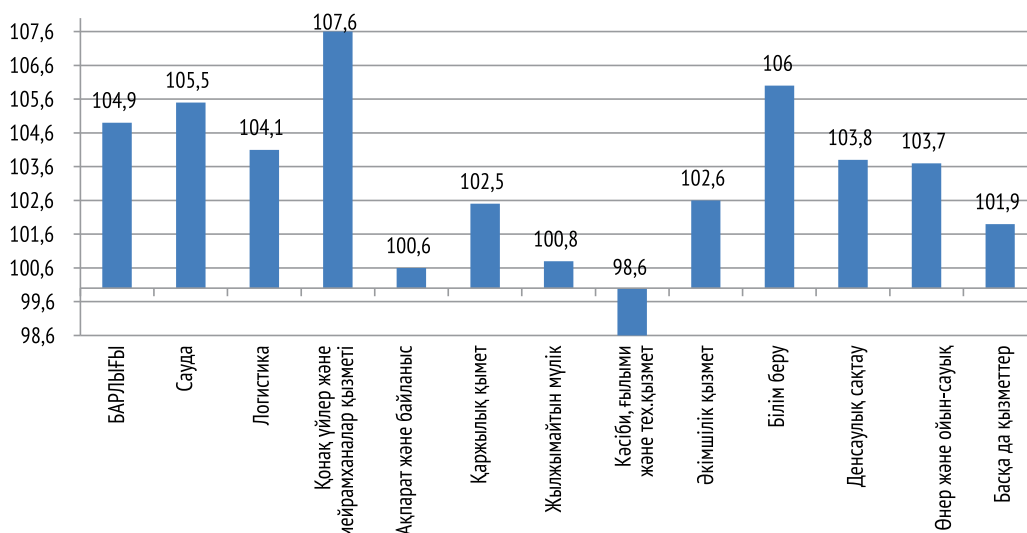
1.1.5-кесте. 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанындағы жағдай бойынша Қырғыз Республикасының тұтынушылық нарығы (%)

	2017	2018	2017	2018
Көтерме және бөлшек сауда, автокөлік және мотоцикл жөндеу айналымы	122,3	107,7	108,8	105,5
Автокөлік және мотоцикл, торап және жабдықтар саудасы	86,6	119,1	100,2	108,4
Техникалық қызмет көрсету және автокөліктерді жөндеу	110,8	105,3	108,7	101,8
Көтерме сауда	154,5	103,1	116,0	107,5
Мотор майларының бөлшек саудасы	101,7	101,1	102,5	100,5
Бөлшек сауда	110,1	111,7	106,2	105,1

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Қызмет нарығы. Алдын ала бағалау бойынша, 2018 жылы шаруашылық жүргізу субъектілері (заңды және жеке тұлғалар) көрсеткен нарықтық қызмет көлемі 724,9 млрд. сомды құрады және 2017 жылмен салыстырғанда 4,9 пайызға өсті.

1.1.7-сурет. 2018 жылдың 4-тоқсанында Қырғызстанда экономикалық қызмет түрлері бойынша нарықтық қызмет көлемінің өзгеруі (өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен).

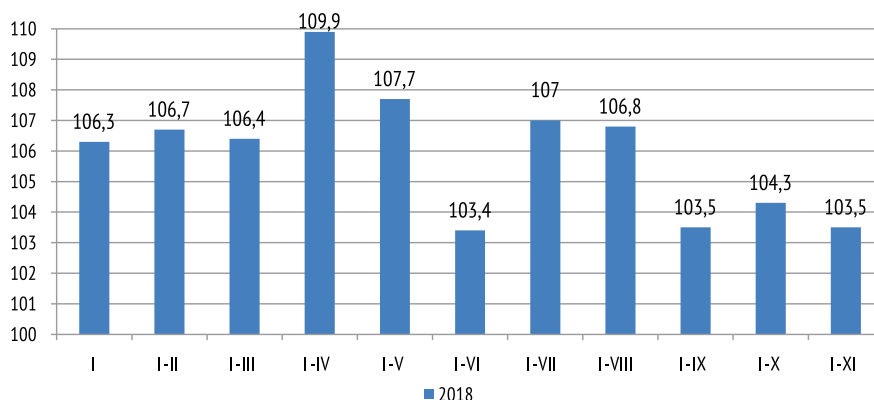

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Еңбекақы және еңбек нарығы. 2018 жылдың қаңтар-қарашасында бір жұмысшының (шағын кәсіпорындарды есепке алмағанда) орташа айлық кесімді еңбекақысы 15747 сомды құрады және 2017 жылдың қаңтар-қарашасымен салыстырғанда 5,9 пайызға көтерілген, ал оның тұтынушылық баға индексі есептегенде аударылған нақты көлемі 4,2 пайызға өскен.

Қырғыз Республикасының Ұлттық банкі бекіткен ресми валюта бағамына сүйенсек, 2018 жылы қаңтар-қарашасында бір жұмысшының орташа айлық еңбекақысы 229,0 АҚШ долларын құраған, 1.1.8-суретті қараңыз.

1.1.8-сурет. Кыргызстанда 2018 жылдың 4-тоқсанындағы нақты еңбекақы серпіні, 2017 жылдың тиісті кезеңіне % (шағын кәсіпорындарды есепке алмағанда).

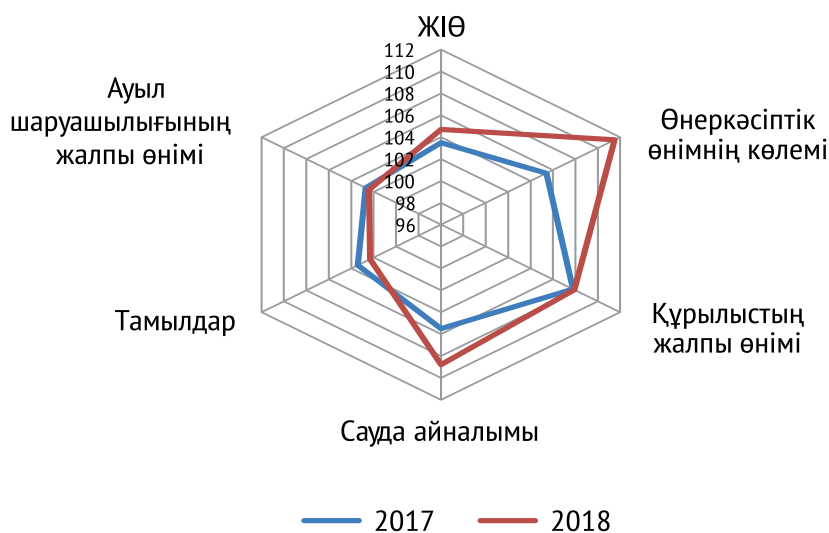
Дереккөз: Кыргыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Кәсіпорындарда және қонақүй мен мейрамхана қызметі саласындағы кәсіпорындар мен ұйымдардан басқа экономикалық қызметтің барлық түріндегі мекемелерде орташа айлық есептелген еңбекақының өсу қарқыны жоғарылағаны байқалды.

Орташа айлық еңбекақының өсу қарқынында айтарлықтай анағұрлым жоғарылау құрылыс (10,9 пайыз), ақпарат және байланыс (14,5 пайыз), мемлекеттік басқару және қорғаныс, міндетті әлеуметтік қамсыздандыру (10,5 пайыз), көтерме және бөлшек сауда, автокөлік және мотоцикл жөндеу (8,7 пайыз), сондай-ақ жылжымайтын мүлік операциясында (8,3 пайыз) орын алды.

2017 жылмен салыстырғанда Кыргызстанда 4 негізгі экономикалық көрсеткіш бойынша төмендеу анықталған, ЖІӨ 1,2%-ға төмендеді, өнеркәсіптік өнім көлемі 6,1%-ға азайған, құрылыс саласының жалпы өнімі 0,1%-ға төмендеген, сондай-ақ сауданың жалпы көлемі 3,3%-ға азайған. Көлік тасымалдау және ауыл шаруашылығының жалпы өндірісінде оң серпін байқалған, ондағы өсу сәйкесінше 1,1% және 0,3% құраған.

1.1.9-сурет. 2018 жылы қаңтар-желтоқсанда негізгі экономикалық көрсеткіштердің өзгерісі

Дереккөз: Кыргыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Кыргызстанда шағын және орта кәсіпкерлік дамуының сандық және сапалық көрсеткіштері 2018 жылдың төртінші тоқсанында қалай өзгергенін қарастырайық.

1.1.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Қырғыз Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы

2019 жылдың 1 қаңтарында Қырғыз Республикасының аумағында заңды да, жеке тұлғалардан да жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілер саны 707,2 мың болды. Өткен жылдың тиісті датасымен салыстырғанда олардың саны 3,4 пайызға өскен, 1.1.6-кестені қараңыз.

1.1.6-кесте. 2019 жылы 1 қаңтарда аймақ бойынша жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілер.

	Всего, тыс. единиц	В процентах	
		к соответствующей дате предыдущего года	к итогу
Қырғыз Республикасы	707,2	103,4	100
Баткен облысы	64,5	104	9,1
Жалал-Абад облысы	128	102,8	18,1
Ыстықкөл облысы	62,7	102	8,9
Нарын облысы	56,1	103,2	7,9
Ош облысы	172,2	103,6	24,3
Талас облысы	36,9	104,6	5,2
Шу облысы	120,6	102,4	17,1
Бішкек қаласы	38,7	109,1	5,5
Ош қаласы	27,5	102,6	3,9

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

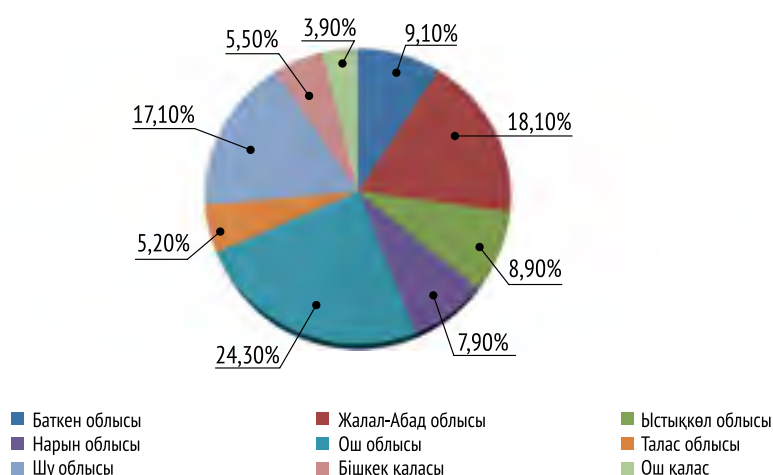
Жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілердің жалпы санында жеке нысандағы меншік субъектілері басым (98 пайыздан асады). Ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы және балық аулау кәсібі саласында қызмет атқаратын шаруашылық жүргізетін субъектілер (63 пайыз) анағұрлым көп үлеске ие.

Жұмыс істейтін шаруашылық жүргізетін субъектілер үш облыста ең көп, жинақтағанда барлық субъектіден 50%-дан астамын алады:

- Ош облысы – 172,2 мың (24,3%);
- Жалал-Абад облысы – 128 мың (18,1%);
- Шу облысы – 120,6 мың (17,1%).

Қырғызстанның жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілері 1.1.10-суретте өңір бойынша бөліп көрсетілген.

1.1.10-сурет. 01.01.2019 жылы Қырғызстанның жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілерін өңір бойынша бөлу.

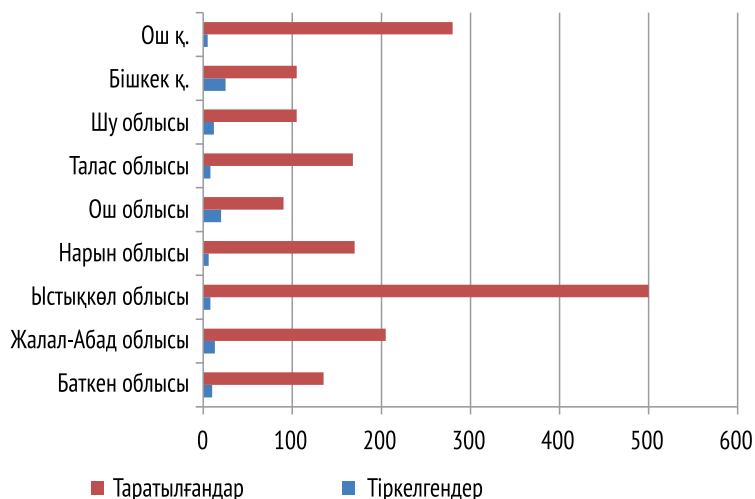

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

2019 жылдың 1 қаңтарында аталған көрсеткіш бойынша аздаған қысқарту бар екенін көрсетеді. Қазіргі таңда Қырғыз Республикасының Үкіметі кәсіпкерлерлі көлеңкелі сектордан шығару және бизнесті заңдастыру бойынша шаралар қабылдауда, бұл жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілердің статистикасына оң әсер ету тиіс.

Бизнес демографиясында үнемі өзгеріс орын алады, жаңа кәсіпорындар мен мекемелер тіркеледі, нарықта тұрақтай алмаған кәсіпорындар мен ұйымдар таратылады. 1.1.11-суретте Қырғызстанда 2018 жылдың IV тоқсанында жаңадан тіркелген және таратылған шаруашылық жүргізетін субъектілердің өңір бойынша бөлінгені берілген (өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен).

1.1.11-сурет. Қырғызстанда 2018 жылы жаңадан тіркелген және таратылған шаруашылық жүргізетін субъектілердің аймақ бойынша саны (өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен).

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Шаруашылық жүргізетін субъектілер құрылымында шаруа (фермерлік) қожалықтар мен жеке кәсіпкерлер басым. Жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілердің жалпы санында заңды тұлғалардың үлесі 4,5 пайызды немесе 31,6 мың бірлікті құрады.

Жұмыс істеп тұрған заңды тұлғалардың айтарлықтай бөлігі (80,2 пайызы) шағын шаруашылық жүргізетін субъектілерге тиесілі, оның 47,6 пайызы Бішкек қаласында тіркелген. Орта және ірі шаруашылық жүргізетін субъектілердің үлесі сәйкесінше 13,6 және 6,2 пайызы құрады, 1.1.7-кестені қараңыз.

1.1.7-кесте. Қырғызстанда 2018 жылы 1 қазанда жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілерді түрі мен өңіріне қарай бөлу, мың бірлі.

	Барлығы	В том числе					
		шағын	орта	ірі	Шаруа (фермерлік) қожалықтар	Жеке кәсіпкерлер	Басқа жеке бөлімшелер
Қырғыз Республикасы	707,2	24,5	4,3	1,9	333,0	335,1	8,3
Баткен облысы	64,5	1,0	0,4	0,1	31,0	31,6	0,4
Жалал-Абад облысы	128	1,9	0,7	0,3	77,0	46,5	1,6
Ыстықкөл облысы	62,7	1,4	0,4	0,1	19,8	40,0	0,9
Нарын облысы	56,1	0,7	0,3	0,1	31,5	22,7	0,8
Ош облысы	172,2	2,5	0,6	0,2	98,1	69,1	1,7
Талас облысы	36,9	0,9	0,2	0,1	21,6	13,5	0,6

Шу облысы	120,6	2,8	0,6	0,2	51,2	64,4	1,3
Бішкек қаласы	38,7	12,1	0,8	0,6	0,5	23,9	0,9
Ош қаласы	27,5	1,2	0,2	0,1	2,4	23,3	0,3

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін барлық 707 200 субъектінің 94%-дан астамын жеке кәсіпкерлер мен шаруа қожалықтары құрайды, тек 34%-ы – шағын кәсіпорындар, орта кәсіпорындардың үлесі – небары 0,6%, 1.1.14-суретті қараңыз.

Жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілердің жалпы санында жеке нысандағы меншік субъектілері (98,2%) басым. Ең үлкен үлес (63%, немесе 439 200 бірлік) ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы және балық аулау кәсібі саласында шаруашылық жүргізетін субъектілерге тиесілі, екінші орында – көтерме және бөлшек сауда (17%, немесе 117 900 бірлік), үшінші орында – көлік (6%, немесе 41 300 бірлік), 1.1.8-кестені қараңыз.

2018 жылы 3-тоқсанның басында шағын және орта кәсіпкерлік саласында 477 300 адам жұмыспен қамтылған, экономиканың түрлі саласындағы өнімде шағын және орта кәсіпкерліктің үлесі:

- өнеркәсіпте – 21,1%;
- ауыл шаруашылығы – 51,6% (өндірістің 97% шаруа қожалықтарына тиесілі);
- құрылыс (мердігерлік жұмыс көлемі) – 96,6%.

Үшінші тоқсандағы қорытынды бойынша шағын және орта кәсіпкерлік үлесі және өндірілген өнім көлемі бойынша соңғы мәліметтер зерттеу жүргізілу сәтінде әлі жарияланбаған.

1.1.12-сурет. Қырғызстанда 01.01.2019 жылы жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілердің құрылымы (мың субъекті)

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

1.1.8-кесте. 2019 жылдың 1 қаңтарында Қырғызстанда жұмыс істеп тұрған шаруашылық жүргізетін субъектілерінің нысаны мен экономикалық қызмет түрлері

	Барлығы	Оның ішінде меншік нысаны бойынша			
		мемлекеттік	муниципалдық	жеке	Басқа да
Барлығы	707225	7132	4913	695066	114
Ауыл шаруашылығы. Орман шаруашылығы және балық аулау кәсібі	442110	200	17	441893	-
Пайдалы қазбаларды өндіру	606	6	1	599	-
Өңдеу өндірісі (өңдеу өнеркәсібі)	14250	35	10	14205	-
Электр энергиясы, газ және бу, кондиционерленген ауамен қамсыздандыру (жабдықтау), кондиционированным воздухом	243	31	11	201	-

Сумен жабдықтау, қалдықтардың тазалау, өңдеу және екінші реттік шикізат алу	611	11	155	445	-
Құрылыс	7051	76	13	6962	-
Көтерме және бөлшек суда; автокөліктер және мотоцикл жөндеу	119480	13	4	119463	-
Көлік қызметі және жүктерді сақтау	41780	560	14	41206	-
Қонақүй және мейрамхана қызметі	14194	43	7	14143	1
Ақпарат және байланыс	3744	114	38	3592	-
Қаржылық делдалдық және сақтандыру	2886	25	4	2856	1
Жылжымайтын мүлік операциясы имуществом	6202	14	25	6163	-
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	13329	439	13	12875	2
Әкімшілік және көмекші қызмет	3047	44	9	2994	-
Мемлекеттік басқару және қорғаныс; мандетті әлеуметтік қамсыздандыру	2706	1597	1108	-	1
Білім беру	7007	2104	1915	2935	53
Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету	4490	1393	296	2801	-
Өнер, ойын-сауық және демалыс	4317	418	1185	2714	-
Қызмет көрсететін басқа да қызметтер	19022	9	88	18924	1
Жалдамалы жұмысшылары бар жеке үй шаруашылықтарының қызметі, жеке үй шаруашылықтарының өзі тұтынуына арналған түрлі тауар мен қызмет өндірісі	94	-	-	94	-
Эксаумақтық ұйымдар қызметі	56	-	-	1	55

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

1.1.3. Қырғыз Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы экономикалық қызметі

Алдын ала мәлімет бойынша Қырғыз Республикасының сыртқы және өзара тауар саудасы 2018 жылдың қаңтар-қарашасында 5967,6 млн АҚШ долларын құрады және 2017 жылдың қаңтар-қарашасымен салыстырғанда 6,2 пайызға артқан. Экспорттық жеткізілімдер 1533,2 млн АҚШ долларын құрап, 0,8 пайызға өскен, бұл ТМД мемлекеттеріне жеткізудің 5,4 пайызға ұлғайғанымен негізделеді.

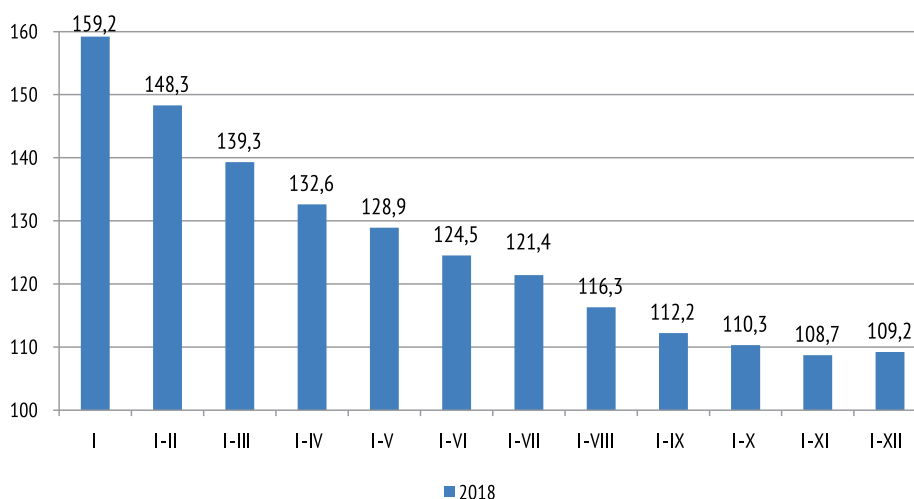
Импорттық түсім 2017 жылдың қаңтар-қарашасымен салыстырғанда ТМД-дан тыс мемлекеттердің түсімінің 19,6 пайызға артуы есебінен 4434,4 млн АҚШ долларын құрап, 8,2 пайызға өскен. Тауар айналымының құрылымында экспорттың үлесіне 2,7 пайыз келсе, импортқа – 74,3 пайыз.

2018 жылдың қаңтар-қарашасында сауда теңгерімінің теріс сальдосы 2901,2 млн АҚШ долларын құрады (2017 ж. қаңтар-қарашасында – 2576,4 млн доллар). Алтынды есепке алмағанда, экспорт 989,3 млн АҚШ долларын құрап, 6,2 пайызға артты.

Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттермен өзара саудада республикадағы тауар айналымының жалпы көлеміне 35,0 пайыз тиесілі, оның ішінде экспортта – 32-6 пайыз, импортта – 35,9 пайыз.

Сәйкес кезеңдегі импорт көлемінің серпіні пайызбен 1.1.13-суретте көрсетілген.

1.1.13-сурет. 2018 жылдың 1 қаңтарында Қырғызстандағы импорт көлемінің өзгеруі

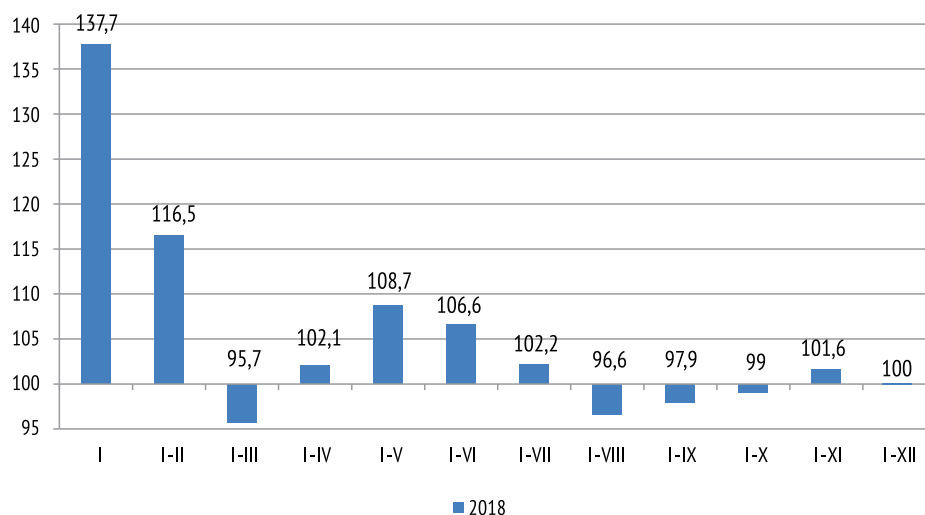

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

ТМД-дан тыс мемлекеттерден негізгі экспорттаушы-мемлекеттер қатарында Ұлыбритания (экспорттың жалпы көлемінен 35,8 пайыз), Түркия (6,1 пайыз), Қытай (3,7 пайыз) және Литва (2,9 пайыз) бар. ТМД елдері арасынан жеткізілімнің жоғары үлесі Ресей (17,6 пайыз), Қазақстан (14,6 пайыз), Өзбекстан (9,6 пайыз), мен Тәжікстанға (2,9 пайыз) тиесілі.

ТМД-дан тыс мемлекеттен импортталған тауарлар көлемінің айтарлықтай бөлігін Қытай (импорттың жалпы көлемінен 39,6 пайыз), Түркия (6,1 пайыз), АҚШ (2,7 пайыз) және Германия (1,5 пайыз) құрайды. ТМД мемлекеттерінің қатарынан Ресейден импорттық түсім 25,0 пайызды құраған, Қазақстаннан – 10,2 пайыз және Өзбекстаннан – 3,7 пайыз. 01.0.12019 жылы Қырғызстандағы тауар экспортының серпіні 1.1.14-суретте берілген.

1.1.14-сурет. 01.01.2019 жылы Қырғызстанда экспорт көлемінің өзгеруі.

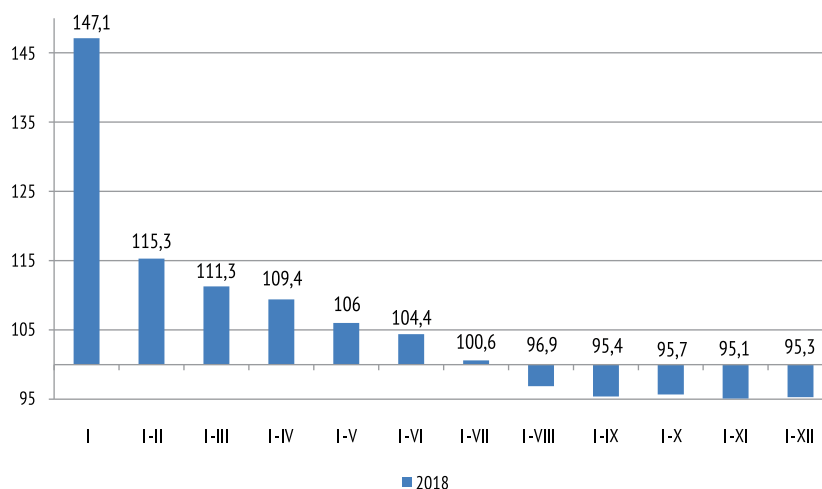

Дереккөз: Қырғыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

2017 жылдың қаңтар-қарашасымен салыстырғанда экспорт көлемі 2018 жылдың қаңтар қарашасында 703,0 млн долларды құрап, ТМД мемлекеттеріне жеткізудің артуы есебінен жоғарылады. Сонымен қатар, ТМД мемлекеттерінен басқа да елдерге тауар жеткізу 830,2 млн долларды құрап, 2,8 пайызға төмендеді.

Экспорттық жеткізілімнің артуы, негізінен цемент, портландцементті жеткізу 4,3 есеге, мыс қалдықтары мен сынықтарының 3,1 есеге, қара металл қалдығы мен сынығының 2,5 есеге, тас көмір – 2,1 есеге, сондай-ақ мақта талшығы – 47,7 пайызға артуымен қамтамасыз етілген. Қырғызстанның ЕАЭО мемлекеттерімен импортының серпіні 1.1.15-суретте берілген.

1.1.15-сурет. 01.01.2019 жылы Кыргызстанның ЕАЭО елдерінен импорт серпіні.

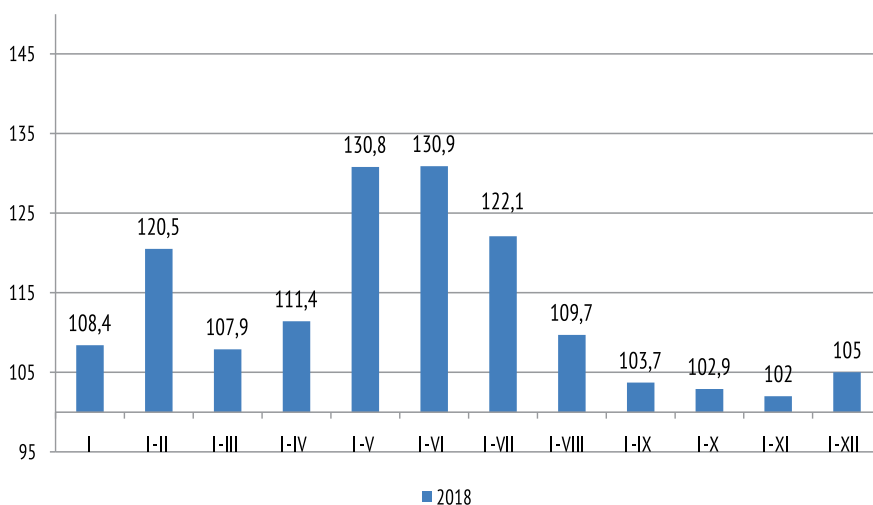

Дереккөз: Кыргыз Республикасының Ұлттық статистика комитеті

Импорттық түсімде негізгі серіктес мемлекеттер – Қытай (аяқ киім – 324,4 млн. долларға, синтетикалық материалдар - 50,4 млн. долларға, киім және киім жабдықтары - 221,6 млн. долларға, электрлі машиналар және жабдықтар - 186,8 млн. долларға), Ресей (мұнай өнімдері - 241,4 млн. долларға, өсімдік майлары –21,8 млн. долларға, жол және құрылыс техникасы - 16,6 млн. долларға, көлік құралдарына арналған шиналар - 10,3 млн. долларға), Қазақстан (цемент - 10,1 млн. долларға, тас көмір –15,1 млн. долларға, су, минералды және газдалғанды қосқанда – 22,0 млн. долларға, бидай ұны - 11,7 млн. долларға), Түркия (киім және киім жабдықтары - 98,4 млн. долларға, жиөаз және оның бөлшектері - 3,3 млн. долларға, аяқ киім - 16,4 млн. доллар), Өзбекстан (жемістер мен жаңғақтар - 36,0 млн. долларға, көкөністер - 7,5 млн. долларға, ерлерге тоқыма киім - 3,1 млн. доллар).

Экспорттық жеткізілімнің анағұрлым үлкен көлемі Ұлыбритания (алтын - 543,6 млн. АҚШ доллары), Ресей (киім - 113,3 млн. долларға, мақта талшығы - 10,4 млн. доллар, аяқ киім - 14,6 млн. доллар), Қазақстан (кен және бағалы металл концентраттары - 88,9 млн. долларға, сүт өнімдері - 13,9 млн. долларға, аяқ киім - 7,5 млн. доллар), Түркия (мақта талшығы - 11,4 млн. долларға, көкөністер мен жемістер - 19,4 млн. долларға) және Өзбекстанға (электр энергиясы - 16,2 млн. долларға) тиесілі.

1.1.16-сурет. 01.01.2019 жылы Кыргызстанның ЕАЭО мемлекеттеріне экспорт серпіні.

Дереккөз: Кыргыз Республикасының Ұлттық статистика комитет

Қыргызстанмен өзара сауда және оның құрылымы туралы мәліметтің сараптамасы Қазақстан кәсіпкерлеріне бизнесті дамыту және әртараптандыру бойынша шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

1.1.4. Қырғызстанда 2018 жылы шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын реттеу және кәсіпкерлікті қолдау механизмдері

Қырғыз Республикасында кәсіпкерлік қызметті реттейтін мемлекеттік орган – Қырғыз Республикасының Экономика министрлігі.

1.1.1-кірістірме.
Қырғыз Республикасының Экономика министрлігі
72002 Бішкек, Шу даңғылы, 106.
Тел. +996 (312) 62-05-90, +996 (312) 62-05-90
Кәсіпкерлік қызметті реттеу басқармасы
+996 (312) 62-49-85
e-mail: mail@mineconom.gov.kg; http://mineconom.gov.kg/

Реттеудің жүйелік талдауы. Қырғыз Республикасының Экономика министрлігі (ары қарай – Министрлік) 2015 жылдың наурыз айында Қырғызстанда бизнес жүргізуге бөгет болып отырған кедергілерді анықтауға бағытталған реттеуші, тиісінше мемлекеттің экономикалық дамуына сеп болатын «Реттеудің жүйелік талдауы» реформасын іске қосты.

Реформаның мақсаты – кәсіпкерлік саласындағы заңнамалық базаны жеңілдету, Қырғызстандағы инвестициялық ахуалды түбегейлі өзгерту, жемқорлықты азайту, ұлттық және шетелдік инвесторлар үшін қолайлы жағдай жасау.

Реформаның мәні Қырғызстанда кәсіпкерлік қызметті реттейтін заңнамалық актілердің қайталанатынын, мағынасыз және анағұрлым түйткілділерінен арылу.

Қырғызстан үшін реттеуші реформаны жүргізуден негізгі пайда:

- әлеуетті инвесторлар, бизнес-қоғамдастықтар мен қоғамдастықтар үшін Қырғыз Республикасының Үкіметі барлық мемлекеттік органдармен бірлесе отырып кең ауқымды тиімді реттеуші реформаны жүргізіп отырғаны туралы қуатты саяси серпіліс;
- кәсіпкерлік саласындағы заңнамалық база бизнес пен инвестициялар үшін жемқорлық мүмкіндігін қысқарта отырып, анағұрлым қолайлы жағдай туғыза, жеңілдетіледі;
- мемлекеттік басқару жүйесі айтарлықтай жеңіл әрі тиімді етіп құру (мүмкін, қажет емес функцияларды алып тастауды қайта қарау бойынша ұсыныстар болады);
- артық күрделі ережелерді жеңілдету және лауазымды тұлғаларға берілген әрекеттің шамадан тыс еркіндігін шектеу жолымен сыбайлас жемқорлыққа арналған мүмкіндіктерді қысқарту;
- іске қосылған 34 мемлекеттік органда реттеуші реформаны бірқатар заманауи үрдістермен жүргізуде оқытылған және тәжірибесі бар дайын сарапшылардың штаты құрылды;
- мемлекет пен бизнес арасында мемлекеттік-жекеменшік диалогын нығайту.

Реформаның барысы. Реформалау барысының өзі үш кезеңнен тұрады: нормативті-құқықтық актілерді түгендеу; оларды сараптау және Үкіметке нақты нормативті-құқықтық актілерге қатысты бағалау мен ұсыныс беру, өзгерту немесе сол күйінде қалдыру.

2019 жылдың наурыз айынан бастап мемлекеттік органдар нормативті-құқықтық актілерді жаппай түгендеу жұмысына кірісіп кетті, әрбір нормативті-құқықтық актінің заңдылығы, негізділігі, сыбайлас жемқорлық механизмдерінің бар-жоқтығы мен бизнеске қолайлығы сарапталынады. Артық немесе тиімділігі жоқ құқықтық актілерді алып тастауға ұсынады.

Түгендеу және тиісті ұсынымдарды дайындауға мемлекеттік органдардың өздері де, мемлекеттік органдар берге ұсыныстарды қарастыратын жеке сектор да қатысады, мүдделі тараптармен талқылаулар өткізеді, қолданыстағы нормативті-құқықтық актілерді түгендеу, сараптау және бағалауға қатысады және жүргізілген жұмыстардың қорытындысы бойынша өз ұсыныстарын енгізеді.

Бұл мемлекет пен бизнестің бірлескен әрі екі тараптың да мүддесін ескеруге мүмкіндік беретін әрекет

болмақ. Нәтиже үшін тікелей жауапкершілікті министрліктер мен ведомстволардың басшылары алады, сондықтан әрбір нормативті құжатты егжей-тегжейлі зерделеуге қатыстыруға өздері мүдделі. Қырғызстанда мұндай кешенді түгендеу алғаш рет жүргізіліп отыр.

Жүргізіліп отырған реформаның субъектілері:

- кеңесші орган болып саналатын Премьер-министр Реттеуші реформа жөніндегі кеңеске жетекшілік етеді
- Кеңес хатшылығы Экономика министрлігі;
- Кеңестің жұмысшы органы – Реттеуші реформа бойынша орган;
- 33 мемлекеттік орган;
- Бизнес-қоғамдастық.

Реформа түгелдей 3 кезеңнен өтті:

1-кезең – кәсіпкерлік қызметті реттейтін нормативті-құқықтық актілерді түгендеу, кәсіпкерлік қызметті реттейтін нормативті-құқықтық актілердің толық тізімін жасау.

Аталған кезеңде:

- 34 мемлекеттік органнан жұмыс тобының 84 мүшесі түгендеу жүргізу және «Е-гильотина» мәліметтер базасын толтыру бойынша оқытылды, 34 мемлекеттік органда жұмыс тобы құрылды;
- 72 127 құжат бастапқы сараптаудан (түгендеу) өтті;
- Жұмыс топтары 1 487 құжатты анықтады;
- Бизнес-қоғамдастықтар мен сарапшылар 864 құжатты толықтырды;
- Нормативті-құқықтық актіні түгендеу барысында 1996 әкімшілік процедура анықталды;
- 247 әлеуетті әкімшілік процедура басымдықпен сараптау және бағалауға жатады.

Осылайша, бірінші кезеңнің қорытындысы бойынша Кеңес кәсіпкерлік қызметті реттейтін 1068 нормативті-құқықтық актілердің, оның ішінде 3388 құжаттың тізімін бекітті.

2-кезең – бизнеске негізсіз кедергі келтіретін нормативті-құқықтық актілерді анықтау үшін мемлекеттік органдар мен бизнес-қоғамдастықтың нормативті-құқықтық актілерді терең талдауы мен бағалауы, әрбір нормативті-құқықтық актінің заңдылығын, қажеттілігін, бизнеске тілектестігіне сәйкестігін бағалау, сыбайлас жемқорлыққа жақындығын алып тастау;

Бұл кезеңде қатыстырылған 34 мемлекеттік орган Кеңестің жұмысшы органымен бірге нормативті-құқықтық актілерге талдау және бағалау жүргізді.

3-кезең – Реттеуші реформа жөніндегі бөлімнің бизнесті жүргізу кезінде шығынды азайтуға бағытталған ұсыныстарды зерделеу және дайындау, бұл мемлекет пен жеке сектордың шығынын қысқартуға, инвестициялауға және экономикалық дамуды қамтамасыз етуге арналған ресурстарды босатуға мүмкіндік береді.

Бүгінде аталған сараптаманың қорытындысы бойынша Реттеуші реформа жөніндегі кеңес 1068 нормативті актілерге ұсыныстарды қабылдады және 261 актінің күшін жоғалтқан деп тануға, 209 нормативті актіген өзгертулер енгізуге, қалғандарын өзгертпей қалдыруға бағыттады.

Сарапшылардың бағалауынша берілген ұсыныстарды жүзеге асырудан экономикалық пайда 2 354,6 млн сом көлеміндегі үнемдеуді құрауы мүмкін, бұл біздің кәсіпкерлерге шамамен 10,8 млн сағатты үнемдеуге мүмкіндік береді.

Төрағасы Қырғыз Республикасының Премьер-министрі болып саналатын Реттеуші реформа жөніндегі кеңес аталған ұсыныстар 2016 жылдың 7 шілдесі, 13 желтоқсанында, 2017 жылдың 8 маусымы мен 1 желтоқсанында қабылдады.

«e-Guillotine». Осындай күрделі, кешенді жоба үшін Еуропадағы ынтымақтастық және қауіпсіздік ұйымының (EUIP) орталығы «Jacobs, Cordova&Associates» халықаралық компаниясын шақырта отырып, ауқымды техникалық және сарапшылық қолдау көретті. Аталған фирма әлемде реттеуші реформа саласындағы озық ұйым және «e-Guillotine» арнайы бағдарламасын құрастырушы болып саналады. Бұл әдіс заңнаманы қайта қарау және экономикалық тұрғыда пайдасыз және қолайсыз механизмдерді анықтау бойынша анағұрлым тиімді әрі жедел құрал.

«e-Guillotine» әдісі – әрбір нормативті-құқықтық актіге құжаттама енгізілген, белгілі бір өлшем (заңдылық, мақсаттылық, бизнеске тілектестігі, сыбайлас жемқорлық жолдарының болуы және т.с.с) бойынша сараптау жүргізуді қарастыратын, орын алуы мүмкін шығындарды қоса алғанда экономикалық пайдалылығын баға-

лау, мониторинг және т.б. қарастырылатын барлық нормативті-құқықтық актілердің тізілімі.

Бұл 12 мемлекетте сәтті қолданылған, 25 мыңнан астам нормативті-құқықтық актілерді қысқартуға және алып тастауға көмектесті, бұл бизнеске бір жылда 7,8 млрд доллардан астам қаражатты үнемдеуге мүмкіндік берді. Нақты ақпаратты <http://sar.kg/> сайтынан білуге болады.

Бизнеске қызмет көрсету орталығы. Қырғыз Республикасы Жоғары Кеңесінің 2018 жылы 20 сәуірдегі № 2377-VI қаулысымен бекітілген Қырғыз Республикасы Үкіметінің «Бірлік, сенім, жасампаздық» бағдарламасы аясында дамыту бойынша Министрлікпен бірге (ИСА және ЕЫҚҰ) қазіргі таңда Қырғыз Республикасы Үкіметінің «Кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталығының қызметін құру және ұйымдастыру тұжырымдамасын бекіту туралы» қаулының жобасы дайындалды, оған сәйкес кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталықтарын (ары қарай – КҚКО) ашу жоспарланып отыр.

Кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталықтары кәсіпкерлік жүргізу мәселелеріне қатысты ақпарат пен кеңес беру арқылы кәсіпкерлерге қолдау көрсетеді, сондай-ақ кәсібін енді бастағандарды оқытады, мемлекеттік және басқа да қызметтерді көрсетеді.

Кәсіпкерлік субъектілер саны барынша толық қамту үшін Кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталықтарын Қырғыз Республикасының барлық өңірінде құру жоспарланған. Бастапқы кезеңде Кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталығын Бішкек қаласында құра жоспарда бар, ал одан кейін сондай орталықтарды елдің әр өңірінде ашу көзделген.

Бизнес-омбудсмен. Мұнымен қоса, кәсіпкерлердің құқығы мен заңды мүддесін мемлекеттік қорғаудың және мемлекеттік билік органдарының, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, мекемелер мемлекеттік кәсіпорындар және лауазымды тұлғалардың соны сақтауының кепілдігін қамтамасыз ету мақсатында Еуропалық Қайта құру және Даму банкінің қолдауымен Экономика министрлігі Қырғыз республикасы Үкіметінің «Кәсіпкерлік қызмет субъектілерінің құқығын қорғайтын уәкілетті тұлға (Бизнес-омбудсмен) туралы» қаулының жобасын дайындады.

Бизнес-омбудсмен сыбайлас жемқорлық істерді және/немесе кәсіпкерлік қызмет субъектілерінің құқықтарының және/немесе заңды мүдделерінің бұзылуын болдырмау мақсатында мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары қызметінің ашықтығына көмектеседі.

Қаулының аталған жобасы министрліктер мен ведомстволарға мақұлдауға жолданды. Мақұлдау процедурасын жүргізген соң белгіленген қаулы жобасы Қырғыз Республикасы Үкіметінің Аппаратына қарауға жолданады.

Мұнымен қоса, Қырғыз Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүргізу жағдайын кәсіпкерлік субъектілері мен мемлекеттік органдар арасындағы дауларды шешу механизмін енгізу, дауларды шешудің баламалы механизмдерін дамыту және олардың қолданулы саласын кеңейту арқылы экономиканың дамуына ықпал ету жолымен жақсарту мақсаты да қарастырылған. Кәсіпкерлікті дамыту үшін қолайлы жағдайды қалыптастыру – Қырғыз Республикасының басты стратегиялық бағыттарының бірі, «Қырғыз Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне (Қырғыз Республикасының «Қырғыз Республикасындағы инвестициялар туралы», «Қырғыз Республикасындағы аралық сот туралы», «Медиация туралы» заңдары) өзгертулер енгізу туралы» Қырғыз Республикасының Заң жобасы дайындалды.

Аталған заң жобасын қабылдау Қырғыз Республикасының Аралық сотына кәсіпкерлік субъектілері мен мемлекеттік органдар арасындағы салық дауларын қарауға, сондай-ақ судьялар мен арбитрлар үшін тараптарға міндеттеме бекіту бөлімінде тараптар арасында бейбіт келісім жасау институтының бар екені туралы ақпараттандыруға мүмкіндік береді.

Экономика министрлігі Қырғыз Республикасы Үкіметінің «Кәсіпкерлік қызмет жағдайын төмендетуге бағытталған норманы қарастыратын заң шығаратын қызмет бойынша тыйымды (мараторий) енгізу туралы» қаулысының жобасын (ары қарай – қаулы жобасы) дайындады. Бұл қаулы кәсіпкерлік субъектілерінің экономикалық қызметін жүзеге асырғанда жағымсыз факторларды қоюға бағытталған Қырғыз Республикасының нормативті құқықтық актілерін қабылдауға тыйым салуды енгізу арқылы кәсіпкерлік субъектілердің экономикалық қызметіне қолдау көрсету мақсатында әзірленген.

Қазіргі таңда мемлекеттік органдар кәсіпкерлік қызметті реттеуге бағытталған біршама нормативті құқықтық актілерді дайындау үстінде. Көбінде нормативті актілердің көптеген жобасы кәсіпкерлік қызметті

жүргізуді қиындатуға бағытталған, оның салдарынан кәсіпкерлік субъектілері экономикалық қызметті жүргізуде қиындық көреді, бұл өз кезегінде Қырғыз Республикасының инвестициялық тартымдылығына кері әсер етеді.

Бүгінде Қырғыз Республикасы Үкіметінің негізгі бағыттары – кәсіпкерлік қызметті жүргізуге қолайлы жағдай жасау.

Осыған орай, Қырғыз Республикасында кәсіпкерлік субъектілер қызметінің жағдайын төмендетуге бағытталған нормативтік актілер жобаларының қабылдануына тыйым салу қажет.

Кәсіпкер күні. Қырғыз Республикасы Үкіметінің 2000 жылдың 20 қазандағы №630 қаулысына сәйкес, 20 қыркүйек жыл сайын атап өтілетін кәсіби мереке – Қырғыз Республикасы кәсіпкерінің күні ретінде тіркелген.

Осыған байланысты Экономика министрлігі жыл сайын Қырғыз Республикасының Премьер-министрінің қатысуымен Қырғыз Республикасы кәсіпкерлерінің күніне орайластырылған ісшара өткізеді.

Тексерулерді бақылау. Кәсіпкерлік субъектілеріне тексеру жүргізуге құқығы бар уәкілетті органдардың ТІЗІМІ:

1. Қырғыз Республикасы Үкіметі анықтайтын әкімшілік сақтандыру жарнасы саласындағы әкілетті мемлекеттік орган;
2. Қырғыз Республикасы Үкіметінің жанындағы Мемлекеттік монополияға қарсы реттеу агенттігі;
3. Қырғыз Республикасы Үкіметінің жанындағы Мемлекеттік отын-энергетикалық кешенді реттеу бойынша агенттігі;
4. Қырғыз Республикасы Үкіметінің жанындағы Мемлекеттік қаржы нарығын реттеу және қадағалау қызметі;
5. Қырғыз Республикасы Үкіметінің жанындағы Мемлекеттік ветеринарлық және фитосанитарлық қауіпсіздік жөніндегі инспекциясы;
6. Қырғыз Республикасы Үкіметінің жанындағы Мемлекеттік экологиялық және техникалық қауіпсіздік жөніндегі инспекциясы;
7. Қырғыз Республикасы Қаржы министрлігі жанындағы құнды металл департаменті;
8. Қырғыз Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі жанындағы дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету және медициналық техника департаменті;
9. Қырғыз Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің ауруды алдын алу және мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау департаменті;
10. Қырғыз Республикасы Ауыл шаруашылығы, тамақ өнеркәсібі және мелиорация министрлігі Эитл спирті, алкоголь және құрамында спирті бар өнімдердің өндірісі мен айналымын реттеу, бақылау жөніндегі басқармасы.

Министрлік www.proverka.gov.kg веб-сайтының базасында кері байланыстың автоматтандырылған қосымшасын іске қосты. Кері байланыс механизмін ендірудің мақсаты – келешекте жақсарту үшін кәсіпкерлерден инспекция жұмысы туралы жедел әрі объективті бағалау алу.

Тарау бойынша пайдаланған дереккөз тізімі:

1. Қырғыз Республикасының ұлттық статистика комитеті. <http://www.stat.kg/ru/>.
2. Қырғыз Республикасының 2018 жылдың қаңтар-желтоқсандағы әлеуметтік-экономикалық ережесі. Қырғыз Республикасы Ұлттық статистика комитетінің ай сайынғы шолуы. Бішкек, 2018
3. 2018 жылдың 12 айында Қырғыз Республикасының әлеуметтік экономикалық дамуының негізгі көрсеткіштері. Қырғыз Республикасы Ұлттық статистика комитетінің 2018 жылы 1 желтоқсандағы Жедел ақпараты.
4. Қырғыз Республикасы Экономика министрлігінің ресми сайты – <http://mineconom.gov.kg/ru/>

1.2

Армения Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері

1.2.1. Армения Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы

Армения Республикасының Статистикалық комитеті мен Экономика министрлігі 2018 жылдың қаңтар-қарашасы үшін алдын ала мемлекеттің макроэкономикалық көрсеткішін жариялады.

2018 жылдың төртінші тоқсанындағы қорытынды бойынша экономикалық белсенділік¹ көрсеткіші 105,7%-ды құрады, 1.2.1-кестені қараңыз.

1.2.1-кесте. 2018 жылы қаңтар-қарашасында Армения Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуындағы негізгі көрсеткіштер, ағымдағы бағада.

Негізгі көрсеткіштер	Қаңтар-қараша 2018	2017 жылдың қаңтар-қарашасымен салыстырғанда, %
Экономикалық белсенділік көрсеткіші, %	-	105,7
Өнеркәсіптік өнім көлемі, млн. драм	1563398,5	104,1
Ауыл шаруашылығындағы жалпы өнім көлемі, млн. драм	795319,5	91,9
Құрылыс көлемі, млн. драм	335746,0	105,5
Сауда айналымы, млн. драм	2570593,8	109,2
Қызмет көлемі (сауда қоспағанда) млн. драм	1583272,4	118,4
Тұтынушылық баға индексі, %	-	102,6
Электр энергия өндірісі, млн. кВт.сағ.	7105,4	102,4
Сыртқы сауда айналымы, млн. АҚШ доллары	6723,6	119,1
- тауар экспорты, млн. АҚШ доллары	2202,3	109,8
- тауар импорты, млн. АҚШ доллары	4521,3	124,2
Орташа айлық кесімді еңбекақы, драм	168799	103,9

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Армения экономикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы және жыл басынан бергі экономикалық белсенділік көрсеткішінің серпіні 1.2.2-кестеде көрсетілген. Кестеде берілгендей, аталған көрсеткіш бірінші тоқсанда ең жоғары мәнге ие болды және 2018 жылдың төртінші тоқсанында айтарлықтай төмендеді. Индекстің құлдырауы 2018 жылдың тамызы мен қыркүйегінде орын алды және егін шықпағандықтан, ауыл шаруашылығындағы өндіріс көлемінің азаюымен байланысты болды.

1.2.2-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасындағы экономикалық белсенділік көрсеткіші, %.

Уақыттық кезең	Өткен жылдың осы кезеңімен салыстырғанда (%)	Өткен кезеңмен салыстырғанда (%)
Қаңтар	111,6	111,6
Ақпан	108,8	110,1
Наурыз	110,9	110,4
Сәуір	107,1	109,5
Мамыр	105,5	108,6
Маусым	109,8	108,8
Шілде	111,1	109,2
Тамыз	100,5	107,7
Қыркүйек	99,8	106,4
Қазан	103,0	106,0
Қараша	103,6	105,7

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

¹ Экономикалық белсенділік көрсеткіші (ЭБК) мемлекеттің экономикасында өнім шығарудың нақты көлеміндегі айлық өзгерістің біріктірілген көрсеткішін береді. Ол экономикалық қызметтің барлық түрін қамтиды және бастапқыда өткен жылдың орташа жылдық бағасымен есептеледі, бұл өнім шығарудағы нақты көлемінің өткен айға осы айдағы, және өткен жылдың сәйкес айына өзгеруін анықтауға, сондай-ақ тізбекті индекстердің серпінді қатарын құруға мүмкіндік береді. Ол тұтас экономика үшін әр ай үшін индекс түрінде бірыңғай біріктірілген көрсеткішті береді.

Өнеркәсіп. Өнеркәсіптік өндіріс серпіні Армения экономикасының өсуіндегі негізгі драйверлерді бірі болып қала береді, 1.2.3-кестені қараңыз. Қазіргі таңда өнеркәсіп ең алдымен, өңдеу өнеркәсібінің дамуымен қолдау тауып отыр, қарашадағы өсім +9,6% пайызды жыл жылға құрады. Атап айтқанда, азық-түлік өнімі өндірісі өсімінің есебінен күнтізбелік жылда саладағы өсу 9,4%-ды құрады. Өңдеу өнеркәсібінің жалпы көлемінде азық-түлік өнімдерінің өндірісі 30%-дан астам, 1.2.4-кестені қараңыз.

1.2.3-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасындағы өңдеу өнеркәсібінің көлемі

	Өндірілген өнім көлемі, ағымдағы бағада, млн. драм	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңінде	Өткен кезеңде
Қаңтар	128 254.6	113.9	75.0
Ақпан	126 448.9	103.3	100.4
Наурыз	145 811.3	108.2	117.5
I тоқсан	400 514.8	108.2	83.4
Сәуір	121 600.3	96.3	84.4
Мамыр	136 133.6	96.9	113.3
Маусым	146 777.4	105.6	105.8
II тоқсан	404 511.3	99.7	104.0
Қаңтар-маусым	805 026.1	103.7	X
Шілде	149 541.1	107.3	103.4
Тамыз	144 332.1	105.4	97.4
Қыркүйек	145 875.5	100.9	100.9
III тоқсан	439 748.7	104.5	109.9
Қаңтар-қыркүйек	1 244 774.8	104.0	X
Қазан	163 976.0	108.1	111.0
Қараша	154 647.7	101.1	93.2

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.4-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасындағы экономикалық қызмет² түрлері бойынша өнеркәсіптік өнім өндірісі (ағымдағы бағаларда)

	2018 ж. Қаңтар-қараша, млн. драм	% Қаңтар-қараша 2017 ж.
Барлық өнеркәсіп	1 563 398.5	104.1
оның ішінде:		
Тау-кен қазу өнеркәсібі және ашық карьерлерді өндіру	273 446.8	85.7
оның ішінде:		
металл кенін өндіру	260 927.2	83.8
Тау кен қазу өнеркәсібінің басқа да салалары	10 298.0	145.2
Пайдалы қазбаларды өндіру бойынша қызмет көрсету	2 221.6	2.5 раз
Өңдеу өнеркәсібі	1 031 958.3	109.6
оның ішінде:		

² Более подробная информация о производстве промышленной продукции, по основным видам деятельности, приводится в статистическом бюллетене "Основные показатели промышленных организаций по видам экономической деятельности" (код бюллетеня 1210-201).

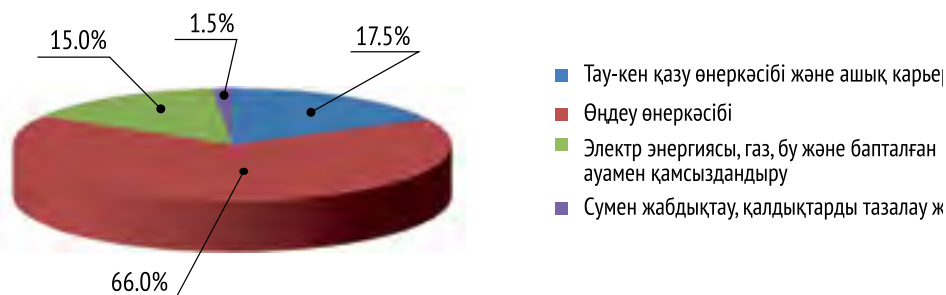
тамақ өнімдерінің өндірісі	294 817.1	109.4
сусын өндірісі	138 869.8	101.6
темекі өнімдерінің өндірісі	155 729.2	109.0
тоқыма өндірісі	683.8	122.4
киім өндірісі	19 778.9	140.9
полиграфиялық қызмет және ақпаратты жазба таратылуын тираждау	16 915.6	128.4
химия өнеркәсібінің өндірісі	15 007.1	145.7
фармацевтика өнімінің өндірісі	8 593.1	101.3
резина және пластмасса бұйымдарының өндірісі	31 565.1	113.1
басқа да металл емес минералды өнімдердің өндірісі	57 158.6	139.8
негізгі металл өндірісі	161 692.7	96.4
дайын металл бұйымдарының өндірісі	12 717.8	113.8
компьютер, электронды және оптикалық жабдық өндірісі	8 620.4	122.3
электрлі жабдық өндірісі	13 445.5	76.7
басқа топқа қосылмаған машина мен жабдық өндірісі	4 339.5	154.6
жиһаз өндірісі	4 225.0	150.2
зергерлік бұйым өндірісі	45 998.7	118.3
Электр энергиясы, газ, бу және бапталған ауамен жабдықтау	234 409.6	106.9
оның ішінде:		
Электр энергиясының өндірісі, оны беру және тарату	194 599.2	108.1
Газбен жабдықтау жүйесі арқылы газ тәрізді отынды тарату	39 810.4	100.9
Сумен жабдықтау, қалдықтарды тазалау, өңдеу және екінші ретті шикізат алу	23 583.8	97.3
оның ішінде:		
Су жинау, өңдеу және тарату	14 729.6	99.6
Ағын суды жинау және өңдеу	2 335.0	98.2
Қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, екінші реттік шикізат алу	6 519.2	92.2

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Металлургия өндірісінде нашар көрсеткіш орын алған (өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 3,6%-ға төмендеген), бұл өңдеу өнеркәсібінің жалпы көлеміндегі үлесі шамамен 16%, 1.2.1.1. және 1.2.1.2-суретке қараңыз. Өнеркәсіптік өндірістің жалпы көлемі 154,6 млрд драм деңгейінде бағаланды.

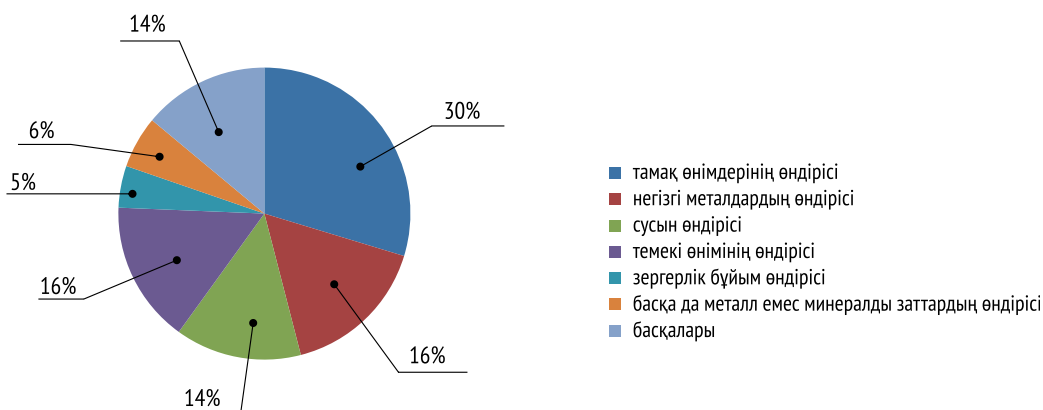
Армения Республикасы Статистика комитетінің ақпараты бойынша кестедегі барлық көрсеткіш ағымдағы бағамен берілген, сондықтан салыстырмалы бағада өнеркәсіптің өсу қарқыны көрсеткіші төмендеуге қарай түзетіледі.

1.2.1-сурет. Өнеркәсіптік өнімнің өндіріс секторлары бойынша құрылымы, қаңтар-желтоқсан, 2018ж.

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті..

1.2.2-сурет. Өңдеу өнеркәсібінің өндіріс секторы бойынша құрылымы, қаңтар-қараша, 2018 ж.

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Ауыл шаруашылығы. 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы жұмыс қорытындысы бойынша 11 айда Армения Республикасында ауыл шаруашылығы өнімі жалпы сомасы 827,3 млрд драмға өндірілген, 1.2.5. және 1.2.6-кестелерді қараңыз.

Ресми статистика мәліметі бойынша өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда ауыл шаруашылығы өнімінің көлемі 7,9%-ға қысқарған. Өндіріс өсімі қарқынының төмендеуіне 2017 жылдың тамыз-қыркүйегіндегі базаның жоғарылығы мен 2018 жылы егіннің шықпауы әсер етті.

1.2.5-кесте. 2018 жылы төртінші тоқсанда Армения Республикасындағы ауыл шаруашылығы және балық аулау кәсібінің жалпы өнімі.

	қараша 2018 ж., барлығы, млн. драм	%		Қаңтар-қараша 2018 ж. барлығы, млн. драм	Қаңтар-қараша 2018 ж. 2017ж. қаңтар-қарашасына, %
		қараша 2017 ж.	қазан 2018 ж.		
Ауыл шаруашылығы және балық аулау кәсібінің жалпы өнімі, барлығы	80 004.6	92.2	62.7	827 312.4	92.1
оның ішінде:					
ауыл шаруашылығы ³	75 654.8	91.7	61.0	795 319.5	91.9
оның ішінде:					
өсімдік шаруашылығы ⁴	14 491.0	75.2	x	409 822.2	87.8
мал шаруашылығы	61 163.8	98.2	x	385 497.3	97.2
балық аулау кәсібі	4 349.8	102.3	136.6	31 992.9	100.9

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.6-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасы ауыл шаруашылығының жалпы өнімі мен индексі

	Барлығы, ағымдағы бағанда, млн. драм	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
Қаңтар	17 535.7	99.6	18.8
Ақпан	27 796.4	100.2	158.8

³ Өсімдік шаруашылығы мен мал шаруашылығы өнімінің өндіріс көлемі туралы нақты ақпаратты тоқсан сайын жариялау ұйғарылған.

⁴ Аталған көрсеткішке жерді өңдеу – жерді дайындау, егін егу және т.б. қызмет көлемі кіреді.

Наурыз	35 021.7	105.3	125.9
I тоқсан	80 353.8	102.2	22.9
Сәуір	49 101.3	102.1	143.8
Мамыр	50 843.9	100.1	141.9
Маусым	89 450.2	114.0	216.1
II тоқсан	189 395.4	106.7	266.6
Қаңтар - маусым	269 749.2	105.5	х
Шілде	93 485.5	102.1	124.0
Тамыз	101 404.4	83.3	125.2
Қыркүйек	130 420.1	82.3	150.7
III тоқсан	325 310.0	87.7	234.3
Қаңтар - қыркүйек	595 059.2	95.2	х
Қазан	124 605.5	77.9	92.2
қараша	75 654.8	91.7	61.0

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Арменияның ауыл шаруашылығы саласында негізінен шағын кәсіпкерлік субъектілері жұмыс істейді. Республикада шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін қолдауға арнап ауыл шаруашылығы индірушілерін қаржылай және қаржылай емес қолдау бағдарламалары дайындалған. Қаржылық бағдарламаларға жататындар:

- Ауыл шаруашылығын дамыту қоры жүзеге асыратын қаржылай қолдау бағдарламалары;
- Арменияның ауылдық аудандарын дамыту қоры жүзеге асыратын қаржылай көмек бағдарламалары;
- Ауылдық аудандарды қаржыландыру қоры жүзеге асыратын қаржылай қолдау бағдарламалары;
- «УМКО «МСП Инвестментс» ЖШҚ жүзеге асыратын қаржылай қолдау бағдарламалары;
- Армения ұлттық шағын және орта кәсіпкерлігін дамыту орталығы жүзеге асыратын қаржылай қолдау бағдарламалары;
- Армения дамыту қоры іске асыратын экспортқа бағытталған несие бойынша пайыздық мөлшерлемелерді субсидиялау бағдарламасы.

Жобаны Арменияның Экспорты сақтандыру жөніндегі агенттігі іске асырады. Тамшылатып суару технологиясын енгізетін жобалар, интенсивті бақтарды құрудың заманауи технологиясын қолдану бойынша жобалар, Армения Республикасында жергілікті дәндер, дәнді және бұршақты дәндер селекциясын өндіріс дамыту жобалары субсидияланады. Заманауи ауыл шаруашылығы техникасын алуға қаржылай лизингтің бағдарламалары кеңінен қолданылады.

2018 жылы қарақұмық, жүгері, арпа, бұршақ және жоңышқаны өсіру бойынша арнайы бағдарлама жүзеге асырылды.

Армения ауыл шаруашылығы ресурстарын басқару және бәсекеге қабілеттілігі бойынша CARMAC және ENPARD секілді жобалар халықаралық ұйымдармен бірлесіп жүзеге асырылуда.

CARMAC бағдарламаларының негізгі мақсаттары – нысаналы қоғамдастықтарда мал шаруашылығы жүйелері мен жайылымдарда өндірімділікті және тұрақтылықты арттыру, сондай-ақ таңдалып алынған азық-түлік өнімдері өндірісінің жоғары бағалы тізбегінде өндіріс пен өткізу көлемінің өсімін қамтамасыз ету. Жоба аясында құрастырылған шараларды 2015-2019 жылдарда жүзеге асыру жоспарланған.

Жобаның жалпы құны 42,67 млн. АҚШ доллары, оның ішінде:

- 9,67 млн. – Халықаралық даму қауымдастығының қарызы;
- 23 млн. АҚШ доллары – Халықаралық қайта құру және даму банкінің қарызы
- 2,275 млн. АҚШ доллары және 7,72 млн. АҚШ доллары – бенефициарлардың ортақ қаржыландыруы.

Армения Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі ауылдық жерлерде өмір сүру жағдайын жақсартуға ықпал ететін тиімді әрі тұрақты ауыл шаруашылығын қамтамасыз ету үшін Еуропалық көршілестік

ауыл шаруашылығын және ауылдық қауымдарды дамыту бағдарламасына (ENPARD) қолдау білдіріп отыр.

Біріккен Ұлттар Ұйымының өнеркәсіптік даму жөніндегі ұйымы (UNIDO), Біріккен ұлттар ұйымының Даму бағдарламасы (БҰҰДБ) және Біріккен Ұлттар Ұйымының Азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымы (ФАО) (ENPARD) бағдарламасы аясында Ауыл шаруашылығы министрлігі, жергілікті билік органдары және басқа да мүдделі тараптармен тығыз ынтымақтаса отырып, Армения Республикасының үкіметіне техникалық қолдау білдіруде.

UNIDO және БҰҰДБ өндірушілер тобын құру және нығайту үшін, оларды қосылған құн тізбегін дамытуға тиімді тарту үшін бірлесіп күш салып отыр, ал ФАО саясаттың⁵ институционалды дамуы мен үйлестірілуі үшін Ауыл шаруашылығы министрлігіне техникалық көмек көрсетіп келеді.

Құрылыс. 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы жұмыс қорытындысы бойынша қаңтар-қарашада Армениядағы құрылыс жұмысының көлемі 335,7 млрд драмды құрады, бұл өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 5,5%-ға жоғары, 1.2.6-кестені қараңыз. Құрылыстың анағұрлым қарқынды өсімі 2018 жылдың қаңтар-сәуір айларында байқалған, 1.2.7-кестені қараңыз.

1.2.6-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасында қаржыландыру көздері бойынша құрылыстың көлемі

Қыржыландыру көздері	Қараша 2018 ж.			Қаңтар-қараша 2018 ж.		
	Құрылыс, млн. драм (ағымдағы бағада)	жалпы қорытындыға, %	2017 жылдың тиісті кезеңінде, %	Құрылыс, млн. драм (ағымдағы бағада)	жалпы қорытындыға, %	2017 жылдың тиісті кезеңінде, %
Барлығы	46 991.7	100	100.2	335 746.0	100	105.5
оның ішінде есебінен:						
Мемлекеттік бюджет	7 331.6	15.6	67.2	90 171.7	26.9	116.5
одан:						
Халықаралық несиелер	5 068.7	10.8	79.3	58 976.7	17.6	116.9
оның ішінде::						
Дүниежүзілік банк	1 042.3	2.2	93.4	18 505.5	5.5	143.1
Еуропалық қайта құру және даму банкі	723.4	1.5	225.6 раз	3 410.5	1.0	3.9 раз
Еуропалық инвестициялық банк	542.3	1.2	103.8	6 340.4	1.9	116.3
Азиялық даму банкі	1 213.2	2.6	32.5	17 306.2	5.2	134.2
Германияның даму банкі	-	-	-	470.8	0.1	78.4
Ресей Федерациясының басқалар	1 012.1	2.2	187.1	4 360.6	1.3	84.6
Қауымдық қаражат	535.4	1.1	113.3	8 582.7	2.6	68.1
Гуманитарлық көмек қаржысы	685.4	1.5	93.3	5 329.1	1.6	104.2
оның ішінде:						
«Айастан» жалпы армениялық қоры	595.7	1.3	123.1	5 751.8	1.7	104.0
Армениялық шіркеудің жәрдем жинауынан	38.3	0.1	10.7 раз	553.9	0.2	125.2
басқалар	381.0	0.8	6.7 раз	2 050.6	0.6	106.4
Мекемелер қаржысы	176.4	0.4	41.7	3 147.3	0.9	99.7
оның ішінде:	27 370.1	58.2	110.4	147 093.7	43.8	98.0
шетелдік инвесторлар	2 331.9	5.0	82.8	15 205.7	4.5	40.0
Халық қаржысы	11 008.9	23.4	110.2	87 399.7	26.0	109.1

⁵ Еуропалық көршілестік ауыл шаруашылығын және ауылдық қауымдарды дамыту бағдарламасына (ENPARD)

1.2.7-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасындағы құрылыс, құрылыс-монтаж жұмыстарының көлемі мен индекстері

	Құрылыс			Құрылыс-монтаж жұмыстары		
	барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	%		барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
Қаңтар	9 333.7	119.7	10.6	8 368.0	124.0	11.3
Ақпан	12 309.3	125.1	129.9	9 944.5	114.6	117.2
Наурыз	22 878.9	123.2	194.4	18 785.3	109.9	197.0
I тоқсан	44 521.9	123.0	24.7	37 097.8	114.0	23.9
Сәуір	20 237.7	119.2	88.1	17 444.4	115.8	92.6
Мамыр	28 929.0	108.8	142.4	25 586.7	108.2	146.2
Маусым	34 102.3	104.2	117.6	29 585.0	101.0	115.4
II тоқсан	83 269.0	109.1	186.4	72 616.1	106.8	195.2
Қаңтар - маусым	127 790.9	113.5	х	109 713.9	109.1	х
Шілде	34 944.0	100.5	102.2	32 259.6	102.5	108.7
Тамыз	40 802.7	101.6	117.0	37 294.0	97.9	115.8
Қыркүйек	42 370.0	103.5	104.4	37 362.8	99.4	100.7
III тоқсан	118 116.7	102.0	142.1	106 916.4	99.8	147.5
Қаңтар - қыркүйек	245 907.6	107.6	х	216 630.3	104.2	х
Қазан	42 846.7	100.4	101.7	39 634.6	107.3	106.6
Қараша	46 991.7	100.2	109.0	42 049.0	100.6	105.5

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Сауда. 2018 жылдың 11 айында сауда айналымы 2017 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 9,2%-ға артты және 2,57 трлн драмды құрады, 1.2.7-кестені қараңыз. Сауданың анағұрлым қарқынды өсуі жылдың басында және 2018 жылдың мамырында байқалды, абсолютты өрнекте ең жоғары айналым 2018 жылдың бірінші тоқсанында белгіленген, 1.2.8-кестені қараңыз.

1.2.7-кестені. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасындағы сауда айналымы

	2018 ж. қараша, барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	в % к		Қаңтар-қараша 2018ж., барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	Жалпы қорытын- дыға, %	2018 ж қаңтар-қараша- сына. 2017 қаңтар-қараша- сына %.
		Қараша 2017 ж	Қазан 2018 ж.			
барлығы	261 796.1	105.3	99.9	2 570 593.8	100.0	109.2
оның ішінде:						
бөлшек сауда	122 384.7	100.9	97.0	1 221 572.5	47.5	101.4
көтерме сауда	126 415.3	112.0	101.7	1 231 579.5	47.9	117.0
Автокөлік саудасы ⁶	12 996.1	89.8	111.4	117 441.8	4.6	119.5

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

⁶ Аталған көрсеткішке мамандандырылған сауда нысандары арқылы автокөліктер, оның қосалқы бөлшектері мен жабдықтарын сатуды да, сондай-ақ техникалық қызмет көрсету мен жөндеу кіреді.

1.2.8-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения республикасындағы сауда айналымы және индекстер

	барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
Қаңтар	156 700.3	116.4	45.0
Ақпан	202 665.7	118.1	130.2
Наурыз	222 386.1	107.8	109.7
I тоқсан	581 752.1	113.5	82.1
Сәуір	209 665.4	104.2	94.8
Мамыр	234 226.9	110.7	113.4
Маусым	239 693.3	105.6	104.6
II тоқсан	683 585.6	106.9	120.5
Қаңтар - маусым	1 265 337.7	109.8	х
Шілде	251 954.9	108.8	106.9
Тамыз	262 743.7	114.9	103.6
Қыркүйек	269 975.1	108.8	101.9
III тоқсан	784 673.7	110.7	118.1
Қаңтар - қыркүйек	2 050 011.4	110.1	х
Қазан	258 786.3	105.8	95.6
Қараша	261 796.1	105.3	99.9

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Қызмет. Армениядағы кәсіпкерлікті дамытуда қызмет көрсету саласы рөл атқарады. 2018 жылдың 11 айындағы қорытынды бойынша экономиканың аталған саласында ай сайын 15%-22% деңгейінде тұрақты даму байқалған, жыл қорытындысы бойынша көрсетілген қызметтің өсу қарқыны 18,4%-ды құрады, көрсеткіштің абсолюттік мәні – 1,58 трлн драм, 1.2.9-кестені қараңыз.

1.2.9-кесте. 2018 жылдың 4-тоқсанында Армения Республикасындағы экономикалық қызмет түрлері бойынша қызмет көлемі.

Қызмет түрлері	2018 ж. қараша, барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	%		Қаңтар-қараша 2018ж., барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	Жалпы қорытындыға, %	2017 ж. қаңтар-қарашасына 2018 ж қаңтар-қарашасы. %.
		ноябрю 2017 г.	октябрю 2018 г.			
Барлығы	156 512.9	117.5	92.4	1 583 272.4	100.0	118.4
оның ішінде:						
Орналастыру және қоғамдық тамақтандыруды ұйымдастыру	14 033.4	141.3	83.6	136 570.6	8.6	131.7
Мәдениет, ойын-сауық және демалыс	34 276.5	130.1	82.7	350 710.7	22.2	134.0
Білім беру	4 906.1	100.7	91.1	49 430.4	3.1	100.1
Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету	6 968.5	123.2	96.4	67 404.6	4.3	127.1
Жылжымайтын мүлік операциясы	5 281.1	110.4	97.3	53 614.2	3.4	110.3
Ақпарат және байланыс	19 896.1	101.3	99.6	219 880.5	13.9	104.9
Көлік	19 225.5	109.0	95.2	201 078.6	12.7	111.0

Әкімшілік және көмекші қызмет	9 572.5	102.5	91.3	78 650.3	5.0	117.7
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	7 291.3	104.8	106.8	68 691.2	4.3	115.9
Қаржы және сақтандыру қызметі	32 666.0	126.5	98.2	329 926.6	20.8	118.3
Қызмет көрсету саласындағы басқа да қызметтер	2 395.9	109.1	100.0	27 314.7	1.7	118.4

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.10-кесте. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения республикасындағы қызмет көрсету көлемі және индекстер.

	барлығы, млн. драм (ағымдағы бағада)	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
Қаңтар	112 041.4	115.0	78.1
Ақпан	114 576.3	115.2	101.9
Наурыз	129 849.5	118.7	113.1
I тоқсан	356 467.2	116.4	x
Сәуір	130 640.5	120.6	100.5
Мамыр	139 589.5	116.9	106.5
Маусым	151 073.5	121.2	108.4
II тоқсан	421 303.5	119.6	117.6
Қаңтар - маусым	777 770.7	118.1	x
Шілде	155 879.3	121.8	103.2
Тамыз	158 811.6	120.5	101.7
Қыркүйек	164 984.2	117.8	104.0
III тоқсан	479 675.1	120.0	113.8
Қаңтар - қыркүйек	1 257 445.8	118.8	x
Қазан	169 313.7	116.6	102.8
Қараша	156 512.9	117.5	92.4

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.3-сурет. 2018 жылдың қаңтар-қарашасында Армения Республикасындағы қызмет көрсету құрылымы.

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Армения экономикасы салаларын 2018 жылдың қаңтар-қарашасында өсу қарқыны бойынша ағымдағы бағада бөлу 1.2.11-кестеде берілген.

1.2.11-кесте. 2018 жылдың қарашасын (айлық) және қаңтар-қарашасын (үдемелі) сипаттайтын негізгі көрсеткіштер (млн. драм)

	Қараша 2018 ж.	2017 ж. қарашасына 2018 ж. қарашасы,%	2018 ж. қаза-нына 2018 ж қарашасы, %	Қаңтар-қараша 2018 ж.	2017 ж. қаңтар-қарашасына 2018 ж қаңтар-қарашасы. %.
Объем промышленной продукции	154 647.7	101.1	93.2	1563398.5	104.1
Объем валовой продукции сельского хозяйства	75 654.8	91.7	61.0	795319.5	91.9
Объем строительства	46 991.7	100.2	109.0	335746.0	105.5
Оборот торговли	261 796.1	105.3	99.9	2570593.8	109.2
Объем услуг (без торговли)	156 512.9	117.5	92.4	1583272.4	118.4

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.11-кестеде көрсетілгендей, өсу қарқыны бойынша бірінші орында – сауда, екіншіде – қызмет көрсету саласы, үшіншіде – өнеркәсіп, төртінші орында – ауыл шаруашылығы; салалар рейтингін құрылыс түйіндейді.

1.2.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы

Армения Республикасында кәсіпорынның көлеміне қарай кәсіпорындарды келесідей жіктеу тәсілі қолданылады, 1.2.12-кестені қараңыз.

1.2.12-кесте. Армения Республикасында кәсіпорындарды көлеміне қарай жіктеу

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін жіктеу	Кәсіпорындағы жұмысшылар саны
Микро бизнес	до 9
Шағын бизнес	10-49
Орта бизнес	От 50- 249
Ірі бизнес	50-249

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Армения Республикасы Статистика комитетінің сайтында ЕАЭО мемлекеттеріне қарағанда кәсіпкердік бойынша бір тарау жеке бөлінбеген, кәсіпкерлік статистикасы салалар аралығынан қарастырылады.

Арменияда орташа алғанда бір айда 1000 бірліктен астам жеке кәсіпкерлер және 600-ден астам кәсіпорын жауапкершілік шектеулі қоғам (ЖШҚ) нысанында тіркеледі.

Бизнес-тіркелім мәліметі бойынша Арменияда 2018 жылы қараша айында жаңадан 1445 жеке кәсіпкер тіркелген, ол 2018 жылдың қыркүйегіне (1394 ЖК)қарағанда 51 бірлікке артық. Сондай-ақ жауапкершілік шектеулі қоғам нысанында жаңадан 622 жеке кәсіпкерлік субъектілері ашылған (2018 ж. қыркүйекте – 580 бірлік), 1.2.13-кестені қараңыз.

Сарапшылар ЕАЭО мемлекеттеріндегідей Арменияда да бірлескен кәсіпкерлік субъектілері мен белсенділерінің қатарында үлкен айырмашылық сақталып отырғанын атап өтті.

Мемлекеттік тізілімге сәйкес Арменияда 2018 жылдың басында шамамен 180 000 тіркелген салық төлеуші субъектісі есептелген, оның тек 106 596 (немесе 59,2%) белсенді салық төлеушіні құрады.

Аталған мәселені шеші үшін Армения Республикасының «2014 жылдың 1 қаңтарына дейін салық есебін өткізбеген компанияларды тарату және жеке кәсіпкерлерді мемлекеттік тізілімнен алу туралы» заң қабылданды, оның нәтижесінде 2019 жылдың 1 қаңтарына дейін 54 000 компания таратылады, бұл алдағы жылдары шағын және орта кәсіпкер статистикасына әсер етеді.

1.2.13-кесте. Армения Республикасында 01.11.2018 ж бастап 30.11.2018 ж. бастапқы тіркеу саны

Жеке кәсіпкер	1 445
Бөлімше (коммерциялық емес)	3
Бөлімше	10
Өндірістік кооператив	2
Тұтынушылық кооператив	1
Ауыл шаруашылығы кооперативі	1
Жауапкершілігі шектеулі қоғам	622
Жабық типтегі акционерлік қоғам	18
Қор	9
Қоғамдық ұйым	36
Партия	5
Мемлекеттік орган	2
Мемлекеттік коммерциялық емес ұйым	1

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.3. Армения Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы экономикалық қызметі.

Армения Республикасы Статистика комитетінің мәліметі бойынша төртінші тоқсанның (2018 жыл қаңтар-қараша) қорытындысында мемлекеттің сыртқы сауда айналымы 6723,6 млн АҚШ долларын құрайды. 2017 жылдың тиісті кезеңіне қатысты өсім 19,1%-ды құрады. Барлық тауар айналымның 67%-ы импортқа тиесілі, экспортқа – 33%, 1.2.14-кестені қараңыз.

1.2.14-кесте. Сыртқы сауданың жинақталған көрсеткіш⁷

	Қаңтар-қараша 2018ж.	
	млн. драм	млн. долларов
Экспорт (ФОБ бағасымен)	1 063.3	2 202.3
Импорт (СИФ бағасымен)	2 183.6	4 521.3
Сыртқы сауда айналымы	3 246.9	6 723.6
Сауда теңгерімі	-1 120.3	-2 319.0
Сауда теңгерімі (гуманитарлық көмекті есепке алмағанда)	-1 080.7	-2 237.1
Сауда теңгерімі (импорт және экспорт ФОБ бағасымен)	x	-1 622.7

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Армения Республикасы Статистика комитетінің мәліметі бойынша 2018 жылдың 11 айында сыртқы сауда қызметінің құрылымында ЕАЭО және Еуропалық одақ мемлекеттерімен сауда басымдыққа ие. Арменияның басты сауда серіктесі – Ресей Федерациясы, сыртқы сауда операциясының 25%-дан астамы оның үлесіне тиесілі. Еуропалық одақ елдерінің арасынан Арменияның басты сауда серіктесі деп Болгария саналады, 1.2.15-кестені қараңыз.

⁷ Ары қарай - доллар

1.2.15-кесте. Армения Республикасының 2018 ж. төртінші тоқсандағы сыртқы сауда құрылымы

	Экспорт		Импорт			
	қаңтар-қараша 2017 ж.	қаңтар-қараша 2018 ж.	Жөнелтетін мемлекет бойынша ⁸		Тауар шығарылған мемлекет бойынша	
			қаңтар-қараша 2017 ж.	қаңтар-қараша 2018 ж.	қаңтар-қараша 2017 ж.	қаңтар-қараша 2018 ж.
БАРЛЫҒЫ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
оның қатарында:						
ТМД ЕЛДЕРІ	27.0	29.6	35.2	32.9	32.8	30.1
оның ішінде:						
ЕАЭО ЕЛДЕРІ	25.9	28.4	32.0	29.0	29.6	26.3
оның ішінде:						
Ресей Федерациясы	25.3	27.5	2.8	28.1	28.5	25.4
Беларусь	0.3	0.5	0.3	0.8	0.9	0.8
Қазақстан	0.2	0.4	0.0	0.1	0.1	0.1
Қырғызстан	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
ТМД БАСҚА ЕЛДЕРІ	1.1	1.2	3.2	3.9	3.2	3.9
оның ішінде:						
Украина	0.4	0.7	3.1	3.1	2.8	3.1
Түркіменстан	0.3	0.1	0.6	0.6	0.3	0.6
Өзбекстан	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1
ТМД басқа да мемлекеттері	0.2	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1
ЕО ЕЛДЕРІ	28.7	29.1	23.1	24.8	21.8	23.0
оның ішінде:						
Болгария	12.9	9.1	1.0	0.8	1.0	0.8
Германия	6.0	6.1	4.0	5.2	4.7	5.9
Нидерланды	4.0	5.3	1.7	1.8	0.8	1.1
БАСҚА ЕЛДЕР	44.3	41.3	41.7	42.3	45.4	46.9

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

Армения бұрыннан-ақ алкогольді сусындар, жемістер мен көкөніс консервілерін экспорттай отырып, бүкіл Кеңес Одағы бойынша азық-түлік өнімінің ірі жеткізушісі ретінде танылды. Тәуелсіздік алғаннан кейінгі күрт құлдырау аграрлы-тамақ өнімдерін экспорттау саласындағы ақырындап өсумен ауысты.

2018 жылдың 11 айындағы жұмыста Армения экспортының құрылымында минералды өнімдердің саудасы басымдыққа ие – 27%, дайын азықтық өнімдер – 22%, асыл және бағалы емес тастар/металдардың әрқайсысы 13% алады. Импорт құрылымында машиналар/жабдықтар – 19% және минералды өнімдер – 14% басым, 1.2.16 – кестені қараңыз.

⁸ ЕАЭО мүше-мемлекеттер арасындағы өзара сауда ерекшеліктеріне сәйкес және осыған орай Еуразиялық экономикалық комиссия әзірлеген әдістемені назарға ала отырып, алдағы уақытта «сауда жасайтын мемлекет бойынша импорт» көрсеткішінің орнына «жөнелтетін мемлекет бойынша импорт» көрсеткіші қолданылады.

1.2.16-кесте. 2018 жылдың 4 тоқсанында Армения Республикасындағы экспорт пен импорттың тауар бөлігіне қарай көлемі, мың доллар

	Экспорт			Импорт		
	қаңтар-қараша 2017 ж.	қаңтар-қараша 2018 ж.	Өсу қарқыны, %	қаңтар-қараша 2017 ж.	қаңтар-қараша 2018 ж.	Өсу қарқыны, %
БАРЛЫҒЫ	2 004 975.0	2 202 253.9	109.8	3 640 283.3	4 521 270.7	124.2
оның ішінде:						
Тірі жануарлар және жануарлардан алынатын өнімдер	53 558.1	46 655.2	87.1	116 640.2	114 771.5	98.4
Өсімдік тектес өнімдер	56 708.0	86 303.7	152.2	163 478.3	191 028.9	116.9
Майлар және жануарлар мен өсімдіктерден алынған майлар	57.1	74.8	131.0	43 627.7	50 476.8	115.7
Дайын тамақ өнімдері	469 841.1	493 886.3	105.1	317 743.1	360 449.4	113.4
Минералды өнімдер	604 049.3	593 839.3	98.3	575 955.9	654 471.6	113.6
Химия және онымен байланысты өнеркәсіптік салалардың өнімдері	25 980.7	23 990.5	92.3	369 777.5	357 017.2	96.5
Пластмасса және одан жасалған бұйымдар, каучук және резина бұйымдар	8 873.7	13 109.9	147.7	155 844.6	180 672.5	115.9
Тері-терсек, былғары, тон-тері, және одан бұйымдар	9 904.6	13 147.4	132.7	17 727.3	22 638.9	127.7
Ағаш және ағаш бұйымдар	2 029.7	1 727.6	85.1	40 638.0	51 779.0	127.4
Қағаз және қағаз бұйымдар	971.8	1 197.5	123.2	70 644.8	82 916.7	117.4
тоқыма және тоқыма бұйымдар	125 945.3	210 596.7	167.2	239 266.8	294 211.9	123.0
аяқ киім, бас киім, қолшатыр, таяқ, өңделген қауырсын және одан бұйымдар	2 737.0	4 318.5	157.8	42 837.9	54 244.1	126.6
Тас, гипс, цементтен бұйымдар	14 968.3	22 610.7	151.1	79 057.7	87 368.7	110.5
асыл және жартылай асыл тастар, асыл металдар , одан жасалған бұйымдар	253 927.5	278 928.0	109.8	207 830.0	265 877.9	127.9
асыл емес металдар , одан жасалған бұйымдар	241 770.2	277 111.0	114.6	264 109.3	312 672.2	118.4
Көліктер, жабдықтар және механизмдер	36 918.3	39 424.4	106.8	528 170.7	852 373.1	161.4
Жер, әуе және су көлігінің құралдары	14 205.2	23 917.6	168.4	220 482.0	333 231.2	151.1
Приборлар мен аппараттар	33 465.5	48 485.6	144.9	76 638.9	109 149.7	142.4
Түрлі өнеркәсіптік тауарлар	48 303.2	22 266.3	46.1	109 554.3	145 717.4	133.0
Өнер туындылары	760.3	662.7	87.2	258.4	201.7	78.1

Дереккөз: Армения Республикасының Статистика комитеті.

1.2.4. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Арменияда шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын реттеу және кәсіпкерлікті қолдау механизмдері

Армения Республикасында шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту саясатын Армения Республикасы Экономикалық даму және инвестициялар министрлігі жүзеге асырады, 1.2.1-кірістірмені қараңыз.

1.2.1-кірістірме.

Армения Республикасы Экономикалық даму және инвестициялар министрлігі шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау және дамыту департаменті

Байланыстар:

Тел. (+374 11) 59-71-35.

E-mail: korgevorgyan@mineconomy.am

<http://www.mineconomy.am/hy/86>

Армения Республикасында шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту саясатын (стратегиясын) зерделеу, сондай-ақ шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудың және шағын және орта кәсіпкерлікке мемлекеттік ықпал етудің жылдық жоспарын дайындау құзыреті Армения Республикасы Экономикалық даму және инвестициялар министрлігіне бекітілген. Ал оның барлығын іске асыратын негізгі құрылым Армения ұлттық шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту орталығы, Армения Республикасы Үкіметінің 2002 ж 19 наурыздағы №282 қаулысымен шағын және орта кәсіпкерлікке мемлекеттік ықпал ету бойынша 2002 жылғы бағдарлама аясында бағдарламалық шара ретінде бекітілген.

Шағын және орта кәсіпкерліктің тұтастай қызметін Арменияның экономикалық дамуындағы басым бағыттардың бірі ретінде көре отырып, Армения Республикасының үкіметі шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту бойынша қадамдар қабылдауды жалғастырып келеді, атап айтқанда – шағын және орта кәсіпкерлікке мемлекеттен ықпал ету жүйесін дамыту. Егер өткен жылдары осы саланы дамыту саясаты шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері мен ресурстарын сандық өсіруге көбірек бағытталса, осы жылдары шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің және жалпы осы салада білім, сапа, бәсекеге қабілеттілік деңгейін арттыруға басымдық беріледі.

Таяу жылдары шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудың басты мақсаты – ұйымды дамыту және кәсіпкерлік білімді тарату, қаржы ресурстарына қол жеткізу, салық жүйесін жеңілдету және жеке сектормен диалог механизмдерін жетілдіру арқылы, сондай-ақ инновациялар мен тұрақты дамуды ынталандыру арқылы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің бәсекеге қабілеттілерін ішкі және сыртқы нарықтарда қызметпен қамтамасыз ету.

Іскерлік ортаны жақсарту. Армения Республикасының экономикалық дамуында негізгі рөлді атқаратын алдын ала маңызды шарттардың бірі – іскерлік және инвестициялық ортаны жақсарту, және оған жету үшін Армения Республикасының үкіметі Арменияда кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік бақылаудың қарапайым, ашық және шығын сыйымдылығы аз ортасын құруды, кәсіпкерге ықпал ететін қызмет көрсету және әкімшілік регламенттеу, тең бәсекелік жағдай, дамыған нарық инфрақұрылымын жасауды, сондай-ақ теңдестірілген салық және кеден саясатын жүзеге асыруды мақсат етті

Басқаруды реттеу. Армения Республикасын экономикалық дамытудың негізгі бағыттарын дайындаумен байланысты міндеттердің бірі – құқықтық актілердің жобасын әзірлеу барысында реттеу әсерін бағалау құралын ендіруді қамтамасыз ету. Армения Республикасының 2011 жылдың 1 қаңтарында күшіне енген «Құқықтық актілердің жобасына әсер етудің бағалау бойынша жұмыстарды жүргізуді міндетті талап етуді бекітумен 2008 жылдан бергі құқықтық актілер туралы» заңындағы тиісті өзгертулерді енгізгеннен кейін Армения Республикасында құқықтық актілердің реттеу әсерін бағалауды енгізу қамтамасыз етілген.

Арменияда реттеу әсерін бағалауды енгізу барысында Еуропалық Одақ-Армения ынтымақтастығы аясында жасалған TWINNING бағдарламасының «Армения Республикасының Экономика министрлігіне жәрдемде-

су: реттеуді басқару/стандартты шығындардың үлгісі» келісімшарты бойынша көмек көрсетілді. Армениядағы бағдарламаның бенефициары болып Армения республикасы Экономикалық даму және инвестициялар министрлігі бекітілді, ал бағдарламаны жүзеге асыруда техникалық қолдауды финдік HAUS мемлекеттік басқару институты көрсетті (<http://www.haus.gj/en>).

Реттеу әсерін бағалау аясында Армения Республикасын үкіметінің 29.12.2011 ж. отырысында барынша тиімді мемлекеттік реттеуді кепілдендіру мүмкіндігін беретін «Армения Республикасында нормативті құқықтық актілердің реттеу әсерін бағалау жүйесін жетілдіру тұжырымдамасы» мақұлданды.

Армения Республикасы азаматтық қызмет кеңесінің жоғары, басты, жетекші және төменгі лауазымдық қызметтерді атқаратын азаматтық қызметкерлерді қайта даярлау бойынша «Реттеу әсерін бағалау» бекітілген бағдарламасымен «Армения Республикасы Әділет министрлігінің Заң институты» МКЕҰ бірлесіп 2013 жылдан бастап азаматтық қызметкерлерді қайта даярлау жүзеге асырылып келеді. Оның аясында 200-ден астам азаматтық қызмет қайта даярлықтан өтті.

Тарау бойынша пайдаланған дереккөз тізімі:

1. Армения Республикасының статистика жөніндегі комитеті. <http://www.armstat.am/ru>
2. Арменияның ауыл шаруашылығы. Армения Ауыл шаруашылығы министрлігі. <http://minagro.am/ru>
3. Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының «Арменияның шағын және орта кәсіпкерлік саласындағы мемлекеттік саясатын реформалау мониторингі» есебі (желтоқсан, 2017 ж., Париж, Франция);
4. Арменияның бизнес-тіркелімі - <https://www.e-register.am/ru/>

1.3

Беларусь Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері

1.3.1. Беларусь Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы

Ресми статистика мәліметі бойынша 2018 жылдың 11 айында Беларусь Республикасының ЖІӨ 121,6 млрд Беларусь рублін құрады және 3,0%-ға артты (салыстырмалы бағада)¹, 1.3.1-суретті қараңыз.

Салыстырмалы бағадағы ЖІӨ
(2018 ж. қаңтар-желтоқсаны)

103%

(қаңтар-желтоқсаны 2017 = 100%)

Ағымдағы бағадағы ЖІӨ
2018 ж. қаңтар-желтоқсаны

121,5 млрд.

беларусь рублі

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

2018 жылдың қаңтар-маусымында Беларусь Республикасы экономикасындағы негізгі салалардың өсу қарқыны 1.3.1-кестеде көрсетілген.

1.3.1-кесте. Экономикалық қызмет түрлері бойынша өндірістік әдіспен жалпы ішкі өнім (ағымдағы бағада; млн. рубль)

	I тоқсан 2018 г.	II тоқсан 2018 г.	III тоқсан 2018 г.	IV тоқсан 2018 г.	2018 ж.
Жалпы ішкі өнім	26 640,4	29 269,3	33 202,0	32 456,6	121 568,3
соның ішінде:					
Өндіріс саласы	9 408,3	10 310,6	14 164,8	12 185,4	46 069,1
Ауыл, орман және балық шаруашылығы	811,3	703,5	4 234,2	2 034,1	7 783,1
Тау-кен қазу өнеркәсібі	209,2	236,8	270,2	263,1	979,3
Өңдеу өнеркәсібі	5 932,5	6 666,0	6 668,4	6 831,3	26 098,2
Электр энергиясы, газ, бу, ыстық су және бап-талған ауамен жабдықтау	1 053,8	879,7	893,7	988,8	3 816,0
Сумен жабдықтау; қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою бойынша қызмет	208,4	217,0	217,8	222,6	865,8
Құрылыс	1 193,1	1 607,6	1 880,5	1 845,5	6 526,7
Қызмет көрсету саласы	13 131,9	14 599,9	14 557,0	15 727,2	58 016,0
Көтерме және бөлшек сауда; автокөліктер және мотоцикл жөндеу	2 545,5	2 933,1	3 385,5	3 333,7	12 197,8
Көлік қызметі, қоймалау, почта және курьерлік қызмет	1 683,4	1 796,9	1 752,2	1 830,3	7 062,8
Уақытша мекендеу және тамақтану бойынша қызметтер	224,6	282,0	293,0	270,3	1 069,9
Ақпарат және байланыс	1 484,2	1 620,6	1 641,2	1 930,5	6 676,5
Қаржы және сақтандыру қызметі	1 082,6	1 025,9	1 135,1	1 159,9	4 403,5
Жылжымайтын мүлік операциясы	1 462,0	1 531,3	1 587,2	1 623,2	6 203,7
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	711,2	818,4	830,1	1 074,4	3 434,1
Әкімшілік және көмекшілік қызмет көрсету саласындағы қызмет	307,4	410,6	348,8	381,0	1 447,8

¹ Беларусь Республикасының Ұлттық статистика комитеті - <http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/natsionalnye-scheta/operativnye-dannye/o-vvp-i-vrp/valovoy-vnutrenniy-produkt-tremya-metodami-i-valovoy-regionalnyy-produkt-za-2018-god/>

Мемлекеттік басқару	1 094,2	1 161,9	1 118,7	1 252,8	4 627,6
Білім беру	1 146,9	1 474,2	898,2	1 238,9	4 758,2
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызметтер	943,2	1 068,1	1 055,2	1 080,8	4 147,3
Шығармашылық, спорт, ойын-сауық және демалыс	264,0	285,5	283,5	333,8	1 166,8
Басқа да қызмет түрлерін көрсету	182,7	191,4	228,3	217,6	820,0
Өнімдерге таза салық	4 100,2	4 358,8	4 480,2	4 544,0	17 483,2

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

1.3.1-кестеде көрсетілгендей, Беларусь Республикасы ЖІӨ құрылымында қызмет көрсету саласы – 56%, өндіріс саласы – 44% басым, экономиканың әртараптандырудың жақсы жүргізілгенін және мемлекеттік шикізаттық тауарлар бағасына тәуелді емес екенін білдіреді.

Өнеркәсіп. Жалпы 2018 жылдың төртінші тоқсанында өнеркәсіптік өндіріс көлемі 110 млрд Беларусь рублін құрады және өткен жылмен салыстырғанда 17%-ға артты, мұнымен қоса келесі секторларда өсудің жоғары қарқыны орын алды:

- Кокс және мұнайды қайта өңдеу өндірісі – 30%-ға өскен;
- Көлік құралдары және жабдық өндірісі – 28%-ға өскен;
- Басқа топтамаға қосылмаған көлік және жабдық өндірісі - 28%-ға өскен;
- Ағаш және қағаз бұйымдарының өндірісі, полиграфиялық қызмет және ақпараттың жазба нұсқаларын тираждау – 28%;
- Химия өнімдерінің өндірісі – 26%;
- Металлургиялық өндіріс, көлік пен жабдықтан басқа дайын металл бұйымдарының өндірісі – 21%

1.3.2-кестені қараңыз.

Өңдеу өнеркәсібінің үлесі 89%-ды құрады (87,5 млрд. рубль), бұл ЕАЭО мемлекеттері арасындағы ең жоғары көрсеткіш.

1.3.2-кесте. 2017-2018 жж экономикалық қызмет түрлері бойынша өнеркәсіптік өндіріс көлемі

	2017	2018	Серпін %
ӨНЕРКӘСІП - БАРЛЫҒЫ	94306033	110 069 130	117%
Экономикалық қызмет түрлері:			
Тау-кен қазу өнеркәсібі	1195902	1 494 710	125%
Өңдеу өнеркәсібі	83052493	97 538 733	117%
Оның ішінде:			
Тамақ өнімдері, сусын және темекі заттарының өндірісі	23180002	25 151 729	109%
Тоқыма бұйымдары, киім, былғары және тері бұйымдарының өндірісі	3683068	3 892 958	106%
Ағаш және қағаз бұйымдарының өндірісі, полиграфиялық қызмет және ақпараттың жазба нұсқаларын тираждау	3890210	4 994 416	128%
Кокс және мұнайды қайта өңдеу өнімдерінің өндірісі	13218113	17 125 264	130%
Химиялық өнім өндірісі	8365944	10 523 260	126%
Негізгі фармацевтикалық және фармацевтикалық препараттар өндірісі	1138967	1 240 486	109%
Резина және пластмасса бұйымдары, басқа да металл емес минералды өнімдер өндірісі	7155742	7 670 449	107%
Металлургия өндірісі, көлік пен жабдықтан басқа дайын металл бұйымдарының өндірісі	6131499	7 432 666	121%
Есептеу. Электронды және оптикалық аппарат өндірісі	1573742	1 680 068	107%

Электр жабдығының өндірісі	2490050	2 709 155	109%
Басқа топтамаға қосылмаған көлік және жабдық өндірісі	6070830	7 768 448	128%
Көлік құралдары мен жабдық өндірісі	2731979	3 485 170	128%
Басқа да дайын бұйымдар өндірісі; көлік және жабдық жөндеу, монтаждау	3422347	3 864 664	113%
Электр энергиясы, газ, бу, ыстық су және бапталған ауамен жабдықтау	8551283	9 308 833	109%
Сумен жабдықтау; қалдық жинау, өңдеу және жою, ластануды жою қызметі	1506355	1 726 854	115%

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Ауыл шаруашылығы. 2018 жылы Беларусь Республикасында барлық санаттағы шаруашылықтар бойынша былтырғы жылмен салыстырғанда ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру азайғаны байқалады. 2017 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда өсімдік шаруашылығы 6,1%-ға төмендеген, мал шаруашылығының өнімі 0,5%-ға кеміген, 1.3.3-кестені қараңыз.

1.3.3-кесте. Шаруашылық санаты бойынша ауыл шаруашылығы өнімін өндіру индексі (салыстырмалы бағада; өткен жылға пайызбен)

	2017	2018
Барлық санаттағы шаруашылықтар		
Ауыл шаруашылығы өнімі – барлығы	104,2	96,7
соның ішінде:		
өсімдік шаруашылығының өнімі	106,2	93,9
мал шаруашылығының өнімі	102,4	99,2
Ауылшаруашылық ұйымдары		
Ауыл шаруашылығы өнімі – барлығы	105,2	95,8
соның ішінде:		
өсімдік шаруашылығының өнімі	109,1	89,3
мал шаруашылығының өнімі	103,1	99,5
Шаруа (фермерлік) қожалықтар		
Ауыл шаруашылығы өнімі – барлығы	110,4	103,1
соның ішінде:		
өсімдік шаруашылығының өнімі	111,3	103,1
мал шаруашылығының өнімі	103,7	102,5
Тұрғындар шаруашылығы		
Ауыл шаруашылығы өнімі – барлығы	99,6	99,2
соның ішінде:		
өсімдік шаруашылығының өнімі	101,0	100,2
мал шаруашылығының өнімі	92,2	92,6

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Ауыл шаруашылығы өнімінің 81%-дан астамын шаруа (фермерлік) қожалықтарды қоса есептегенде, ауылшаруашылық ұйымдары шығарған, сонымен қатар, тұрғындардың шаруашылықтарында өнімнің 19%-ы өндірілген, 1.3.4-кестені қараңыз.

1.3.4-кестені қараңыз. Ауыл шаруашылығы өнімнің шаруашылық санаты бойынша құрылымы (ағымдағы бағада, қорытындыға пайызбен)

	2017	2018
Барлық санаттағы шаруашылықтар	100	100
соның ішінде:		
ауылшаруашылық ұйымдары	79,3	79,1
шаруа (фермерлік) қожалықтар	2,0	2,2
тұрғындар шаруашылығы	18,7	18,7

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Ауыл шаруашылығының өсу қарқыны мал шаруашылығы көрсеткішінің төмендеуімен, сондай-ақ дақылдардың шықпай қалуымен байланысты.

Құрылыс. Беларусь Республикасы Ұлттық статистика комитетінің мәліметі бойынша 2018 жылдың қаңтар-желтоқсан айларында Беларусь Республикасында құрылыстың өсу қарқыны 2017 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 2,2%-ды құрады.

1.3.5-кесте. Мердігерлік жұмыс көлемі (салыстырмалы бағада)

	Миллион рубль, ағымдағы бағада	Өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен
2018 жыл		
қаңтар	569,6	103,8
қаңтар – ақпан	1 128,7	105,9
қаңтар – наурыз	1 822,5	106,2
қаңтар – сәуір	2 556,1	104,6
қаңтар – мамыр	3 365,7	105,2
қаңтар – маусым	4 317,5	105,4
қаңтар – шілде	5 199,2	105,3
қаңтар – тамыз	6 158,4	106,1
қаңтар – қыркүйек	7 093,5	104,4
қаңтар – қазан	8 017,8	103,9
қаңтар – қараша	8 887,9	103,3
қаңтар – желтоқсан	9 853,2	102,2

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Бөлшек сауда. Ресми статистика бойынша Беларусь Республикасының сауда ұйымдастыруда 2018 жылы қаңтар-желтоқсанда бөлшек тауар айналымы 44,67 млрд Беларусь рублін құрады. Тауар айналымының құрылымында 51% азық-түлік тауарларына тиесілі, 49% - азық түлікке жатпайтын тауарлар, 1.3.6-кестені қараңыз.

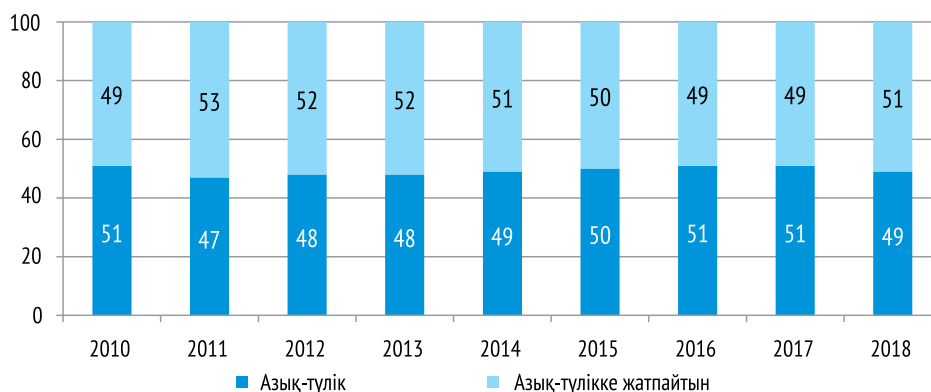
1.3.6-кесте. Беларусь Республикасының сауда ұйымдастыруда 2018 жылы қаңтар-желтоқсанда бөлшек тауар айналымы

	2017	2018	Динамика в %
Барлығы (млн. рубль)	40237,3	44674,9	111%
Азық-түлік (млн. рубль)	20383,2	21850,5	107%
Азық-түлікке жатпайтын (млн. рубль)	19 854,1	22 824,4	115%

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

2017 жылмен салыстырғанда тауар айналымында азық-түлік тауарларының үлесі артты, 1.3.2-суретке қараңыз.

1.3.2-сурет. Беларусь Республикасында 2010-2018 жж. азық-түлік және азық-түлікке жатпайтын тауарлардың үлесі (в %)

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында көтерме сауда 20%-ға артты және 92,3 млрд Беларусь рублін құрады.

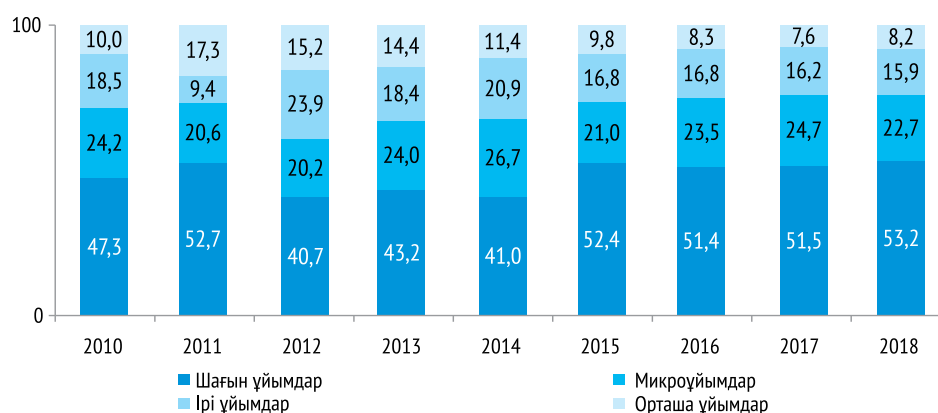
1.3.7-кесте. Облыстар және Минск қаласы бойынша көтерме тауар айналымы

	2017	2018	Динамика в %
Беларусь Республикасы	76920,4	92300,6	120%
Облыстар және Минск қ.:			
Брест	3 207,2	3 570,7	111%
Витебск	2 907,6	3 720,0	128%
Гомель	4 671,0	6 036,8	129%
Гроднен	2 200,2	2 339,1	106%
Минск қ.	52 985,1	64 548,8	122%
Минск	9 065,7	10 104,6	111%
Могилев	1 883,6	1 980,6	105%

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Көтерме сауда құрылымында 53,2% шағын бизнес субъектісіне тиесілі және 22,7% -- микробизнеске, 1.3.3-суретті қараңыз.

1.3.3-сурет. Шаруашылық ету субъектілері бойынша көтерме сауданы ұйымдастыруда көтерме тауар айналымы, %

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Көлік. Беларусь Республикасында 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында көліктің барлық түрімен жүк айналымы 138,8 млрд. тонна-шақырымды құрады, 2017 жылдың тиісті кезеңінен 3,6%-ға көп, 1.3.8-кестеге қараңыз.

1.3.8-кесте. Көлік жүк айналымының көлемі мен индекстері

	Жұқайналымы		Жүк тасымалының көлемі	
	млн. тонна-шақырым	Өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен	Мың тонна	Өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен
2018 г.				
қаңтар	10 863,5	107,4	34 529,7	110,1
қаңтар – ақпан	21 671,3	106,8	68 542,3	110,3
қаңтар – наурыз	33 719,7	107,0	106 171,9	109,7
қаңтар – сәуір	45 163,9	106,0	142 525,1	107,0
қаңтар – мамыр	56 884,7	105,5	182 720,4	105,9
қаңтар – маусым	68 332,6	105,5	222 037,7	106,0
қаңтар – шілде	79 726,3	104,9	260 583,9	105,2
қаңтар – тамыз	91 478,0	104,8	300 729,1	104,5
қаңтар – қыркүйек	103 083,1	104,7	339 178,8	104,1
қаңтар – қазан	115 244,8	104,5	380 041,8	104,1
қаңтар – қараша	127 163,7	104,5	419 233,4	104,2
қаңтар – желтоқсан	138 838,0	104,1	455 503,2	103,6

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Жүк айналымының құрылымында анағұрлым меншікті салмақты автомобильді көлік алады – 38%; темір жол көлігі – 35%; құбыр желісі көлігі – 27%.

2018 жылдың 12 айында ең жоғары өсу қарқынын ішкі су көлігі көрсетті, оның өсімі – 9%, бірақ жүк айналымындағы үлесі аса үлкен емес, 1%-дан аз. Саладағы көрсеткішке темір жол көлігінің көрсеткіші оң әсер етті, ол 7%-ға артқан. Әуе көлігімен тасымалдау көлемі 2017 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 5%-ға кеміген, 1.3.9-кестені қараңыз.

1.3.9-кесте. Көліктің барлық түрімен жүк тасымалдау (млрд тонна-шақырым)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Көліктің барлық түрі	456	493	484	471	467	447	418	439	456
соның ішінде:									
құбыр желісі	143	143	137	134	131	133	126	124	125
темір жол	139	153	154	140	141	131	127	146	157
автомобиль	167	191	189	192	192	180	163	167	171
ішкі су	6,17	6,71	4,02	4,49	3,76	2,96	2,14	2,02	2,19
әуе	0,019	0,009	0,014	0,011	0,041	0,039	0,057	0,055	0,052

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Осылайша, республикада 2018 жылдың төртінші тоқсанында экономиканың ауыл шаруашылығынан басқа барлық саласында өсу қарқыны оң болған. Шағын және орта кәсіпкерлік субъектісі санының ең көбі тіркелген сауда саласында ең жоғары өсу қарқыны байқалған.

Беларусь Республикасындағы кәсіпкерлік статистикасын келесі тарауда егжей-тегжей қарастырылады.

1.3.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы

2018 жылдың төртінші тоқсанындағы қорытынды бойынша Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны 346 143 бірлікті құрады, бұл 2018 жылдың 1 қаңтарына қарағанда 49 бірлікке аз, 1.3.10-кестені қараңыз.

1.3.10-кесте. 01.01.2019 ж. Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері

	Саны, бірлік		Бюджетке төлем түсуі*, млн. рубль		Өңірлердің түсімдегі меншікті салмағы	
	на 01.01.2018	на 01.01.2019	2017 ж.	2018 ж.	2017 ж.	2018 ж.
Беларусь Республикасында ШОК субъектісі	346 244	346 147	5 492,4	6 553,4	24,6%	26,4%
Минск қ.	117 488	115 029	3 362,4	4 110,1	30,4%	32,6%
Брест облысы	42 374	42 541	295,6	334,6	20,3%	22,0%
Витебск облысы	29 745	30 014	244,9	301,2	20,1%	23,2%
Гомель облысы	36 206	36 833	314,2	355,2	14,0%	13,6%
Гроднен облысы	32 288	32 234	234,3	248,7	12,9%	11,0%
Минск облысы	57 283	57 945	773,1	888,5	22,1%	26,5%
Могилев облысы	30 860	31 551	267,9	315,1	25,4%	26,4%

* салық органдары бақылайтын төлем бөлігіне түсім

Ескерту: қорытынды сома бойынша аздаған ауытқулар дөңгелектегендегі қателікпен байланысты

Дереккөз: Беларусь Республикасының Салық және алым жөніндегі министрлігі

Сонымен қатар, айтарлықтай өсімді жеке кәсіпкерлер қамтамасыз етті (+5162 бірлік), микроұйымдардың саны осындай дерлік мөлшерге қысқарды (-5592), бұл микрокәсіпорындардың жеке кәсіпкерлік ретінде қайта құрылғанымен байланысты. Ұйымдар – шағын кәсіпкерлік субъектілер де айтарлықтай өсті + 5259 бірлік, өз кезегінде шағын ұйымдар 2018 жылдың төртінші тоқсанында + 335 бірлікке артты, 1.3.11-кестені қараңыз.

Т1.3.11-кесте. 01.01.2019 ж. Беларусь Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілер меншік нысаны бойынша

	Саны, бірлік		Бюджетке түскен төлем*, млн. рубль		Өңірлердің түсімдегі меншікті салмағы	
	01.01.2018 жылға	01.01.2019	2017 ж.	2018 ..	2017 ж.	2018 ж.
Ұйымдар -шағын кәсіпкерлік субъектілері	110 106	104 847	5 028,0	6 019,8	22,5%	24,2%
Шағын ұйымдар (адам саны 16 –дан 10-0ге дейін)	10 878	11 213	3 116,0	3 864,9	13,9%	15,6%
Микроұйымдар (15 адамға дейін)	99 228	93 634	1 911,9	2 154,9	8,6%	8,7%

Жеке кәсіпкерлер	236 138	241 300	464,4	533,5	2,1%	2,1%
Орташа ұйымдар (адам саны 101-ден 250-ге дейін)	2 176	2 175	1 723,8	2 085,7	7,7%	8,4%

* салық органдары бақылайтын төлем бөлігіне түсім

Ескерту: қорытынды сома бойынша аздаған ауытқулар дөңгелектегендегі қателікпен байланысты

Дереккөз: Беларусь Республикасының Салық және алым жөніндегі министрлігі

«2018 жылы Беларусь Республикасындағы шағын және орта жеке бизнестің ахуалы» сараптамалық шолуына сәйкес (сауалнама қорытындысы), айтарлықтай көптеген бизнесменнің пікірінше (респонденттердің 45,6%-ы), Беларусь Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүргізу жағдайы өзгеріссіз қалып отыр. Жағдайдың нашарлағанын респонденттердің 32%-ы атап өткен, ал 22,4%-ы жақсарғанын білдірген.

Сауалнамаға қатысқан шағын және орта кәсіпкерлік бизнесті дамытуда анағұрлым маңызды сыртқы кедергілерге келесілерді жатқызды:

1. Салық мөлшерлемесі жоғары – 54.8%;
2. Өзгере беретін заңнама (оның ішінде салық) - 50.9%;
3. Жоғары пайыздық мөлшерлеме - 45.2%;
4. Ауыртпалықты әкімшілік процедуралары (лицензиялар, сертификаттау, тексерулер және т.б.) - 43.3%;
5. Мемлекеттік кәсіпорындармен салыстырғанда қызмет жағдайы тең емес - 36.9%.

Дамуға кедергісі анағұрлым аздар қатарында:

1. Қылмыстың жоғарылығы – 0.5%;
2. Халық денсаулығының нашар күйі – 4.6%;
3. Қор нарығының дамымағандығы – 6.1%;
4. Жұмыспен қамтуды реттеу (жұмыстан шығару және қабылдау процедуралары) – 6.4%;
5. Басқа мемлекеттердің экономикалық саясаты (тарифтік, бейтарифтік кедергілер және т.б.) – 7.1%.

1.3.3. Беларусь Республикасының 2018 жылдың үшінші тоқсанындағы сыртқы экономикалық қызметі

Ресми статистика мәліметі бойынша Беларусь Республикасының үшінші мемлекеттермен сыртқы сауда айналымы 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 72,1 млрд Беларусь рублін құрады, бұл 2017 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 14%-ға жоғары, 1.3.12-кестені қараңыз. Соның ішінде:

- экспорт – 33,7 млрд. АҚШ доллары (15% өскен);
- импорт – 38,4 млрд. АҚШ доллары (12% өскен).

1.3.12-кесте. Сыртқы сауданың негізгі көрсеткіштері

	2017	2018	Динамика в %
Беларусь Республикасының тауарлармен сыртқы сауда айналымы (миллион АҚШ доллары)	63475	72135	114%
экспорт	29240	33726	115%
импорт	34235	38409	112%
ТМД мемлекеттерімен	38564	43018	112%
экспорт	17493	18723	107%
импорт	21071	24295	115%
Оның ішінде Ресей Федерациясы	32497	35561	109%
экспорт	12898	12946	100%
импорт	19599	22615	115%
ТМД-дан тыс мемлекеттермен	24911	29117	117%
экспорт	11747	15003	128%
импорт	13164	14114	107%

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Сыртқы сауда айналымында экспорттың үлесі 74%-ды құрады, ал импортқа тиісінше – 53%. Қарастырылып отырған кезеңде ЕАЭО мемлекеттерімен өзара сауда көлемі 36,6 млрд АҚШ долларын құрады және 2017 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 9,8%-ға артты, 1.3.13-кестені қараңыз.

1.3.13-кесте. Еуразиялық экономикалық одақ мемлекеттері бойынша тауарлардың экспорты мен импорты

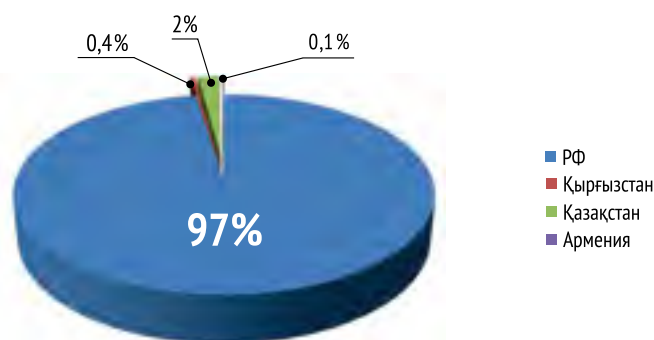
	2017 г. млн. АҚШ долл.	2018 ж. млн. АҚШ долл.	2017 жылға 2018 жылы. %
Еуразиялық экономикалық одаққа мүше-мемлекеттер			
айналым	33 358,9	36 638,3	109,8
экспорт	13 647,9	13 887,4	101,8
импорт	19 711,0	22 750,9	115,4
Армения			
айналым	42,7	50,1	117,3
экспорт	34,5	37,4	108,3
импорт	8,2	12,7	155
Қазақстан			
айналым	689,3	896	130
экспорт	592,2	783,7	132,3
импорт	97,1	112,3	115,6

Қырғызстан			
айналым	130,1	130,9	100,7
экспорт	123,5	120,3	97,5
импорт	6,6	10,6	160,4
Ресей			
айналым	32 496,8	35 561,3	109,4
экспорт	12 897,7	12 946,0	100,4
импорт	19 599,1	22 615,3	115,4

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

1.3.11-естеде көрсетілгендей Беларусь Республикасының ЕАЭО мемлекеттерімен саудасында анағұрлым меншікті салмақ Ресей Федерациясына тиесілі – 97%-дан астам, екінші орында Қазақстан Республикасы, бар болғаны – 2%, 1.3.4-суретті қараңыз.

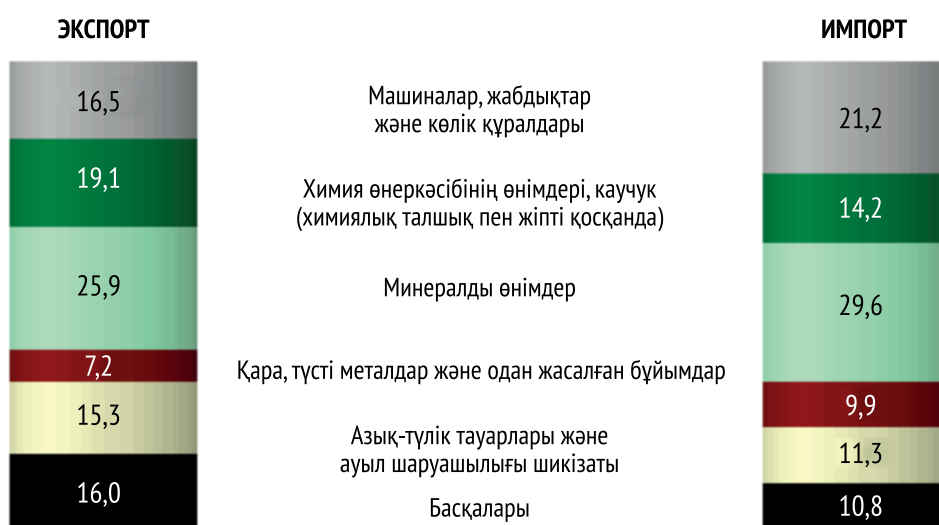
1.3.4-сурет. Беларусь Республикасының ЕАЭО мемлекеттерімен 2018 жылы қаңтар-желтоқсандағы өзара саудасының құрылымы

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

Беларусь Республикасының 2018 жылғы экспорты мен импортының тауарлық құрылымында тауарлардың теңдей бөлінгенін көруге болады. Экспорт құрылымында анағұрлым меншікті салмақты минералды өнімдер алады – 25,9% және химия өнеркәсібінің өнімі – 19,1%. Импортының құрылымында да минералды өнімдер басым – 29,6%, машиналар, жабдықтар және көлік құралдары – 24,2%, 1.3.5-суретті қараңыз.

1.3.5-сурет. Беларусь Республикасының 2018 жылғы экспорты мен импортының тауарлық құрылымы

Дереккөз: Беларусь Республикасының Ұлттық статистикалық комитеті

1.3.4. 2018 жылы Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын реттеу және кәсіпкерлікті қолдау механизмдері

Беларусь Республикасында кәсіпкерлікті дамытудың мемлекеттік реттеуін Экономика министрлігі жүзеге асырады, Кәсіпкерлік департаменті атқарады, 1.3.1-кірістірмені қараңыз.

1.3.1-кірістірме.

Беларусь Республикасы Экономика министрлігі Кәсіпкерлік департаменті

Почталық мекенжайы: 220030, Минск қ., Берсон к., 14

+375(17)222-47-03 (қабылдау бөлімі);

+375(17)200-50-48; +375(17)222-64-44.

E-mail: d-business@economy.gov.by

http://www.economy.gov.by/ru/small_business-ru/

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін қаржыландырудың көздері мен тәсілдері. Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерлік экономиканың әлеуетті дамып келе жатқан секторы болып табылады, мемлекеттің дамуына қосатын үлесі әрдайым артып келеді. Осы үдеріске «Беларусь Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік» мемлекеттік бағдарламасындағы шараларды және мемлекетте жағымды іскерлік ахуалды қалыптастыру және бизнес жүргізу жағдайын жақсарту ықпал етеді.

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне қаржы-несие қорларына қол жеткізуін қамтамасыз ету – кәсіпкерлікті қолдауда мемлекеттік саясаттың жалпы маңызды құрастырушысы болып саналады.

Кәсіпкерлік субъектілерін қаржылай қолдау коммерциялық және коммерциялық емес құрылымдардың тарапынан қаржыландырудың түрлі тәсілдері мен түрлерін, оның ішінде лизинг, несие, гранттар және т.б. қолдану арқылы іске асып отыр, 1.3.6-суретті қараңыз.

1.3.6-сурет. 01.01.2019 ж. Беларусь Республикасында кәсіпкерлік субъектілерін қаржылай қолдау

Дереккөз: Беларусь Республикасының Экономика министрлігі

Бекітілген талаптар мен шарттарды сақтаған жақдайда шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері келесі құрылымдардан қаржылай қолдаудың тиімді тәсілін таңдай отырып, түрлі арнайы бағдарламаларға қатыса алады:

1. Беларусь кәсіпкерлерді қаржылай қолдау қоры;
2. Облыстық атқарушы комитеттер мен Минск қалалық атқарушы комитеті;
3. Серіктесбанктер арқылы Даму банкі;
4. АСБ Беларусбанк;
5. Коммерциялық банктер;
6. Инновациялық банктер;
7. Коммерциялық емес шағын қаржы ұйымдары және басқалары.

«Жыл кәсіпкері» ұлттық байқауы. Беларусь Республикасы Министрлер кеңесінің 2016 жылы 17 наурыздағы № 207 Қаулысымен «Жыл кәсіпкері» ұлттық байқауын дайындау және өткізу тәртібі туралы Ереже бекітілді.

Байқауды дайындау және өткізудің басты мақсаты – кәсіпкерлік бастаманы дамыту және халықтың іскерлік белсенділігін ынталандыру.

Байқау жарғылық қорда мемлекеттің үлесі 50%-дан аспайтын шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің («Тұрақты табыс» аталамынан бөлек) арасында төрт аталым бойынша өтеді:

1. сәтті бастама;
2. тұрақты табыс (бұл аталымға ірі кәсіпорындар қатыстырылады);
3. өндіріс саласындағы тиімді бизнес;
4. қызмет көрсету саласындағы тиімді бизнес.

Байқау қатысушылары қызметінің көрсеткіші негізінде жыл сайын 28 жеңімпаз анықталады (әр аталым бойынша әрбір облыстан және Минск қаласынан бір-бірден).

Импортты алмастыру. Импортты алмастыру – отандық балама өнімдері өндірушілерді ынталандыру арқылы тауарлар мен қызметтердің импортын оңтайландыруға, мемлекеттің аумағында жаңа кәсіпорындарды, оның ішінде бұған дейін импортталған өнімді шығаруды ұйымдастыру үшін шетелдік капиталдың қатысуымен құруға бағытталған мемлекеттік саясат.

Беларусь Республикасында импортты алмастыру саясаты ішкі нарықты отандық тауарлармен қамтамасыз ету үлесін ұлғайтуды қарастырады. Сонымен қатар оның басты мақсаты – импорттық тауарларды отандық баламалармен біржақты емес алмастыру.

Бұл тараудың мақсаты – шағын және орта кәсіпкерлік өкілдеріне импортты алмастыру бойынша саясат бизнесті дамытуға бере алатын мүмкіндіктер туралы ақпараттандыру.

Кәсіпкерлікті инфрақұрылымдық қолдау. 2019 ж. 11 мамырындағы жағдай бойынша республикада шағын және орта кәсіпкерлікті қолдайтын инфрақұрылым субъектілерінің желісі қолданылады, ол 104 кәсіпкерлікті қолдау орталығынан (ары қарай – орталық) және 24 шағын кәсіпкерлік инкубаторынан (ары қарай – инкубатор) тұрады.

Орталық шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне экономикалық және ұйымдастырушылық қолдауды қамтамасыз ету қызметін жүзеге асыратын заңды тұлға болып табылады.

Орталықтар шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне ақпараттық, әдістемелік және кес беру қызметтерін көрсетеді, маркетингтік зерттеу жүргізеді, қаржы және материалды-техникалық қорды алуға, білікті мамандарды дайындау, қайта дайындау және жұмысқа орналастыруға, сондай-ақ аталған субъектілердің қызметте іске асуына көмектеседі,

Инкубатор – шаруашылық жүргізу, жедел басқару меншік құқығына ие немесе басқа да заңдық негізде арнайы жабдықталған кеңсе немесе тауар өндірісі (жұмыс істеу, қызмет көрсету) ғимараты және ондағы бар мүлік пен заңнамаға сай қаржылай дербестікті алу және дамуға көмек көрсету мақсатында оларды өз жұмысын бастаған шағын кәсіпкерлік субъектілеріне пайдалануға беретін заңды тұлға.

Инкубаторлар орын мен мүлікті бес жылдан аспайтын мерзімге беру арқылы шағын кәсіпкерлік субъектілеріне дамыту үшін ұйымдастырушылық-экономикалық жағдай жасайды, ақпараттық және кеңес беру қызметін көрсетеді, серіктестерді іздеуге, қаржы ресурстарын алуға, сондай-ақ заңнамамен тыйым салынбаған және инкубатордық негізгі міндеттерін орындауға бағытталған басқа да қызметтерді іске асыруға көмек көрсетеді.

Көрме-жәрмеңке іс-шараларының шығынын өтеу. Көрме-жәрмеңке іс-шараларын қатысуға немесе оларды ұйымдастыруға кеткен шығынның бөлігі қатысушы немесе көрме-жәрмеңке іс-шарасын ұйымдастырушы болатын өтініш берушіге (ары қарай – өтініш беруші) қатысты, өтініш берушінің көрме орындары мен жабдықтарын жалға алу, көрме-жәрмеңке іс-шараларының қатысушылары турады баспа өнімдерін шығаруға, ұйымдастырылған көрме-жәрмеңке іс-шарасы туралы бұқаралық ақпарат құралдарына жарнама жасау және орналастыруға (таратуға) жұмсаған шығынның 50 пайызынан аспайтын көлемде өтеледі.

Көрме-жәрмеңке іс-шараларында қатысуға немесе оларды ұйымдастыруға кеткен шығынның бір бөлігін өтеу үшін субсидия өтініш берушіге міндеттері орындалған және төленген келісімшартқа байланысты беріледі.

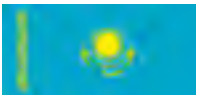
Егер өтініш берушінің көрме-жәрмеңке іс-шараларына қатысуға немесе олардың ұйымдастыруға кеткен шығыны шетелдік валютада болса, ол шығынның бөлігін өтеу мемлекеттік қаржылай қолдаудың осы түрін беру туралы шешім шығарылған күні Ұлттық банктің ресми бағамы бойынша Беларусь рублімен жүргізіледі.

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне «Белресурс» МБ алаңында өнім алу. Үкіметтің тапсырмасына орай, бүгінгі таңда Сауда министрлігі «Белресурс» МБ бірлесіп шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін отандық шикізат және материалмен қамтамасыз ету мәселесін қарастыру үсінде.

Тарау бойынша пайдаланған дереккөз тізімі:

1. Беларусь Республикасының Ұлттық статистика комитеті. <http://www.belstat.gov.by>.
2. Беларусь Республикасы Экономика министрлігінің ресми сайты - https://www.economy.gov.by/ru/small_business-ru/;
3. «2018 жылы Беларусь Республикасындағы шағын және орта жеке бизнестің ахуалы» сараптамалық шолуы (Сауалнама қорытындысы) - <http://www.research.by/webroot/delivery/files/sr2018r02.pdf>;
4. Беларусь Республикасының Салық және алым жөніндегі министрлігі - <http://www.nalog.gov.by/ru/svedeniya-predprinimatelstvo/>.

1.4

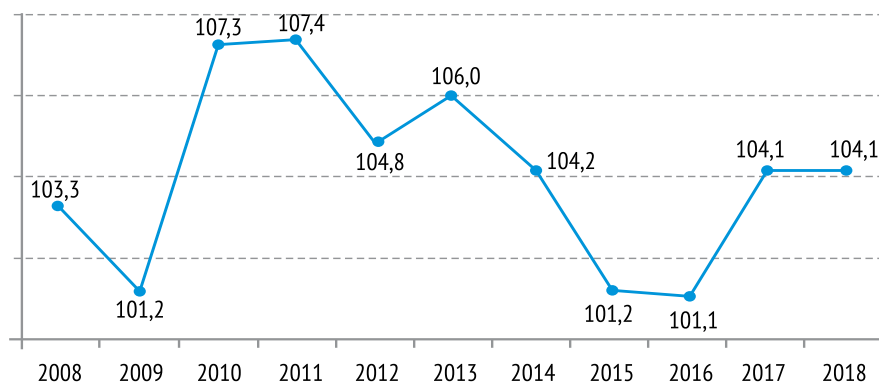
Қазақстан Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері

1.4.1. Қазақстан Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің жедел ақпараты ойынша 2018 жылдың қорытындысымен Қазақстанның ЖІӨ өсімі 2017 жылғы жинақтаған серпінді сақтап, 4,1%-ды құрады, 1.4.1-суретті қараңыз. Экономика көтерудің негізгі факторлары – инвестициялық және тұтынушылық сұраныстың жоғары болуы, сондай-ақ экономиканың базалық салаларындағы өндірістік белсенділік /1/.

1.4.1-сурет. 2008-2018 жж Қазақстан ЖІӨ өсуінің серпіні

Дереккөз: Қазақстан Республикасының 2018 жылы әлеуметтік-экономикалық дамуы, ҚР ҰЭМ Статистика комитетінің бюллетені, Нұр-Сұлтан, 2019

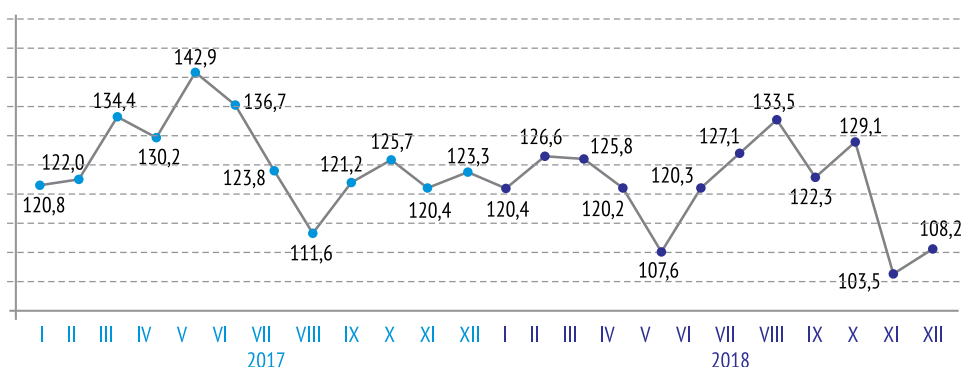
ҚР ҰЭМ мәліметі бойынша 2018 жылдың қаңтар-желтоқсандағы ЖІӨ құрылымында тауар өндірісі 38,3%-ды құраған, қызмет көрсету өндірісі – 54,4%. Өндірістің ЖІӨ-дегі басым үлесті өнеркәсіп алып отыр – 28,7%, көтерме және бөлшек сауда, автокөліктер және мотоцикл жөндеу – 15,9% /2/.

Ұлттық экономика министрлігінің мәліметі бойынша, 2018 жылдың қаңтар-желтоқсандағы өнеркәсіптік өндірістің көлемі қолданыстағы бағада 27 576,1 млрд. теңгені құрады, 2017 жылға қарағанда 4,1%-ға көп. Тау-кен қазу өнеркәсібі және карьерлерді өндірудегі өндіріс 4,6%-ға артқан, өңдеу өнеркәсібінде 4%-ға өскен, электрмен жабдықтау, газ, бу және бапталған ауа жіберу – 2,4%-ға жоғарылады. Сумен жабдықтау, кәріз жүйесі, қалдық жинау және бөлу өндірісі 1%-ға кеміген /3/.

2017 жылмен салыстырғанда 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанда мұнай, табиғи газ және металл кенін өндіру артты. Азық-түлік өнімдері, темекі өнімдері, мұнайды қайта өңдеу, химия өнеркәсібінің өнімдері, резина және пластмасса бұйымдары, металлургия өнеркәсібі мен машина жасау өндірісінің көлемі де ұлғайды. Дегенмен қара металлургия өндірісі төмендеген /4/.

2018 жылдың қаңтар-желтоқсандағы сыртқы сауда айналымы 93,5 млрд. АҚШ долларын құрады (2017 жылдың қаңтар-желтоқсанымен салыстырғанда 19,7%-ға артты), оның ішінде экспорт – 61 млрд. АҚШ доллары (25,7%-ға жоғары) және импорт – 32,5 млрд. АҚШ доллары (9,9%-ға жоғарылады).

1.4.2-сурет. 2017-2018 жылдарда Қазақстан сыртқы сауда айналымының серпіні

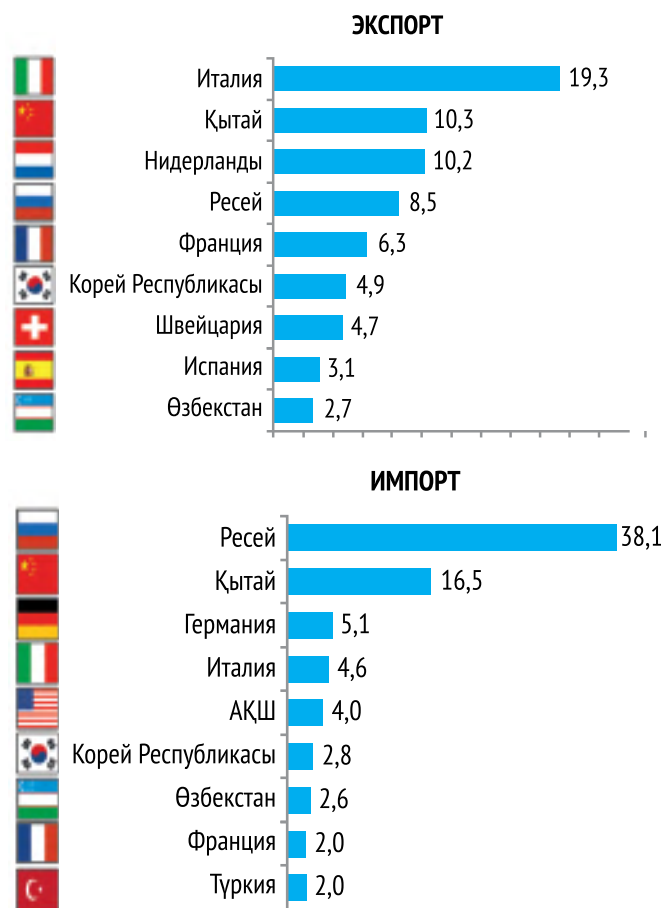

Дереккөз: Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы (қаңтар 2019 ж.)

ЕАЭО мемлекеттерімен экспорт 5891,9 млн. АҚШ долларын құрады және 2017 жылдың қаңтар-желтоқсанымен салыстырғанда 12,0%-ға жоғары, импорт – 13222,5 млн. АҚШ доллары (5,6%-ға артқан).

Қазақстан тауарлары Италия, Қытай мен Нидерландыға көп экспортталады, ал Қазақстанға келетін импорттың көшбасшылары Ресей, Қытай және Германия, 1.4.3-суретті қараңыз.

1.4.3-суре. Қазақстанның 2018 жылы экспорттық-импорттық операциясындағы ТОП-9 мемлеке

Дереккөз: Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы (қаңтар 2019 ж.)

2018 жылы тұтынушылық баға индексі тиісті кезеңмен салыстырғанда 105,3%-ды құрады. Азық-түлік тауарларының бағасы 5,1%-ға көтерілді, азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 6,4%-ға қымбаттаған, халыққа көрсетілетін ақылы қызметтер – 5,4%-ға өскен. 2017 жылдың желтоқсанымен салыстырғанда өндіруші кәсіпорындардың өнеркәсіптік тауарлары 2018 жылдың желтоқсанында 12,4%-ға жоғарылады.

Негізгі капиталға салынған инвестиция көлемі 2018 жылы 11 130 млрд. теңгені құрады, 2017 жылға қарағанда 17,2%-ға жоғары.

Бөлшек сауда көлемі 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында салыстырмалы бағада 10 069,7 млрд. теңгені құрады немесе 2017 жылдың тиісті кезеңіндегі деңгейге 106,5%.

Көтерме сауда көлемі 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 22 965,9 млрд. теңгені құрады немесе 2017 жылдың тиісті кезеңіндегі деңгейге 108,2% (салыстырмалы бағада).

Өнеркәсіп өндірісінің көлемі 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында қолданыстағы бағада 27 576,1 млрд. теңгені құрады, 2017 жылға қарағанда 4,1% -ға жоғары, соның ішінде:

- тау-кен қазу өнеркәсібі – 4,6%,
- өңдеу өнеркәсібі – 4%.

Ауыл шаруашылығы өнімінің (қызметі) жалпы шығарылым көлемі 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 4 410,1 млрд. теңгені құрады, 2017 жылға қарағанда 3,4%,-ға артық.

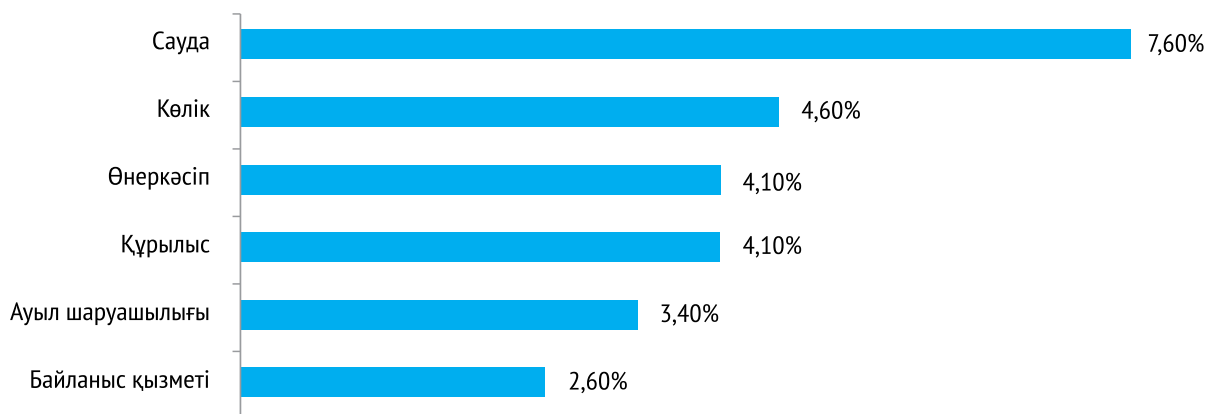
Жүк айналымының көлемі 2018 жылдың қаңтар-қарашасында 596,1 млрд. ткм құрады (коммерциялық тасымалдаумен айналысатын жеке кәсіпкерлердің жүк айналымы көлемін бағалағанды қосқанда) және 2017

жылдың қаңтар-желтоқсанымен салыстырғанда 7,3%-ға өсті. Жолаушылар айналымының көлемі 281,5 млрд. пкм құрады және 3,2%-ға артты.

Қазақстан Республикасы экономикасының негізгі салаларын 2018 жылғы өсу қарқыны бойынша бөлу 1.4.4-суретте берілген.

1.4.4-сурет - Қазақстан экономикасының негізгі салаларын 2018 жылғы өсу қарқыны бойынша бөлу

Қазақстан Республикасы экономикасының негізгі салаларын 2018 жылғы өсу қарқыны бойынша бөлу, %

Построено по данным МНЭ РК

Осылайша, жалпы 2018 жылы Қазақстанда кәсіпкерліктің дамуы үшін жағымды макроэкономикалық жағдайлар байқалды. Шағын және орта кәсіпкерліктің даму көрсеткішіне қалай әсер еткенін қарастырайық.

Пайдаланған дереккөз тізімі

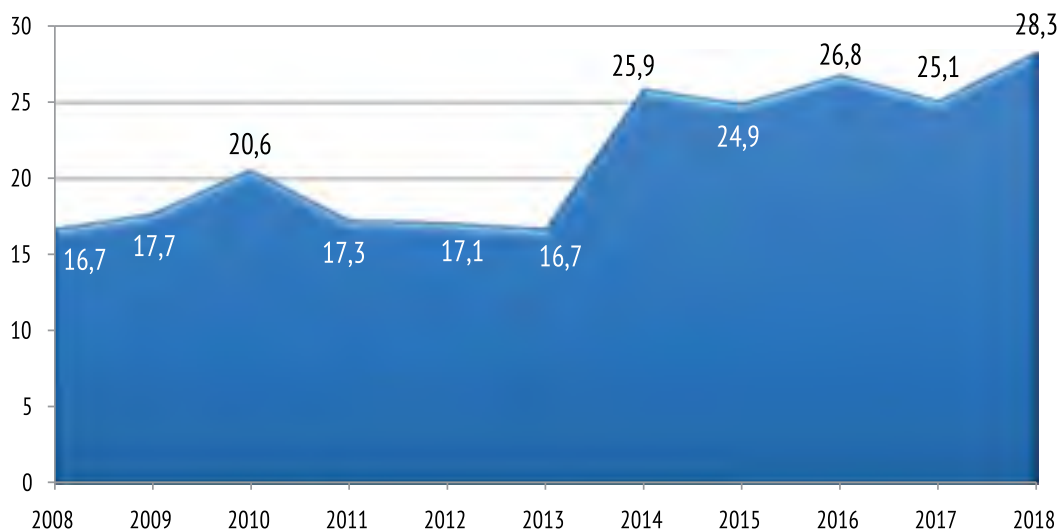
1. Қазақстан экономикасы екінші жыл қатарынан тұрақты өсуді көрсетуде. 30 қаңтар, 2019. <https://economy.gov.kz/kk/news/kazakstan-ekonomikasy-ekinshi-zhyl-katarynan-turakty-osuidi-korsetude>
2. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-дамуы (сәуір, 2019 жыл, 2-том, 28-бет). <http://stat.gov.kz/edition/publication/month>
3. 2018 жылғы қаңтар-желтоқсандағы қысқа мерзімді экономикалық индикатор 104,7%-ды құрды, <https://economy.gov.kz/kk/news/2018-zhylgy-kantar-zheltoksandagy-kyska-merzimdi-ekonomikalik-indikator-1047-dy-kurdy>
4. Өнеркәсіптік өндірістің индексі 104,1% құрады. 11 қаңтар, 2019 ж. <https://economy.gov.kz/kk/news/onersiptik-ondiristin-indeksi-1041-kurady>
5. 2018 жылғы қаңтар-желтоқсандағы ӘЭД қорытындылары. 31 қаңтар, 2019 ж. <https://economy.gov.kz/kk/pages/2018-zhylgy-kantar-zheltoksandagy-ed-korytyndylary>

1.4.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Қазақстан Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы

Қазақстандағы шағын және орта кәсіпкер дамуының негізгі көрсеткіштерінің бірі – мемлекеттік жалпы ішкі өніміндегі үлесі.

ҚР ҰЭМ Статистика комитетінің мәліметі бойынша жоғарыда берілген көрсеткіш 2018 жылдың қорытындысы бойынша 28,2%-ды құрады, 2017 жылғы көрсеткішке қарағанда 3,2 пайыздық тармаққа жоғары, 1.4.5-суретті қараңыз.

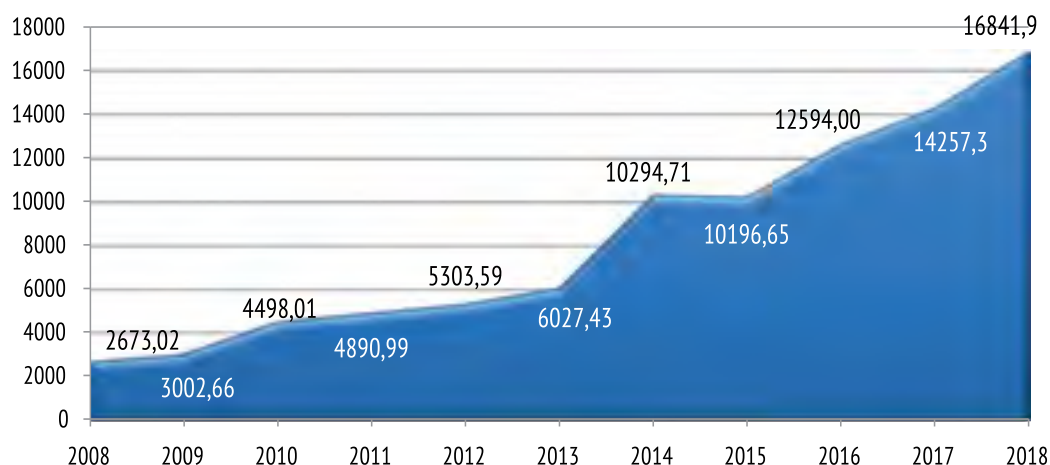
1.4.5-сурет – 2008-2018 жж Қазақстан ЖІӨ-дегі шағын және орта кәсіпкерлік үлесінің серпіні, %

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті

Жалпы 2018 жылы Қазақстандағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері өндірген жалпы қосылған көлемі бойынша тұрақты өсу байқалған, 1.4.6-суретті қараңыз.

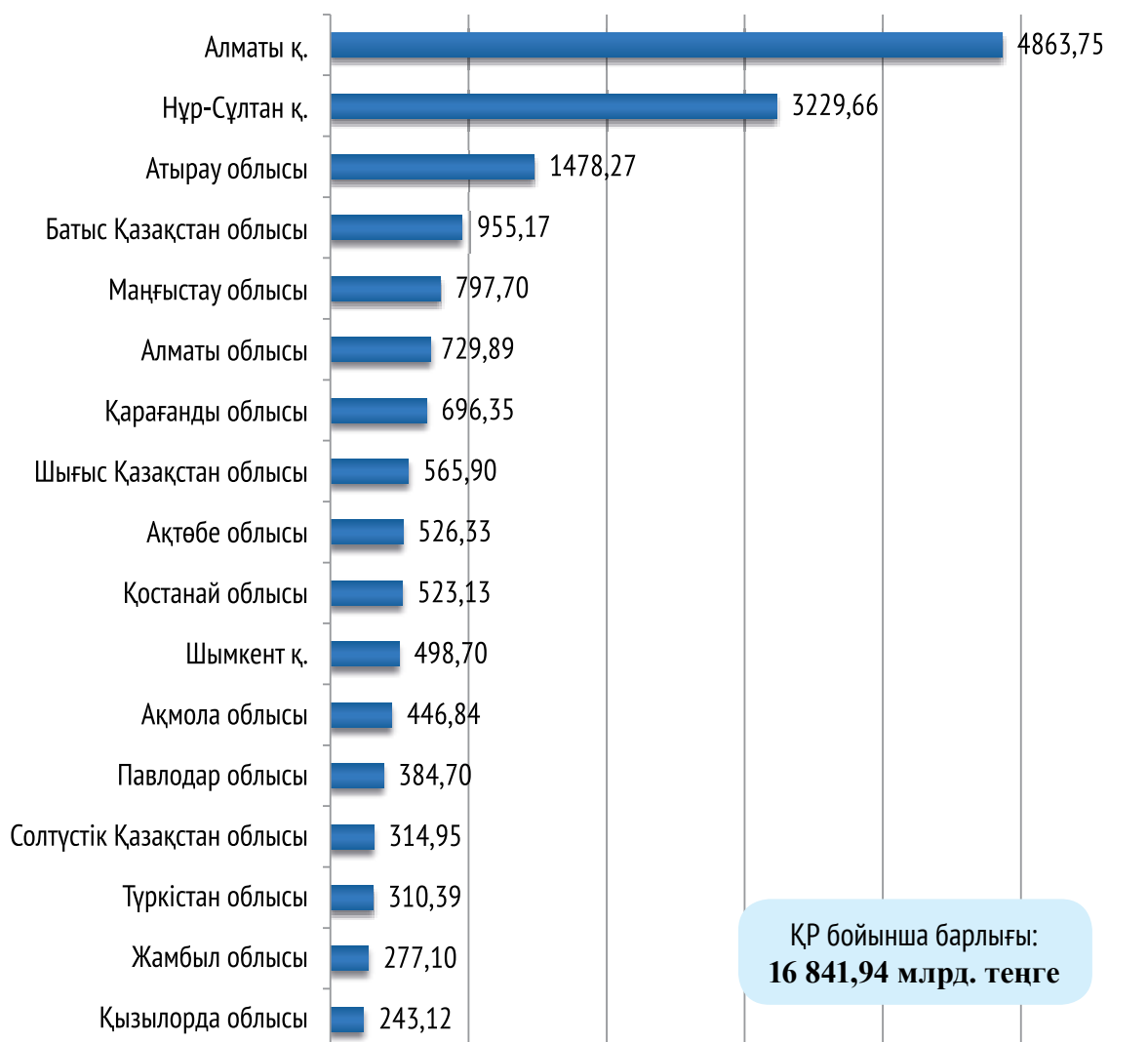
1.4.6-сурет. – ҚР шағын және орта кәсіпкерлік ЖҚҚ 2007-2017 жж серпіні, млрд. теңге.

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті

Қазақстанның шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері 2018 жылы 16,84 трлн. теңге сомасында жалпы қосылған құнды өндірді, 2017 жылғы деңгейден 18,1%-ға жоғары. Аталған көрсеткіш өңірлер бойынша өзгереді. Бірінші орында Алматы қаласы тұр, шағын және орта кәсіпкерліктің республикалық жалпы қосылған құн көрсеткішіндегі меншікті салмағы 28,9%-ды құрайды, одан кейін Нұр-Сұлтан қаласы, оның көрсеткіші 19,1%, үздік үштікті Атырау облысы тұйықтайды – 8,7%, 1.4.7-суретті қараңыз.

1.4.7-сурет. Қазақстанның өңірлерін 2018 жылы өндірілген өнімнің жалпы қосымша құны бойынша бөлу.

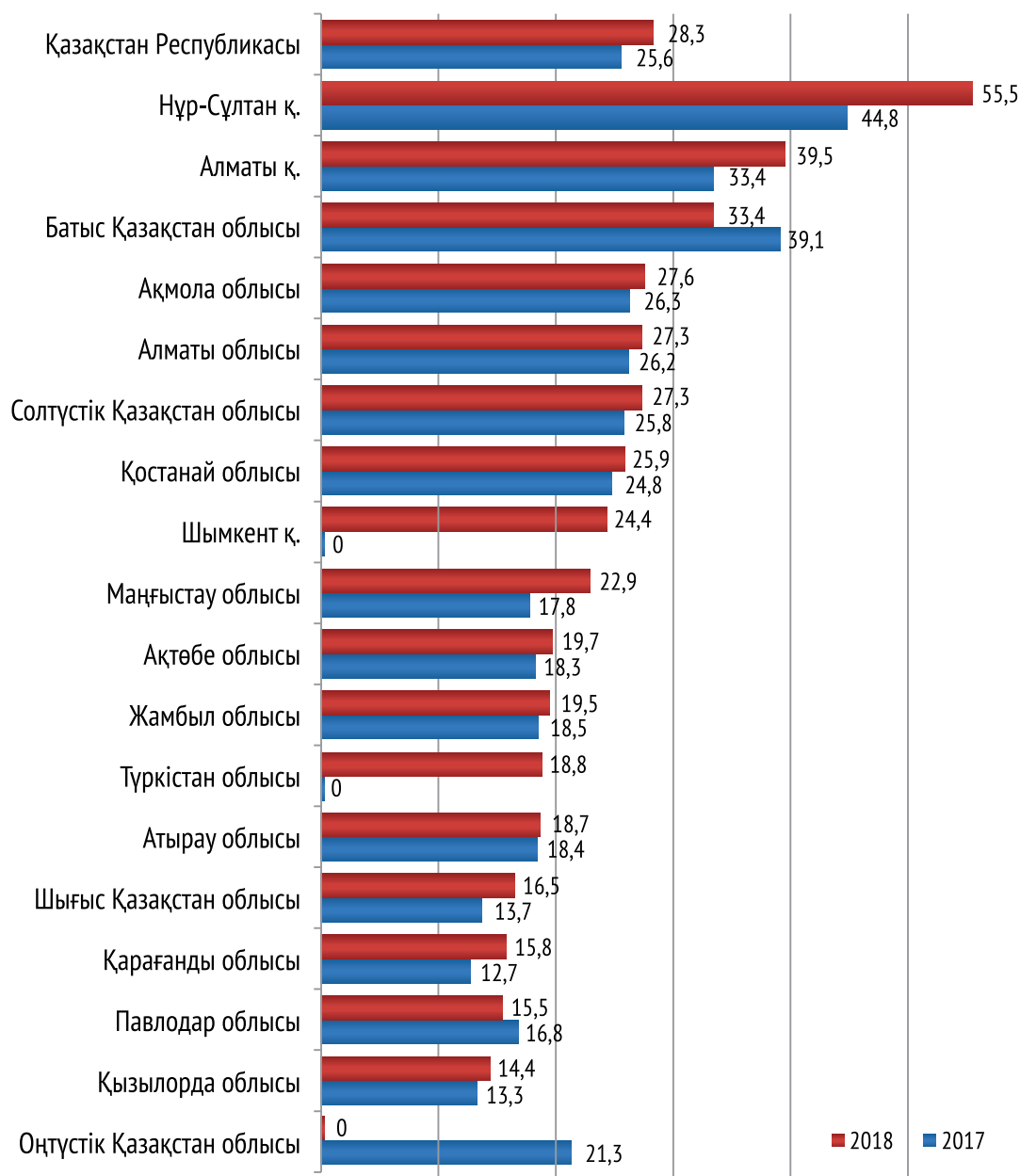

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті

2018 жылдың қорытындысы бойынша шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері өндірген жалпы қосылған құн бойынша төмен көрсеткіштер Қызылорда, Жамбыл, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстарында. Мұнымен қосы 2017 жылмен салыстырғанда жалпы 2018 жылы ҚҚС көрсеткішінде оң өсу үрдісі байқалғанын атап өту керек.

2018 жылы Нұр-Сұлтан қаласында жалпы өңірлік өнімдегі жалпы қосылған құн үлесі ең жоғары – 55,5%, бұл ретте 2017 жылы аталған көрсеткіштің мөлшері 44,8%-ды құраған еді. Батыс Қазақстан облысы жалпы өңірлік өнімдегі жалпы қосылған құн үлесі бойынша үздік үштікке енді, дегенмен 2017 жылғы 39,1% көрсеткіш 2018 жылы 33,4%-ға дейін төмендеген.

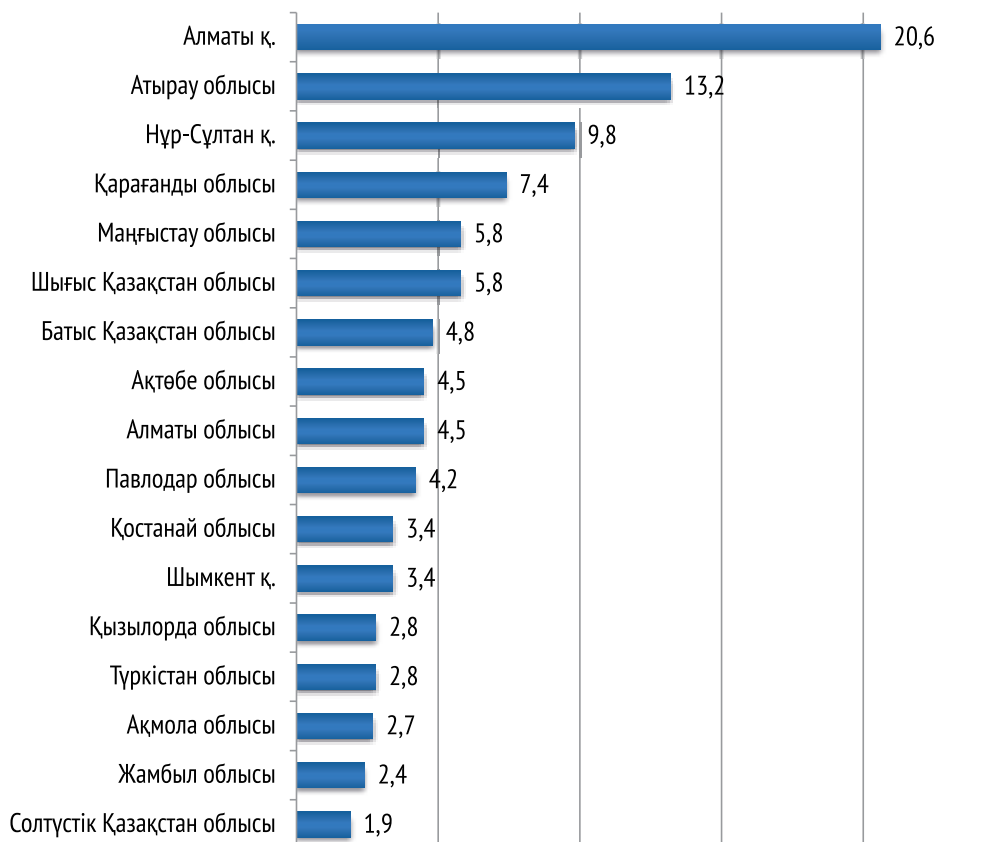
1.4.8-сурет. ҚР өңірлерін жалпы өңірлік өнімдегі жалпы қосылған құн бойынша бөлу

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz.

Жалпы республика және нақты бір өңір бойынша да ірі бизнестің дамуы елдің жалпы ішкі өніміндегі шағын және орта кәсіпкерлік үлесінің көрсеткішіне әсер етеді. Жалпы ішкі өнімдегі шағын және орта кәсіпкерлік үлесінің көрсеткіші бойынша өңірлер рейтингіндегі бірінші қатарда 2017 жылдағыдай Алматы қаласы тұр. Алайда 2017 жылмен салыстырғанда 1,1 пайыздық тармаққа төмендеген. Рейтингтің екінші қатарында 13,2% көрсеткішімен Атырау облысы тұр, 2018 жылдың қорытындысы бойынша 2,3 пайыздық тармаққа жоғары. Одан кейін Нұр-Сұлтан қаласы, оның көрсеткіші 9,8%. Жалпы өңірлік өнім өндірісінде ең төменгі үлесті Солтүстік Қазақстан облысы алған – 1,9%, 1.4.9-суретті қараңыз.

1.4.9-сурет. ҚР өңірлерін шағын және орта кәсіпкерліктің 2018 жылы жалпы өңірлік өнімдегі үлесі бойынша бөлу

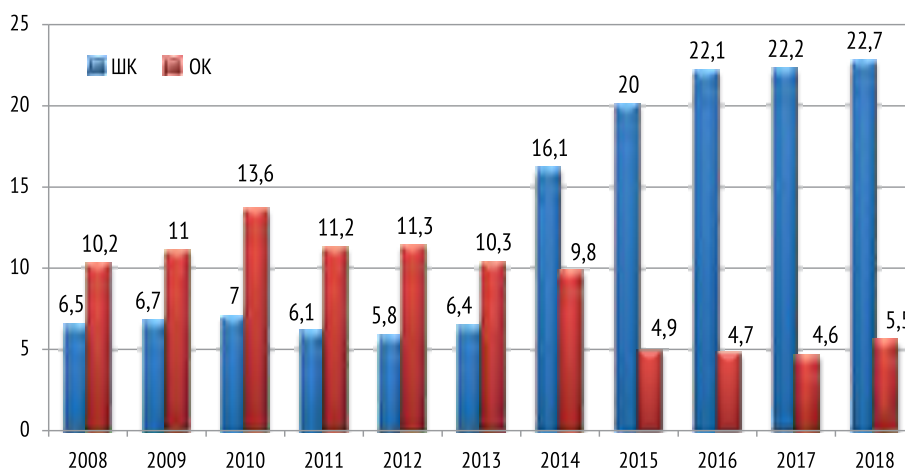

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz.

Мемлекеттің жалпы ішкі өніміне шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінен негізгі үлесті шағын кәсіпкерлік қосады, олардың үлесі 2018 жылы 22,7% тиесілі болды, ал орта бизнеске ЖІӨ-нің 5,5% келеді, 1.10-суретті қараңыз. 2017 жылмен салыстырғанда шағын және орта кәсіпкерліктің үлесі 2018 жылы аз ғана өскен.

Қазақстанның жалпы ішкі өнімінде шағын кәсіпкерлік үлесінің өсу үрдісі 2012 жылдан байқалады және төрт еседен жоғары – 2012 жылы 5,8%-дан 2018 жылы 22,7%-ға дейін. Аталған кезеңде орта кәсіпкерліктің үлесі 2 еседен астам көрсеткішке дейін төмендеген – 11,3%-дан 2018 жылы 5,5%-ға дейін, мұнымен қоса жалпы ішкі өнімдегі шағын кәсіпкерліктің үлкен үлесі 2010 жылы болған, ол 13,6%-ды құрады.

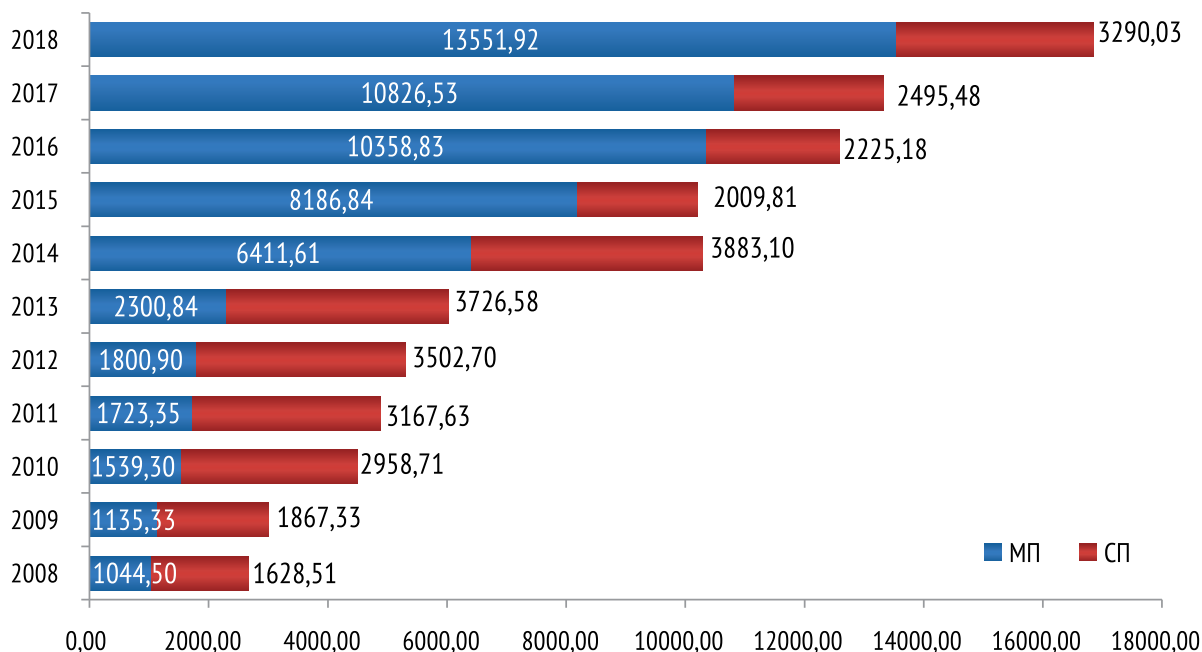
1.4.10-сурет. Шағын кәсіпкерлік пен орта кәсіпкерліктің 2008-2018 жж жалпы ішкі өнімдегі үлес серпіні, %

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz.

Жоғарыда аталғандай, шағын және орта кәсіпкерлік бойынша жалпы қосылған құнның абсолюттік көрсеткіші артып келеді. Шағын кәсіпкерлік пен орта кәсіпкерлік үшін аталған көрсеткіш серпінінің салыстырмалы сараптамасы даму негізі шағын кәсіпкерлік есебінен жүріп отырғанын көрсетті, 1.4.11-суретті қараңыз.

1.4.11-сурет. Шағын кәсіпкерлік пен орта кәсіпкерліктің 2008-2018 жж жалпы ішкі өнімдегі жалпы қосылған құн серпіні, млрд. теңге

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz.

Қазақстан өңірлерін жалпы ішкі өнімдегі, сондай-ақ жалпы қосылған құнның абсолюттік көрсеткіші бойынша шағын және орта кәсіпкерліктің үлесіне қарай бөлу осы есептің 2-5 қосымшаларында берілген.

Орта кәсіпкерліктің көрсеткіші бойынша Нұр-Сұлтаннан кейін ауыл шаруашылық машинасын жасау дамыған Солтүстік Қазақстан мен Ақмола облыстары көш бастайды.

Орта кәсіпорындар арасында жалпы қосылған құн бойынша өңірлер рейтингінде Алматы қаласы үздік, екінші орында – Нұр-Сұлтан, үшінші орында – Атырау облысы.

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны және олардың серпіні

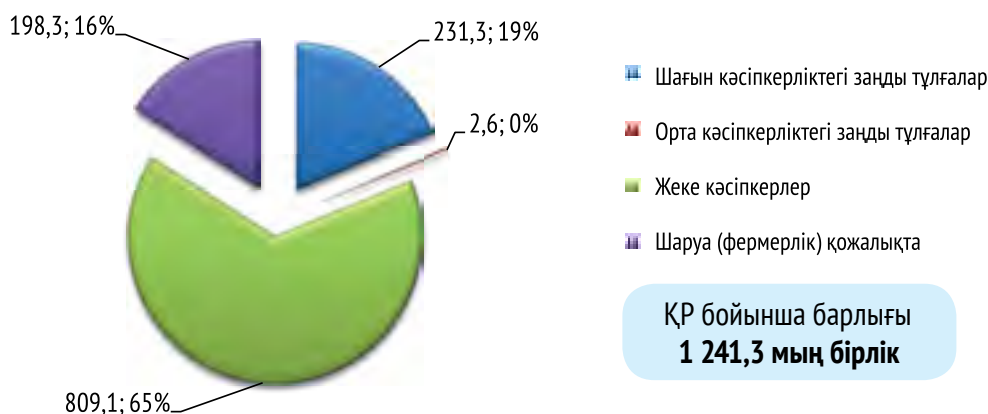
Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы мемлекеттерінде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері іс жүзінде кәсіпкерлік қоғамдастықтың басым бөлігін алады (кәсіпкерліктің барлық субъектілерінен 90% және одан да көп). Халықтың 70%-дан астамын жұмыс орнымен қамтамасыз ете отырып, шағын және орта бизнес субъектілері ЭЫДҰ мемлекеттерінің экономикасында негізгі қозғалыс күш болып табылады /1/.

Шағын және орта бизнес экономикалық белсенді халықтың ішінен білікті мамандарға ғана емес, біліктілігі төмен тұлғалар үшін де жұмыс орнының басты көзі бола отырып, экономиканы дамытуды қамтамасыз етуде негізгі рөлді атқарады.

Халықаралық еңбек ұйымының (ILO) мәліметіне сәйкес, әлемдік деңгейде шағын және орта бизнес секторында жұмысқа орналасу трендке айналғаны байқалады. 2016 жылдың қорытындысы бойынша, осылайша, соңғы 10 жыл ішінде әлемнің 130-дан астам мемлекетінде шағын және орта бизнесте жұмысқа орналасқандардың саны екі есеге артып, 150 млн адамға жуықтаған /2/.

Ресми статистика мәліметі бойынша 2019 жылдың 1 қаңтарында Қазақстан Республикасында шағын және орта кәсіпкерлік субъектісінің саны 1 241,3 мың бірлік болған, бұл 2017 жылға (1 146,0 мың) қарағанда 95,3 мыңға көп. Шағын және орта кәсіпкерлік құрылымында 65% жеке кәсіпкерлер, шаруа қожалықтары – 16%, шағын кәсіпкерлік субъектісі санатына жататын заңды тұлғалар – 19%. Орта кәсіпкерлік субъектісі санатына жатқызылатын орта кәсіпкерлік саны 2 620 бірлік, ол шағын және орта кәсіпкер субъектілерінің жалпы санының 0,21%-ын құрайды, 1.4.12-суретті қараңыз.

1.4.12-сурет – Қазақстан Республикасында 2018 жылы жұмыс істейтін шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің құрылымы, мың бірлік

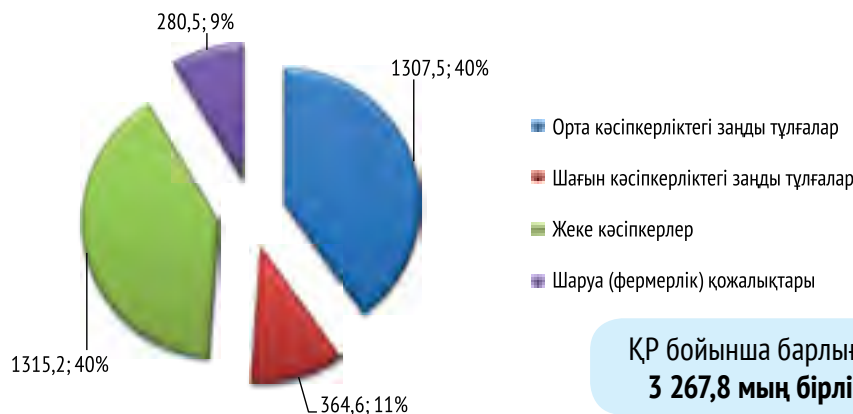
Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті

Шағын және орта кәсіпкерлік құрылымының сараптамасынан 2018 жылы жеке кәсіпкерлер саны 2017 жылмен салыстырғанда 62 008 бірлікке артқанын көруге болады, ал заңды тұлғалардың саны 2017 жылмен салыстырғанда 22 585 бірлікке өскен.

Қазақстанда шағын және орта кәсіпкерлік 2018 жылы үш миллионнан астам адамды немесе 35,2% экономикалық белсенді халықты жұмыспен қамтыды.

Жұмысшылардың көбі кәсіпорындарда – шағын кәсіпкерлік субъектілерінде (40%) және жеке кәсіпкерлерде (40%) орналасқан, 1.4.13-суретті қараңыз.

1.4.13-сурет – Қазақстанның шағын және орта кәсіпкерлігінде жұмыспен қамтылғандарды ұйымдастырушылық үлгісі бойынша бөлу, мың адам.

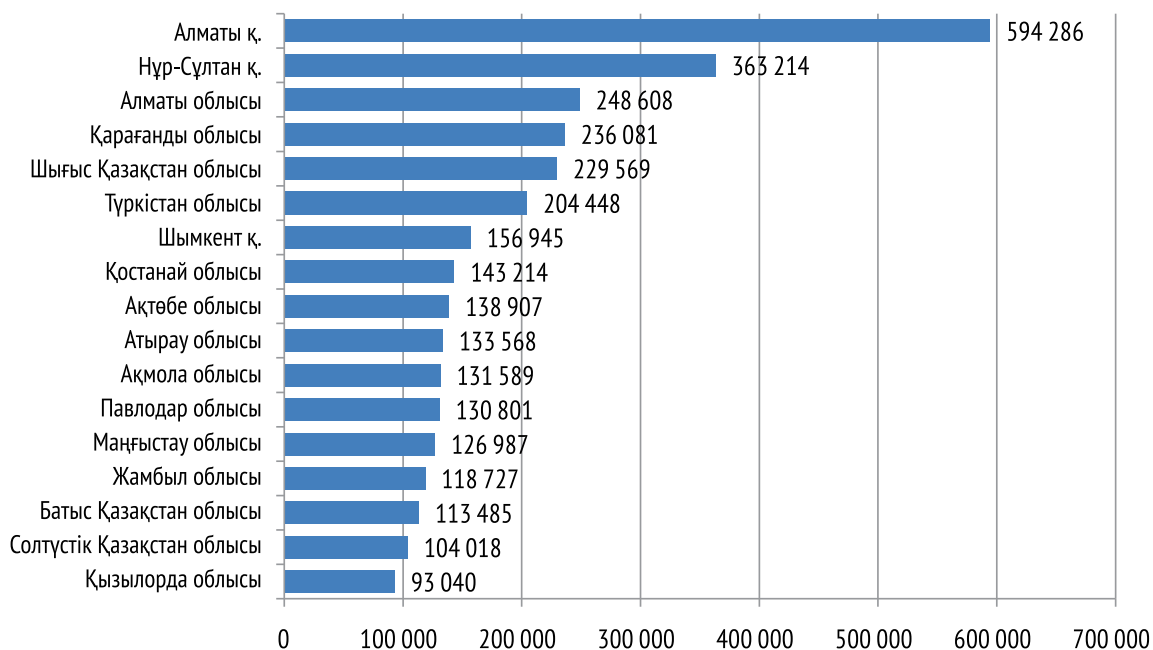

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz

2018 жылы шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыс істейтіндердің саны 2017 жылмен салыстырғанда 77 624 бірлікке артқан, бірақ айтарлықтай жоғары көлемде емес. Алайда, 2017 жылы шағын кәсіпкерлікте жұмыспен қамтылғандардың саны 2016 жылдың 4-тоқсанымен салыстырғанда шамамен 10%-ға қысқарған. Сарапшылар мұны шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыс істеп тұрған субъектілер санының, әсіресе жеке кәсіпкерлердің азаюымен түсіндіреді. 2017 жылдың бірінші жарты жылдығының өзінде Қазақстанда жеке кәсіпкерлердің саны 66,2 мың бірлікке қысқарды. Аталған үрдіс 2016 жеке кәсіпкерлердің саны жылына 116,5 мың бірлікке дейін рекордтық қысқарған соң да жалғасты.

Шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыспен қамтылғандар өңірлер бойынша теңдей бөлінбеген, жұмысшылардың көбі Алматы қаласында шағын және орта кәсіпкерлік кәсіпорындарында (591 286 адам) орналасқан, екінші орында – Нұр-Сұлтан қаласы (363 214 адам), үшінші орында – Алматы облысы (248 608), 1.4.14-суретті қараңыз.

1.4.14-сурет – 2018 жылы шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыс істейтіндерді Қазақстанның өңірлеріне қарай бөлу, адам

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz.

Мұндай бөлуге өңірлердегі халықтың жалпы саны ерекше әсер етті. Бұл факторды жою үшін өңірдегі жалпы жұмыспен қамтылғандарды санында шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыс істейтіндер үлесінің көрсеткішін қарастырайық, 1.4.1-кестені қараңыз.

1.4.1-кесте. 2017 жылдың соңында Қазақстан өңірлерінде жалпы жұмыспен қамтылғандардың санына қарай шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыс істейтіндер үлесі

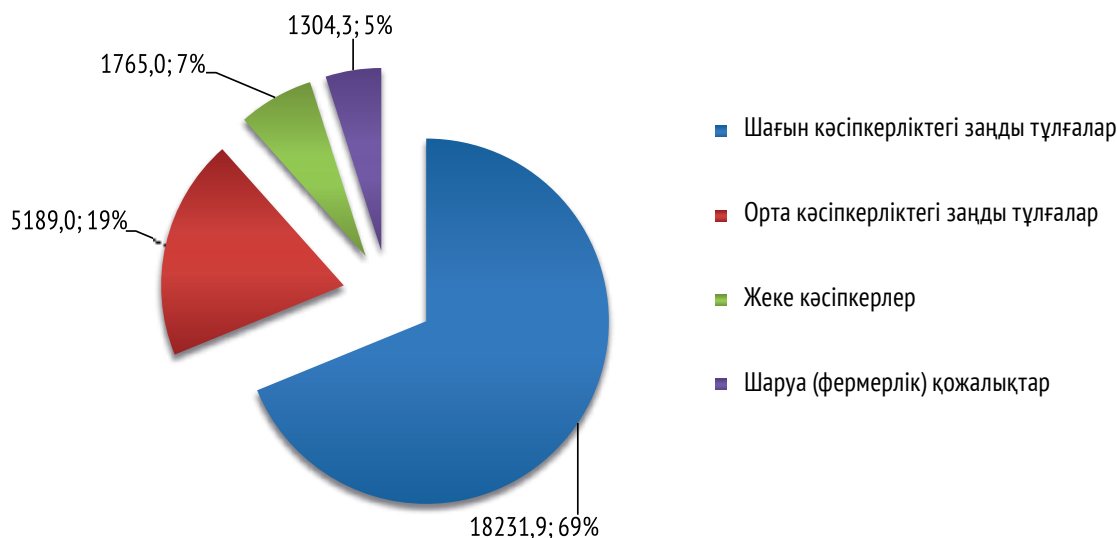
ҚР өңір	Жұмыспен қамтылған халық, мың адам (2018 жыл)	ШОК жұмыспен қамтығандар, мың адам (2018 жыл)	Жалпы жұмыс істейтіндер санынан ШОК үлесі, %
Нұр-Сұлтан қаласы	507,5	363,2	71,6
Алматы қаласы	911,9	594,3	65,1
Атырау облысы	304,0	133,6	43,9
Маңғыстау облысы	304,7	127,0	41,7
Шымкент	385,4	143,2	37,1
Қарағанды облысы	654,0	236,1	36,1
Батыс Қазақстан облысы	321,0	113,5	35,4
Солтүстік Қазақстан облысы	296,2	104,0	35,1
Шығыс Қазақстан облысы	679,0	229,6	33,8
Павлодар облысы	393,3	130,8	33,3
Ақтөбе облысы	417,6	138,9	33,2
Ақмола облысы	408,7	131,9	32,2
Қостанай облысы	488,2	156,9	32,1
Қызылорда облысы	332,9	93,0	27,9
Түркістан облысы	789,0	204,4	25,9
Алматы облысы	994,5	248,6	25,0
Жамбыл облысы	507,0	118,7	23,4
Қазақстан Республикасы	8 695,0	3 267,8	37,6

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті

1.4.1-кестеде көрсетілгендей шағын және орта кәсіпкерлікте жұмыспен қамтылғандардың ең жоғары үлесі Нұр-Сұлтан қаласында (71,6%), Алматы қаласы (65,1%), одан кейін Атырау облысы (43,9%). Кестенің төменгі қатарында Түркістан облысы (25,9%), Алматы облысы (25,0%), Жамбыл облысы (23,4%) орналасқан. Соңғы он жылда шағын және орта бизнесте жұмыспен қамту деңгейі 30-37% деңгейінде, бұл экономикасы дамыған мемлекеттермен салыстырғанда (ЭЫДҰ елдерінде жұмыспен қамтудың орташа деңгейі – 70%) айтарлықтай төмен екенін атап өту керек.

2018 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстанда шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері 26 490,1 млрд теңге сомасында өнім өндірген, 2017 жылғы көрсеткіштен 14%-ға жоғары, 1.4.15-суретті қараңыз.

1.4.15-сурет. 2018 жылы қаңтар-желтоқсана Қазақстанда шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің өнім өндіруі, млрд. теңге.

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті, www.stat.gov.kz.

1.4.15-суретте көрсетілгендей шағын және орта кәсіпкерлік секторы шығарған жалпы өнімнің 69%-ын шағын кәсіпкерлік заңды тұлғалары өндірген. 2018 жылы шағын және орта кәсіпкерлік өндірген өнімнің бар болғаны 7% жеке кәсіпкерлердің үлесінде.

Шағын және орта кәсіпкерліктің тиімділігін сараптау үшін шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің өнімдерінің немесе 1 жұмысшыға шығарылатын өнімнің көрсеткішін қолдануға болады. **Всего по РК: 26 490,1 млрд.** Қазақстанның өңірлері бойынша шағын және орта кәсіпкерлік шығарылған өнімнің көлемі жайлы ресми мәлімет келтірілген.

1.4.2-кесте. 2018 жылы қаңтар-желтоқсанда ШОК субъектілерінің өнім шығаруы, млн теңге

	Барлық шығарылған өнім	Оның ішінде			
		ШК заңды тұлғалар	ОК заңды тұлғалар	ЖК	ШК (фермерлік) қожалықтар
Қазақстан Республикасы	26 490 130	18 231 911	5 188 984	1 764 985	1 304 250
Алматы қ.	7 070 168	5 381 203	1 332 524	356 441	0
Нұр-Сұлтан қ.	4 983 731	3 715 949	1 058 303	209 453	26
Атырау облысы	2 459 906	1 997 534	353 168	92 219	16 985
Батыс Қазақстан	1 434 972	1 097 898	208 134	79 811	49 129
Қарағанды облысы	1 325 134	840 036	268 047	114 851	102 200
Алматы облысы	1 255 807	598 644	277 749	105 481	273 933
Маңғыстау облысы	1 165 119	876 990	197 623	84 296	6 210
Шығыс Қазақстан	995 636	500 628	211 318	114 758	168 932
Ақтөбе облысы	876 503	579 781	164 288	73 554	58 880

Қостанай облысы	851 941	471 426	206 912	88 046	85 557
Шымкент қ.	781 993	468 523	201 991	108 815	2 664
Ақмола облысы	736 273	446 688	169 400	71 487	48 698
Павлодар облысы	693 845	369 852	172 467	74 533	76 993
Солтүстік Қазақстан	537 355	272 595	130 496	51 665	82 599
Түркістан облысы	495 323	202 840	49 372	53 545	189 566
Жамбыл облысы	458 148	196 959	88 590	50 653	121 946
Қызылорда облысы	368 276	214 365	98 602	35 377	19 932

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті.

Жалпы Қазақстанда 2018 жылы шағын және орта кәсіпкерліктің барлық субъектілері бойынша бір жұмысшының өнім шығаруы 8,11 млн. теңге, бұл 2017 жылғы көрсеткіштен 10,2%-ға жоғары (7,28 млн теңге), оның ішінде:

- шағын кәсіпкерліктегі заңды тұлға – 13,9 млн. теңге
- орта кәсіпкерліктегі заңды тұлға – 14,2 млн. теңге
- жеке кәсіпкерлер – 1,3 млн. теңге
- шаруа (фермерлік) қожалықтар – 4,6 млн. теңге.

Есептелген мәліметтерде көрсетілгендей, бір жұмысшының ең жоғары өнім шығаруы ЖШС нысанында ұйымдастырылған шағын бизнес кәсіпорындарына тиесілі, өндірімділік бойынша екінші орында орта бизнес субъектілері тұр, үшіншіде – шаруа және фермерлік қожалықтар. Ең төмен өндірімділік Қазақстан Республикасында тіркелген шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің 65%-ын құрайтын жеке кәсіпкерлерде.

«Атамекен» ҰКП есептеу мәліметі бойынша ЕЫДҰ шағын және орта кәсіпкерлік саласында бір жұмысшы еңбегінің өндірімділігі бойынша орташа есептік көрсеткіштері сатып алу қабілетінің тепе-теңдігі бойынша шамамен 67 мың АҚШ долларын құрайды /3/.

Шағын және орта бизнес секторында жұмыспен қамту көрсеткішімен ғана емес, жалпы экономикалық даму дәрежесі бойынша ЕЫДҰ мемлекеттерінің деңгейіне жету үшін Қазақстан инклюзивті дамуында оның әлеуетін есепке ала отырып, шағын және орта бизнесті дамытуды ынталандыру қажет.

Мұнымен қоса шағын және орта бизнесті дамытудың кешенді шараларын дайындау мақсатында әлемдегі анағұрлым бәсекеге қабілетті экономиканың қолданымдағы тәжірибесін ескерген маңызды. Қазақстан үшін шараларды зерделеген кезде анағұрлым дамыған мемлекеттердің үздік тәжірибесі басты орынға қойылады, себебі сол мемлекеттер шағын және орта бизнесті өз экономикаларының негізгі қозғалыс күшіне айналдыра білді. Сонымен қатар мемлекеттің жеке кәсіпкерлерге көрсететін ақпараттық және маркетингтік көмегі оларға өткізу нарығын кеңейтуге және табысты арттыруға ықпал етеді. Аталған шара шағын және орта кәсіпкерлік шығаратын өнімнің көлемін едәуір ұлғайтып, мемлекеттің жалпы ішкі өнімінде шағын және орта кәсіпкерліктің үлесін арттыра алады.

1.4.3. Қазақстан Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы сауда қызметі

2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында Қазақстанның сыртқы сауда айналымы 93 489,7 млн АҚШ долларын құрады және 2017 жылдың қаңтар-желтоқсанымен салыстырғанда 19,7%-ға артты, соның ішінде:

- экспорт – 60956,2 млн. АҚШ доллары (25,7%-ға көп);
- импорт 32533,5 млн. АҚШ доллары (9,9-ға көп).

Қарастырылып отырған кезеңде Қазақстанның жалпы сауда айналымында ЕАЭО мемлекеттерімен өзара сауда үлесі 20,4%-ды құрайды.

2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында Қазақстан Республикасының ЕАЭО мемлекеттерімен өзара саудасы 19 114,4 млн. АҚШ доллары деңгейінде бағаланды, бұл 2017 жылдың қаңтар-желтоқсанына қарағанда 7,5%-ға жоғары, соның ішінде:

- экспорт – 5891,9 млн. АҚШ доллары (12,0%-ға артты);
- импорт – 13222,5 млн. АҚШ доллары (5,6%-ға артты).

Қазақстан Республикасының ЕАЭО мемлекеттерімен сыртқы сауда айналымындағы жалпы көлемнің 91,9 Ресей Федерациясына тиесілі, Қырғыз Республикасына – 5%, Беларусь Республикасына – 4%, Армения Республикасына – 0,1%, 1.4.3-кестені қараңыз.

1.4.3-кесте. Қазақстанның ЕАЭО елдерімен және басқа мемлекеттермен сыртқы сауда айналымы

	қаңтар-желтоқсан 2018 жыл*	млн. АҚШ доллары	
		қаңтар-желтоқсан 2017 жыл	өсу қарқыны %
Сыртқы сауда айналымы	93 489,7	78 102,9	119,7
ТМД елдері	24 311,9	22 430,9	108,4
Басқа елдер	69 177,8	55 672,0	124,3
ЕАЭО елдерімен барлығы	19 114,4	17 780,7	107,5
экспорт	60 956,2	48 503,3	125,7
ТМД елдері	9 455,3	8 298,9	113,9
оның ішінде:	5 162,1	4 639,0	111,3
Ресей	87,5	101,2	86,5
Беларусь	7,449	5,570	133,8
Армения	634,9	516,7	122,9
Қырғызстан	5 891,9	5 262,5	112,0
ЕАЭО елдерімен барлығы	51 500,9	40 204,4	128,1
басқа елдер	32 533,5	29 599,6	109,9
импорт	14 856,6	14 132,0	105,1
ТМД елдері	12 392,1	11 733,0	105,6
оның ішінде:	593,2	531,7	111,6
Ресей	6,751	5,033	134,1
Беларусь	230,4	248,5	92,7
Армения	13 222,5	12 518,2	105,6
Қырғызстан	17 676,9	15 467,6	114,3
ЕАЭО елдерімен барлығы			
басқа елдер			

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті.

ЕАЭО мемлекеттерімен тауар айналымының көлемі бойынша өңірлерге шаққанда, көш басында Алматы – 27%, екінші орында Нұр-Сұлтан қаласы – 12% және үшінші орында Қарағанды облысы – 12%, олардың барлығы республикадағы тұтас тауар айналымының жартысынан астамын құрайды, 1.4.4-кестені қараңыз.

1.4.4-кесте. 01.01.2019 ж. Қазақстан Республикасының облыстарға бөлгенде ЕАЭО елдерімен тауар айналымы (тыс. АҚШ доллары)

Облыс атауы	Тауар айналымы		Экспорт		Импорт	
	Барлығы	Тауар айналымының жалпы көлемінде облыстың меншікті салмағы, %	Барлығы	Экспортың жалпы көлемінде облыстың меншікті салмағы, %	Барлығы	Импортың жалпы көлемінде облыстың меншікті салмағы, %
Қазақстан Республикасы	19 114 437,4	100,0	5 891 946,2	100,0	13 222 491,2	100,0
Ақмола	406 564,8	2,1	118 926,0	2,0	287 638,8	2,2
Ақтөбе	1 207 708,5	6,3	529 693,4	9,0	678 015,1	5,1
Алматы	706 858,2	3,7	191 353,0	3,2	515 505,2	3,9
Атырау	345 783,0	1,8	45 863,4	0,8	299 919,6	2,3
Батыс Қазақстан	676 803,8	3,5	168 276,0	2,9	508 527,8	3,8
Жамбыл	254 991,5	1,4	111 764,4	1,9	143 227,1	1,1
Қарағанды	2 339 668,5	12,2	1 403 578,6	23,8	936 089,9	7,1
Қостанай	1 108 981,1	5,8	532 363,2	9,0	576 617,9	4,4
Қызылорда	75 737,9	0,4	25 498,3	0,4	50 239,6	0,4
Маңғыстау	170 479,0	0,9	14 774,1	0,3	155 704,9	1,2
Павлодар	1 786 767,9	9,3	1 106 390,7	18,8	680 377,2	5,1
Солтүстік Қазақстан	350 760,0	1,8	58 069,4	1,0	292 690,6	2,2
Түркістан	284 731,8	1,6	220 079,7	3,7	64 652,1	0,5
Шығыс Қазақстан	1 395 641,4	7,3	240 403,2	4,1	1 155 238,2	8,7
Нұр-Сұлтан қ.	2 236 350,6	11,7	242 027,5	4,1	1 994 323,1	15,1
Алматы қ.	5 241 288,0	27,4	782 401,1	13,3	4 458 886,9	33,7
Шымкент қ.	525 321,4	2,8	100 484,2	1,7	424 837,2	3,2

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Статистика комитеті.

1.4.4. 2018 жылы Қазақстанда шағын және орта кәсіпкерлікті мемлекеттік реттеу және мемлекеттік қолдау

2018 жылы – «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кәсіпкерлік қызметті реттеуді жетілдіру жөніндегі өзгертулер мен толықтырулар енгізу туралы» заң қабылданды

Заң отандық кәсіпкерлер үшін оңтайлы жағдай жасауға бағытталған, оның үстіне Заңның негізгі міндеттері:

- мемлекеттік бақылау-қадағалау қызметін реформалау, алдын ала бақылау институтын енгізу;
- ақпараттық құралдардың санын азайту және оларды жалпы 30%-ға оңтайландыру;
- табиғи монополиялар субъектілері және квазимемлекеттік кәсіпорындар көрсететін қызметтерді регламенттеу;

Реттеуші әсерін бағалау институтының әрекетін өңірлік деңгейге кеңейту;

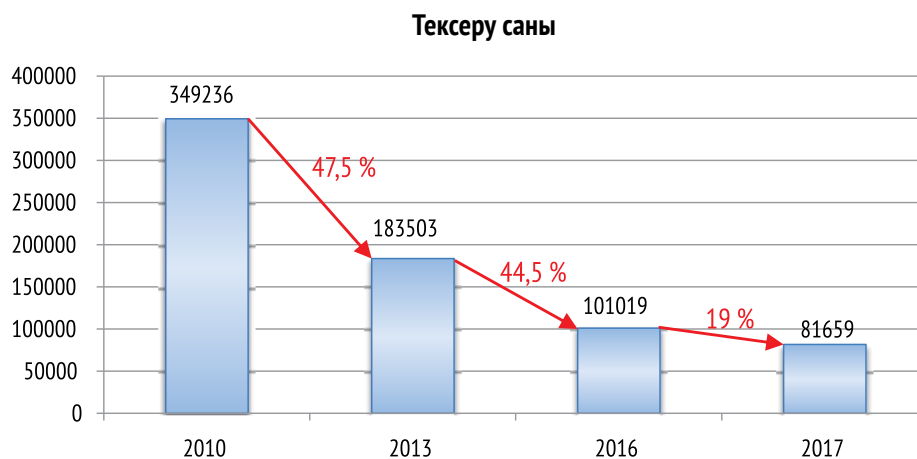
Шығындарды жаппай азайту;

«Doing Business» рейтингіне Қазақстанның позициясын жақсартуға бағытталған нормалар.

Жалпы, жүргізіліп отырған шағын және орта бизнесті қолдауға қатысты саясаттың арқасында кәсіпкерлік субъектілеріне қатысты қорғау шараларына қол жеткізілді:

- 1) Тексерулер саны азайды. 2010 жылмен салыстырғанда тексерулер 4,2 есеге қысқарды.

1.4.16-сурет. 2010-2017 жж кезеңінде тексерулерді қысқарту үрдістері

Дереккөз: ҚР ҰЭМ Қазақстан Республикасында 2017 жылы кәсіпкерлік қызметті реттеу туралы есебі

- 2) Тексеру жүргізу мерзімі заңнамалық тұрғыда қысқартылды, бақылау саласы, бақылау функциялары және т.б. алынып тасталды.

1.4.17-сурет. Мемлекеттік бақылау-қадағалау қызметін реформалау.

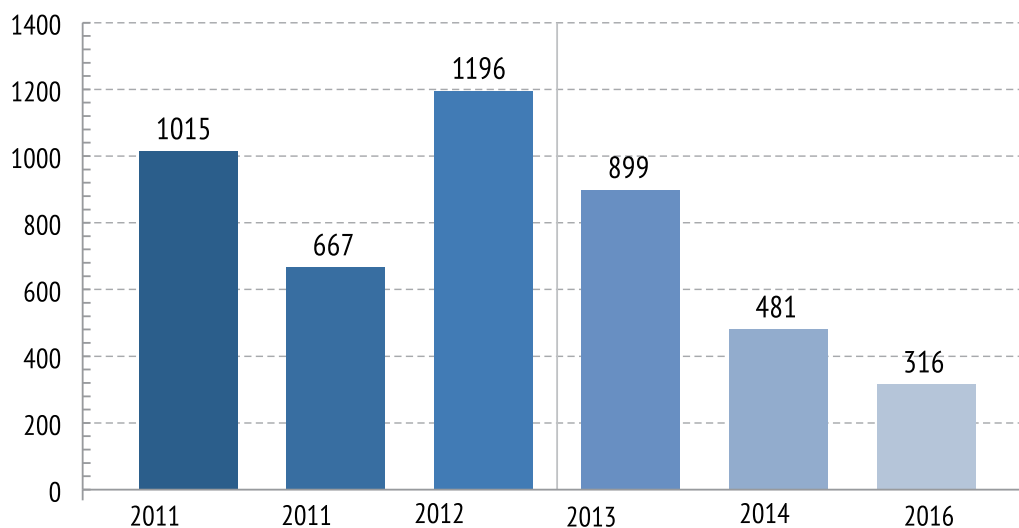
Мемлекеттік бақылау мен қадағалауды реформалау

Дереккөз: ҚР Ұлттық экономика министрлігінің ресми сайты <http://economy.gov.kz/ru/pages/doklad-ministra-nacionalnoy-ekonomiki-rk-suleymenova-tm-po-proektu-zakona-o-vnesenii-izmeneniy>

2011 жылға қарағанда рұқсат беру құжаттарының саны 3,2 есеге қысқарды

1.4.18-сурет. Рұқсат беру құжаттарының өсуі мен қысқаруының серпіні

Дереккөз: Қазақстанда рұқсат беру жүйесін реттеуін нормативті құқықтық акті (2011-2016 жж).

Бизнес инкубациялау бағдарламасы. 2018 жылы «Бизнестің жол картасы – 2020» бизнесті қолдау және дамытудың мемлекеттік бағдарламасы аясында Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылы 25 тамызда №522 қаулысымен бекітілген индустриялы-инновациялық жобаларды бизнес-инкубациялау жобасын жүзеге асыру басталды.

Үкіметтің қаулысына сәйкес аталған бастаманы жүзеге асыру бойынша оператор – «QazTechVentures» АҚ («Технологиялық даму жөніндегі ұлттық агенттік») АҚ құқықтық мұрагері).

Бағдарламаның мәні:

1) жеке бизнес-инкубаторларға қаржылай және әдістемелік қолдау көрсетуде (операциялық шығындардың 50% ортақ қаржыландыру, бірақ жылына ең көбі 35 млн теңге);

2) жаңа немесе әлдеқайда жақсартылған жобаны немесе бизнес-процесті құру үшін (50 млн теңгеге дейін және негізді мәлімделген шығынның 80%-нан асырмай).

Бағдарламаны іске асыру келешекте бизнес-инкубаторлар қаржылық тұрғыда да, біліктілігі жоғары деңгейде жоғары жетілген болуы үшін бизнес инкубациялау экожүйесіне қозғалыс береді және сәйкесінше ірі технологиялық компанияларға дейін көтерілуге қабілетті сапалы стартаптар санының артуына әсер етеді.

2018 жылы Ұлттық экономика министрлігінің 2018 жылы 30 наурыздағы №129 «Конкурстық іріктеу ережесін бекіту және бизнес инкубаторлардың қызметін қолдау» бұйрығына сәйкес «Технологиялық даму жөніндегі ұлттық агенттік» АҚ (ары қарай – агенттік) үш бизнес-инкубаторды іріктеп алды: «BelnTech» ЖШС, «SmArt. PointAlmaty» ЖШС және «Жас кәсіпкерлер клубы» ЖШС, олармен бизнес инкубаторлардың шығынын ортақ қаржыландыру және үш жыл бойы қаржылай емес көмек көрсету туралы келісімшарт жасалды.

Агенттік 2018 жылы «112 «Бизнес-инкубаторлар қызметін қолдау» бағдарламасы бойынша «Бизнестің жол картасы – 2020» бизнесті қолдау және дамытудың мемлекеттік бағдарламасы аясында іс-шараларды жүзеге асыру 087 бюджеттік бағдарламасы бойынша республикалық бюджеттен бөлінген қаражаттан жалпы сомасы 18 725,7 мың теңге сомасында бизнес инкубатор шығынының бөлігіне ортақ қаржыландыруды іске асырды.

Агенттік 2018 жылы сырттан сарапшыны тарта отырып үш бизнес-инкубатордың қызметіне әдістемелік қолдау көрсету жұмысын атқарды. Сырттан сарапшы тарту бизнес инкубациялау экожүйесін дамыту саласындағы шетелдік сарапшылардың қатарынан іске асты. Осылайша 2018 жылы 10 қазана Агенттік «Акселератор ФРИИ» ЖШҚ (Ресей) келісімшарт жасады.

Әдістемелік сүйемелдеу келесі тармақтардан тұрады:

1) тәжірибені қолдану бойынша консультациялық көмек;

2) бизнес инкубатордың жұмысын жоспарлағанда және ұйымдастырғанда;

- 3) бизнес инкубатордың өсуіндегі түйткілді аймақтар мен нысандарға диагностика;
- 4) бизнес инкубатор қызметкерлерінің біліктілігін арттыра отырып мәселені шешу;
- 5) стартап жобаларды іріктеу және инкубациялауға жәрдемдесу.

Сыртқы сарапшы методологиялық сүйемелдеу қызметін көрсету аясында әрбір бизнес инкубаторға тиімді жұмыс форматын таңдады.

Мемлекеттік гранттарды беру «Бизнестің жол картасы – 2020» бағдарламасы аясында (республикалық бюджеттен қаражат бөлінген жағдайда) жұмыс істеп тұрған механизмге беру қарастырылады. Экономикалық жоғары тиімділікті алу үшін мемлекеттік гранттар «QazTechVentures» АҚ жағымды технологиялық, қыржы-экономикалық және құқықтық тұжырымын ескере отырып бизнес инкубаторлардың резиденті болатын жобаларға беріледі.

Гранттарды беру механизмі:

- 1) Жергілікті атқарушы орган өтінімдерді қабылдауды іске асырады;
- 2) «QazTechVentures» АҚ жобаларға технологиялық, қаржы-экономикалық және құқықтық тұжырым жасайды;
- 3) Жергілікті атқарушы органдардың жанындағы комиссия «QazTechVentures» АҚ тұжырымын есепке ала отырып шешім қабылдайды;
- 4) Грант берілгеннен кейін «QazTechVentures» АҚ оның мақсатты пайдаланылуына мониторинг жүргізеді.

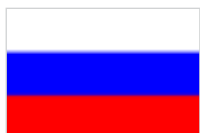
Пайдаланған дереккөз тізімі

1. ЭЫДҰ ағылшын тіліндегі есебі «Strengthening SMEs and entrepreneurship for productivity and inclusive growth. Интернет Дереккөз - <https://www.oecd.org/cfe/smes/ministerial/documents/2018-SME-Ministerial-Conference-Key-Issues.pdf> «

2. Халықаралық еңбек ұйымының есебі (ILO) World Employment and Social Outlook 2017: Sustainable enterprises and jobs: Formal enterprises and decent work, International Labour Office, Geneva. Интернет Дереккөз - https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_579893.pdf

3. Қазақстан Республикасында жұмыс істеп тұрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне мониторинг. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің жедел-ақпараты. www.stat.gov.kz

1.5

Ресей Федерациясындағы
шағын және орта кәсіпкерлік
дамуының көрсеткіштері

1.5.1. Ресей Федерациясының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы

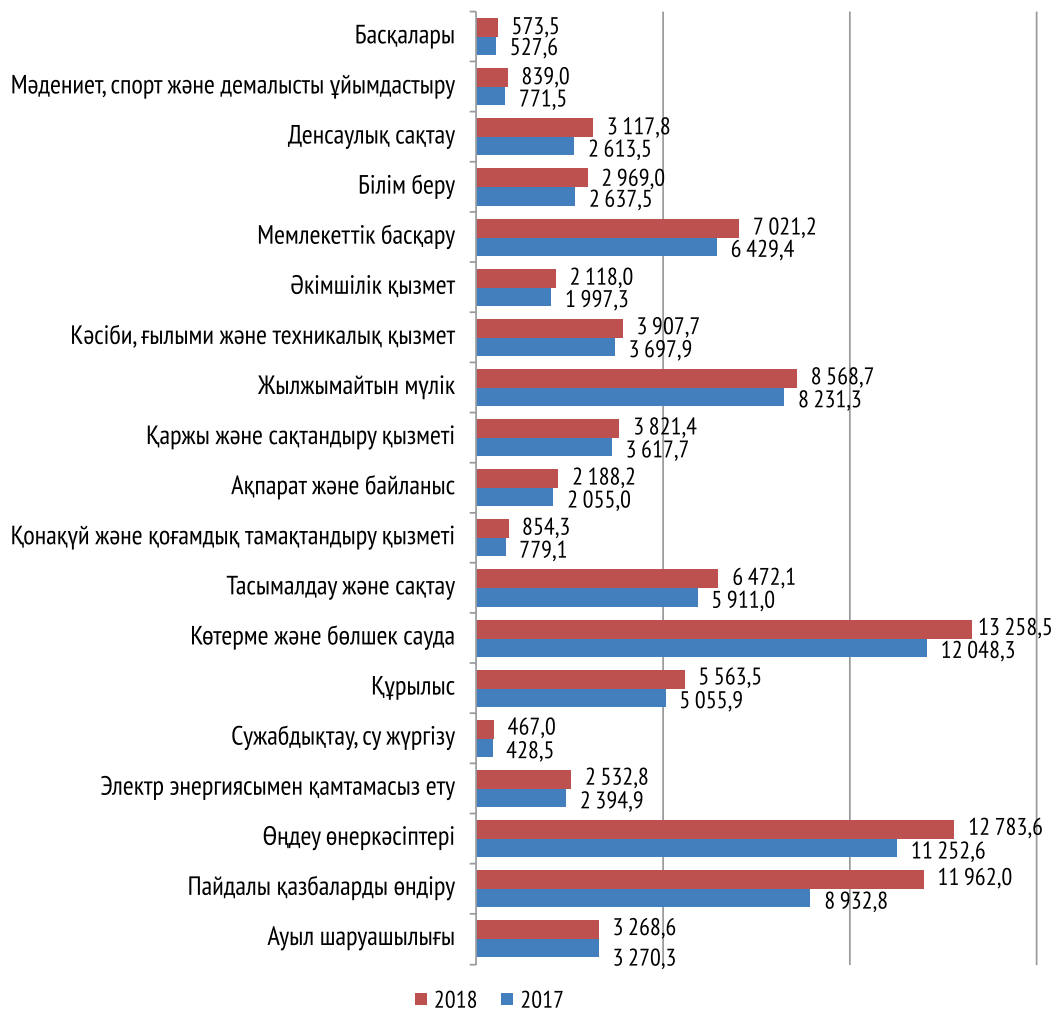
Федералдық мемлекеттік статистикалық қызметінің мәліметі бойынша 2018 жылы Ресейдің ЖІӨ бір жыл бұрынғы 1,6% көрсеткіштен 2,3%-ға дейін көтерілді, бұл Ресей Экономикалық даму министрлігінің жедел мәліметі негізінде жасалған бағалауынан да, нарықтық консесус болжамынан да асып түсті. ЖІӨ өсу қарқынының жеделдеуі көп ретте бір реттік факторларға негізделген және тұрақсыз саналады. Биыл экономикалық өсу 1,3%-ға дейін баяулайды деп күтіледі.

ЖІӨ өсу қарқынын қолдану компоненттерін қарастырғанда, 2018 жылы өткен жылмен салыстырғанда сыртқы сектормен – нақты көрсеткіште импорттың едеуір баяулауынан экспорттың айтарлықтай жоғары өсу қарқынына байланысты болды. Дегенмен ішкі сауалнама компоненттері баяулауды көрсетті.

Салаға бөлгенде, экономикалық өсудің негізгі драйверлеріне өнеркәсіп пен құрылыс айналды (экономикалық өсуге сәйкесінше 0,6 және 0,3 пайыздық тармақты қосқан). ЖІӨ серпініне оң үлес қосқан салалар қатарында сауда (0,3 пайыздық тармақ) және көлік саласы (0,2 пайыздық тармақ) да бар, дегенмен, негізгі астықтың түсімі (ең алдымен дәнді-дақылдар) нашарлағандықтан және мал шаруашылығы өнімінің өсу қарқыны баяулағандықтан ауыл шаруашылығының үлесі аздап төмен болды.

Жалпы ішкі өнімнің өсуіндегі 0,8-ге жуық пайыздық тармақты қызмет көрсету секторы қамтамыз етті. Өткен жылмен салыстырғанда қаржы және сақтандыру қызметі, қонақ үй және мейрамхана қызметінде өсу қарқыны байқалды, ал жылжымайтын мүлік операциясы саласында өсу баяулады, 1.5.1-суретті қараңыз.

1.5.1-сурет. Экономикалық қызметтің негізгі түрлері бойынша өсу қарқыны

Дереккөз: Росстат, Ресей Федерациясы Экономикалық даму министрлігінің есептеуі

2018 жылы өнеркәсіптегі өнім өндіру өсімі жеткілікті деңгейде бірқалыпты өтті. Жыл бойы оның жылдық өсу қарқыны 2-4% шегінде қалып отырды (2017 жылы ауытқу диапазоны 9 пайыздық тармаққа дейін болған), 1.5.1-кестені қараңыз. Жыл қорытындысы бойынша өнеркәсіптегі іріленген салалардың барлығы оң серпін көрсетті.

1.5.1-кесте. Өнеркәсіп өндірісінің 2018 жылғы индекстері

	%				
	Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге		2016 орташа айлық мәні	
		нақты	маусымдық және күнтізбелік факторларды алып тастағанда	нақты	маусымдық және күнтізбелік факторларды алып тастағанда
Қаңтар	102,4	79,3	101,7	94,4	104,5
Ақпан	103,2	97,5	99,5	92,0	103,9
Наурыз	102,8	113,4	101,0	104,3	104,9
I тоқсан	102,8	85,6			
Сәуір	103,9	96,9	99,6	101,1	104,5
Қаңтар-сәуір	103,1				
Мамыр	103,7	101,5	100,8	102,7	105,4
Маусым	102,2	99,8	99,6	102,5	105,0
II тоқсан	103,2	105,4			
I жарты жылдық	103,0				
Шілде	103,9	99,7	100,1	102,2	105,1
Тамыз	102,7	102,7	100,4	104,9	105,5
Қыркүйек	102,1	102,5	100,3	107,5	105,8
III тоқсан	102,9	102,7			
Қаңтар-қыркүйек	103,0				
Қазан	103,7	105,8	100,1	113,8	105,8
Қараша	102,4	99,8	99,8	113,5	105,6
Желтоқсан	102,0	107,0	100,2	121,5	105,8
IV тоқсан	102,7	110,8			
Жыл	102,9				

Дереккөз: Росстат, Ресей Федерациясы Экономикалық даму министрлігінің есептеуі.

Пайдалы қазбаларды өндіру және өңдеу салаларында даму жалғасты, электр энергетикасы мен су жабдықтаудың өсу қарқыны 2017 жылғы құлдыраудан кейін оң көрсеткішке жоғарылады. Мұнымен қоса өнеркәсіп өндірісінің өсу құрылысы жыл бойы өзгерді. Егер 2018 жылдың бірінші жартысында өнеркәсіп өндірісінің кеңеюі өңдеу салаларына сүйенсе, екінші жарты жылдықта кен өндіру өндірісі өсудің драйверіне айналды.

Пайдалы қазбаларды өндіру 2018 жылы 4,1%-ға өсті (2017 жылы – 2,1%-ға). Оның үстіне, жылдың екінші жартысында бірінші кезекте келісімге қатысушы – мұнайлы елдермен 2018 жылдың соңына дейін тәулігіне 1 млн. баррель. Ортақ ұсынысын ұлғайту туралы шешім қабылдаған ОПЕК-тің маусымдағы отырысының нәтижесіне негізделген оның серпіні айтарлықтай жақсарғаны байқалды (4,9 % г/г және 7,2 % г/г в 3кв18 және 4кв18 тиісінше қаңтар-маусымда 1,9 % г/г).

Мәміленің жаңа параметрлеріне сәйкес 2018 жылдың желтоқсанында мұнай өндіруді мамыр айындағы бір тәулікте 11,45 млн баррель өндірудегі жоғары деңгеймен салыстырғанда тәулігіне 0,5 млн баррельге дейін көтерді. Жалпы алғанда жыл қорытындысы бойынша мұнай және мұнай (ілеспе) газын өндіру өткен жылғы 0,2%-ға дейін құлдыраудан кейін 1,7%-ға көтерілді. Мұнымен қоса, 2019 жылдың қаңтар айынан бастап ОПЕК-тің желтоқсан айында Венада өткен отырысында жасаған өндіруді шектеу туралы жаңа келісімі мұнай саласының серпінін тежейтін болады.

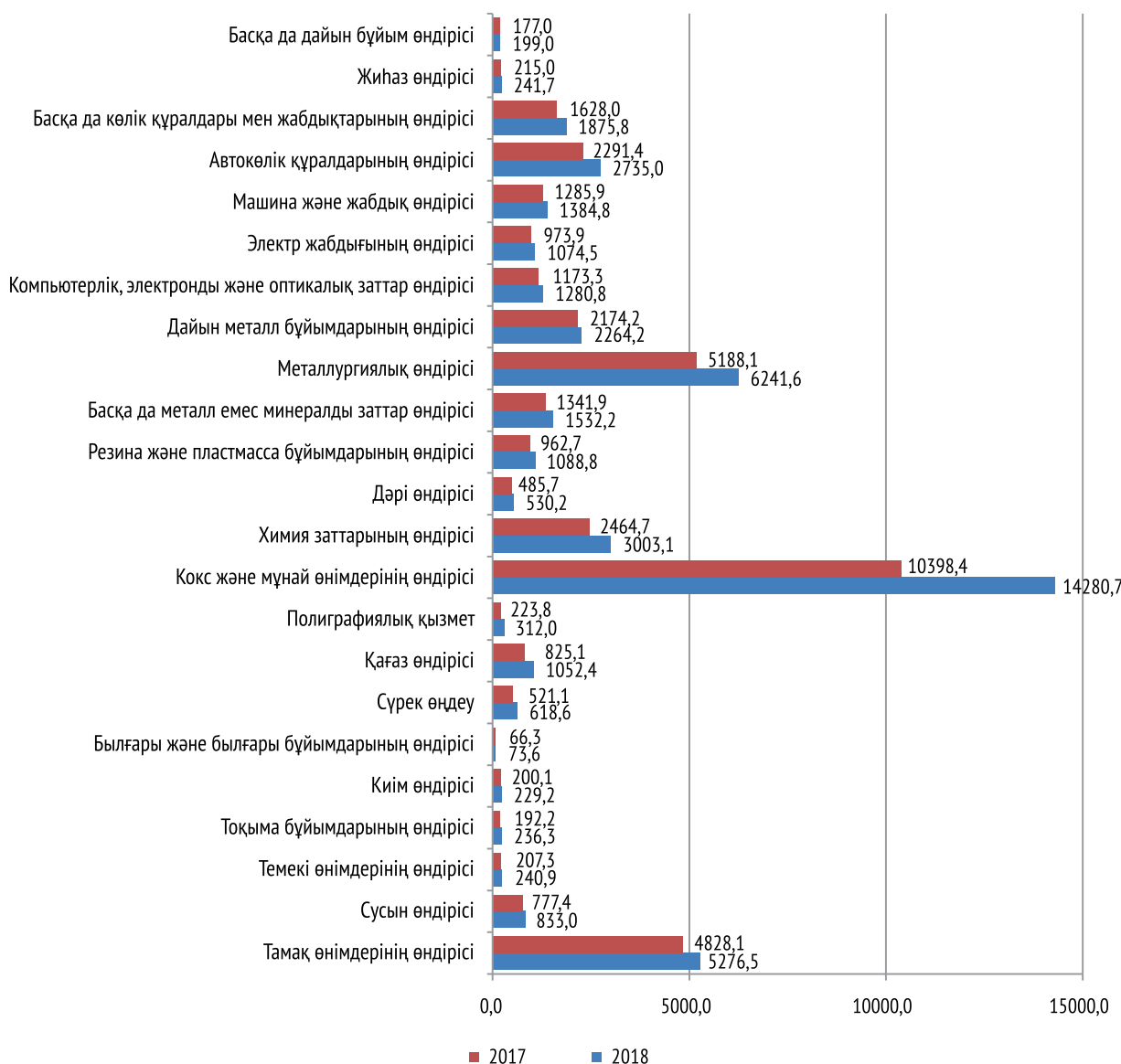
2018 жылы газ саласында өсу қарқындады – 2017 жылғы 7,1%-ға қарағанда 16,5%-ға дейін. Газ саласындағы жоғары қарқын ең алдымен сұйылтылған табиғи газ шығарудың артуымен (2017 жылғы 7,6%-бен

салыстырғанда 2018 жылы 70,1%) қамтамасыз етілді. Мұнымен қоса табиғи газ өндірісінің өсуі 2017 жылғы 8,7%-дан 2018 жылы 5,3%-ға дейін кеміді.

Жағымды тенденция мұнай-газдан басқа да пайдалы қазбаларды өндіруде орын алды. Көмір және металл кенін алу 2018 жылы тұрақты дамуды көрсетуді жалғастырды (сәйкесінше 4,2% және 4,6%). Пайдалы қазбаларды өндіру саласында қызмет көрсету екі жыл қатарынан екі еселік қарқынмен жоғарылады.

Өңдеу өнеркәсібіндегі серпін 2018 жылы өткен жылдың деңгейіне шамалас болды (сәйкесінше 2,6% және 2,5%). 2017 жылдағыдай оның дамуы ең алдымен негіз болатын өңдеу өнеркәсібі – мұнай өнімдерінің өндірісі, металлургия, химия және тағам салалары, ағаш өңдеу, құрылыс материалдарының өндірісіне сүйенді. Аталған салалардың 2018 жылы өңдеу өнеркәсібінің өсу қарқынындағы жиынтық үлесі 1,9 пайыздық тармақты құрады 1.5.2-суретті қараңыз.

1.5.2-сурет. Экономикалық қызмет түрлері бойынша өңдеу өнеркәсібінің 2018 жылғы айналымы

Дереккөз: Росстат, Ресей Федерациясы Экономикалық даму министрлігінің есептеуі.

Ауыл шаруашылығы. 2018 жылы ауыл шаруашылық өнімінің өндірісі екі жылғы (2017 жылы 3,1%-ға, 2016 жылы 4,8%-ға) сенімді өсуден кейін 0,6%-ға төмендеді. 2018 жылы ауыл шаруашылығындағы өнім шығарудың азаюында рекордтық көрсеткішінен кейін астық егінінің қалыпқа келуі рөл ойнады, 1.5.2-кестені қараңыз.

1.5.2-кесте. 2018 жылы ауыл шаруашылығы өнімін өндіру серпіні

	%	
	Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
Қаңтар	102,3	55,6
Ақпан	102,3	110,0
Наурыз	102,4	143,7
I тоқсан	102,4	31,1
Сәуір	102,3	113,4
Мамыр	102,2	111,9
Маусым	100,8	98,3
II тоқсан	101,8	156,7
I жарты жылдық	102,0	
Шілде	101,7	184,9
Тамыз	89,4	131,4
Қыркүйек	95,3	182,7
III тоқсан	94,9	в 3,0 раза
Қаңтар-Қыркүйек	97,7	
Қазан	112,1	76,2
Қараша	93,9	57,6
Желтоқсан	99,9	46,8
IV тоқсан	104,1	71,6
Жыл	99,4	

Дереккөз: Росстат, Ресей Федерациясы Экономикалық даму министрлігінің есептеуі.

Дәнді және дәнді-бұршақты дақылдарды жинау тарихи жоғары деңгейге жеткен 2016 жылғы 120,7 млн тонна мен және 2017 жылы 135 млн тоннамен салыстырғанда 2018 жылы 112,9 млн тоннаны құрады.

Дәнді дақылдарды жинаудың азаюы дақылдарды өсіргенде әр кезеңде табиғи жайсыз жағдайдың (елдің оңтүстік өңіріндегі құрғақшылық, Сібір мен Оралда егістік уақытында температураның күрт төмендеуі, жиын-терім кезеңінде орталық өңірлерде жауынның көп түсуі) салдарынан егіннің (13%) азаюымен негізделген. Мұнымен қоса 2018 жылы бидай түсімі 1992 жылғы көлем бойынша үшінші болды.

Дәнді дақылдармен қатар, өткен жылмен салыстырғанда айқын теріс серпін қант қызылшасын жинау бойынша да байқалды (-20,6 %).

Күнбағыс түсімінің өсіміне егістік аумағының үлкеюі, негізгі дақылдарды өндіретін өңірлерде табиғи жағдайдың жақсы болуы әсер етті (2017 жылы керісінше, табиғаттың жайсыз жағдайы дақылдардың кеш пісуіне, жиналмаған егістік аумағының көп болуына соқтырған еді).

Өсімдік шаруашылығындағы өнім азаюының орны 2018 жылы мал шаруашылығының серпінімен өтелмеді. Мал мен құс, сүт өндірісі едәуір баяулады. Жұмыртқа өндірісінің өсуі құс санының азаюынан тоқтап қалуға шақ болды (2,3 % г/г), 1.5.3-кесте.

1.5.3-кесте. Ауыл шаруашылығының 2018 жылғы көрсеткіштері

	2018	2017	2016	2015
Өсімдік шаруашылығы, млн. тонна				
Дәнді және дәнді-бұршақты дақылдар	112,9	135,5	120,7	104,7
Қант қызылшасы	41,2	51,9	51,3	39,0
Күнбағыс	12,6	10,5	11,0	9,3
Картоп	22,4	21,7	22,5	25,4
Көкөністер	13,6	13,6	13,2	13,2

Мал шаруашылығы

Союға жіберілген мал мен құс (тірі салмақта), мың тонна	14,9	14,5	13,9	13,4
Сүт, мың тонна	30,6	30,2	29,8	29,9
Жұмыртқа млн дана	44,9	44,8	43,5	42,5

Дереккөз: Росстат

Бөлшек сауда. 2018 жылдың соңында бөлшек сауда айналымы 31579,4 млрд. рубльді құрады немесе өткен жылдың тиісті кезеңіндегі деңгеймен салыстырғанда 102,8% (салыстырмалы бағада), 1.5.4-кестені қараңыз.

1.5.4-кесте. 2018 жылы бөлшек сауда айналымының серпіні

	Млрд. рубль	%	
		өткен жылдың тиісті кезеңіне	өткен кезеңге
Қаңтар	2330,4	103,0	75,5
Ақпан	2271,8	102,1	97,3
Наурыз	2486,4	103,0	109,1
I тоқсан	7088,6	102,7	85,3
Сәуір	2468,6	103,2	98,9
Мамыр	2522,6	102,9	101,6
Маусым	2573,3	103,4	101,6
II тоқсан	7564,5	103,1	105,4
I жарты жылдық	14653,1	102,9	
Шілде	2643,9	102,8	102,8
Тамыз	2744,0	103,0	103,8
Қыркүйек	2719,1	102,3	98,9
III тоқсан	8107,0	102,7	106,6
Қаңтар-Қыркүйек	22760,1	102,8	
Қазан	2744,9	102,2	100,4
Қараша	2762,8	103,3	99,9
Желтоқсан	3311,6	102,7	118,8
IV тоқсан	8819,3	102,8	107,2
Жыл	31579,4	102,8	

Дереккөз: Росстат

2018 жылы бөлшек сауданың тұтас дерлік айналымы (99,3%) 2017 жылдағыдай мемлекеттік емес секторда қалыптастырды, 1.5.5-кестені қараңыз.

155-кесте. Бөлшек сауда айналымын меншік нысанына қарай бөлу (қолданыстағы бағада)

	2018		Анықтама ретінде 2017 ж.	
	Млрд. рубль	Қорытындыға %	Млрд. рубль	Қорытындыға %
Бөлшек сауда айналымы	31579,4	100	29745,5	100
оның ішінде меншік нысаны бойынша:				
Мемлекеттік және муниципалдық	217,8	0,7	218,6	0,7
жеке	27300,1	86,4	25537,7	85,9
басқалар	4061,5	12,9	3989,2	13,4

Дереккөз: Росстат

Росстат мәліметіне сәйкес, бөлшек сауда құрылымында сатудың негізгі үлесін шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері жүзеге асырды – барлық айналымның 52,4%, бөлшек сауда нарығында сатудың негізгі үлесін жеке кәсіпкерлер іске асырды – 21,5%, шағын кәсіпорындар – 13,7%, микрокәсіпорындар – 9,4% және орта кәсіпкерлік субъектілері – 2,2%, 1.5.3-суретті қараңыз.

1.5.3-сурет. Шаруашылық жүргізетін субъектілер бойынша бөлшек сауда айналымының 2018 жылы қалыптасу құрылымы нақты қолданыстағы бағада, қорытындыға пайызбен)

Дереккөз: Росстат

Көтерме сауда. 2018 жылдың төртінші тоқсанында көтерме сауда айналымы 80129,7 млрд. рубльді құрады, өткен жылмен салыстырғанда 0,4% -ды (салыстырмалы бағада), 1.5.6-кестені қараңыз.

1.5.6-кесте. Көтерме сауда айналымының серпіні

	Көтерме сауда айналымы			Оның ішінде көтерме сауда ұйымының көтерме сауда айналымы		
	Млрд. рубль	%		Млрд. рубль	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
Қаңтар	5210,3	104,4	76,6	4224,8	101,6	77,2
Ақпан	5488,7	105,0	106,4	4446,7	103,1	106,3
Наурыз	6411,8	104,9	116,0	5181,0	103,4	115,7
I тоқсан	17110,8	104,8	89,0	13852,5	102,7	89,3
Сәуір	6346,5	108,3	96,4	5003,4	104,6	94,1
Мамыр	6484,1	108,7	99,5	5139,0	105,8	100,0
Маусым	6585,5	103,2	100,2	5212,6	100,4	100,1
II тоқсан	19416,1	106,7	107,9	15355,0	103,5	105,4
I жарты жылдық	36526,9	105,8		29207,5	103,1	
Шілде	6638,2	103,5	96,9	5258,1	100,9	96,9
Тамыз	7029,0	104,7	104,8	5569,3	102,1	104,8
Қыркүйек	7084,6	103,8	99,6	5556,8	100,8	98,6
III тоқсан	20751,8	104,0	99,8	16384,2	101,3	99,7
Қаңтар-Қыркүйек	57278,7	105,1		45591,7	102,4	
Қазан	7365,9	101,5	100,8	5796,5	98,9	101,1
Қараша	7328,8	98,4	98,4	5800,4	96,4	99,0
Желтоқсан	8156,3	101,2	111,1	6459,9	99,7	111,2
IV тоқсан	22851,0	100,4	104,7	18056,8	98,4	104,8
Жыл	80129,7	103,8		63648,5	101,3	

Дереккөз: Росстат

Соңғы 5 жылда Ресей Федерациясында көтерме сауда тұрақты өсуде, Ростат мәліметіне сәйкес, көтерме сауданың орташа өсуі жылына 12%-дан асады, экономикалық қызмет салаларында жақсы көрсеткіш болып саналады, 1.5.7-кестені қараңыз.

1.5.7-кесте. Ресей Федерациясы бойынша көтерме сауда айналымы (нақты қолданыстағы бағада млрд руб).

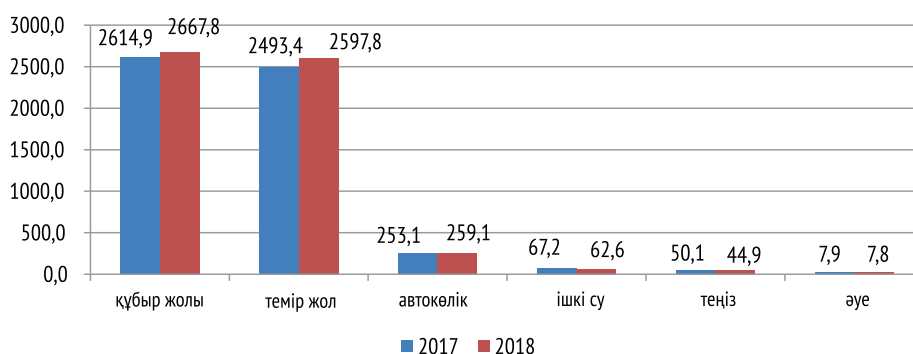
жылдар	Көтерме сауда айналымы - барлығы	Оның ішінде көтерме сауда ұйымдары
2014	51 343,9	41 434,5
2015	56 732,5	46 732,2
2016	61 715,1	50 324,6
2017	69 694,2	56 725,4
2018	80 129,7	63 648,5

Ескерту: 2007 ж бастап - жеке кәсіпкерлер бойынша мәліметтерді қосқанда.
2014 жылдан бастап - Қырым Республикасы мен федералдық маңызы бар Севастополь қаласы бойынша мәліметтерді қосқанда

Дереккөз: Росстат

Көлік. 2018 жыл төртінші тоқсанындағы қорытынды бойынша көліктің жүк айналымы алдын ала мәлімет бойынша 5640,0 млн тонна-шақырымды құрады, оның ішінде темір жол – 2597,8 млн, автокөлік – 259,1 млн, теңіз көлігі – 44,9 млн, ішкі су көлігі – 62,6 млн, әуе көлігі – 7,8 млн, құбыр жолы – 2667,8 млн тонна-шақырым, 1.5.4-суретті қараңыз.

1.5.4-сурет. 2017-2018 жж жүк тасымалының жалпы көлемі (млн тонна-шақырым)

Дереккөз: Росстат

Росстат мәліметіне сәйкес, 2018 жылдың төртінші тоқсанында өткен кезеңдермен салыстырғанда жүк айналымының көлемі азайған, атап айтқанда екінші тоқсанда 3,4%-ды құрады, ал төртінші тоқсанда 2,3%-ға ғана өскен, 1.5.8-кестені қараңыз.

1.5.8.-кесте, 2018 жылы көлік жүк айналымының серпіні

	Млрд. тонна / километр	%	
		өткен жылдың тиісті кезеңіне	өткен кезеңге
Қаңтар	470,2	101,2	98,6
Ақпан	431,0	102,1	91,7
Наурыз	482,5	104,3	111,9
I тоқсан	1383,7	102,5	97,2
Сәуір	464,3	105,1	96,2
Мамыр	471,9	102,8	101,7
Маусым	454,6	102,4	96,3
II тоқсан	1390,8	103,4	100,5
I жарты жылдық	2774,5	103,0	
Шілде	472,7	104,2	104,0

Тамыз	473,1	102,6	100,1
Қыркүйек	463,6	102,0	98,0
III тоқсан	1409,4	102,9	101,3
Қаңтар-Қыркүйек	4183,9	103,0	
Қазан	489,1	101,5	105,5
Қараша	474,6	102,2	97,1
Желтоқсан	492,4	103,2	103,7
IV тоқсан	1456,1	102,3	103,3
жыл	5640,0	102,8	

Дереккөз: Росстат

Құрылыс. 2018 жылы жалпы ауданы 75,3 млн шаршы метр болатын 1070,6 мың пәтер пайдалануға берілді, бұл өткен жылға қарағанда 95,1%-ды құрады (2017 жылы 79,2 млн шаршы метр тұрғын үй берілген, 2016 жылға 98,7%).

Ресей Федерациясы субъектілерінің арасында тұрғын үй құрылысы Мәскеу облысында ең көп жүргізілді, онда Ресей бойынша пайдалануға берілген тұрғын үйдің жалпы ауданынан 11,7%-ы жүргізілді, Краснодар аймағында – 5,8%, Санкт-Петербургте – 5,2%, Москвада – 4,7%, Ленинград облысында – 3,5%, Татарстан Республикасында – 3,2%, Ростов облысында – 3,1%, Башқұртстан Республикасында – 3,0%, Свердлов облысында – 2,8%, Самара облысында – 2,4%, Новосибир облысында – 2,3%, Воронеж облысында – 2,2% және Челябин облысында – 2,0%.

Мұнымен қоса 2017 жылмен салыстырғанда 2018 жылы тұрғын үй құрылысының көлемі Краснодар өңірінде 7,1%-ға, Башқұртстан Республикасында – 7,0%-ға, Свердлов және Мәскеу облыстарында 3,2%-ға, ал Самара облысында 0,3%-ға аз ғана төмендеген

2018 жылы жеке құрылыс жүргізушілер жалпы ауданы 32,5 млн ш.м. 232,2 мың тұрғын үйді салған, ол 2017 жылға қарағанда 98,4%-ды құрайды. Құрылысы аяқталған тұрғын үйдің жалпы ауданында жеке меншікте үй салудың үлесі тұтастай Ресей бойынша 43,1%-ды құрады; Алтай Республикасында, Шешен Республикасында, Белгород облысы мен Еврей автономдық облысында – 85,0%-дан 91,9%-ға дейін, Магадан облысында – 100%.

Росстат мәліметіне сәйкес, соңғы 5 жылда тұрғын үй және тұрғын тұрғын үйге жатпайтын ғимараттың азайғаны байқалады, 2016 жылы 261,1 мың ғимарат тұрғызылса, 2015 жылы оның көлемі 306,4 мың ғимарат болған, 1.5.9-кестені қараңыз.

1.5.9-кесте. Ресей Федерациясында тұрғын үй және тұрғын үйге жатпайтын ғимараттарды қолданысқа енгізу

	2014	2015	2016	2017	2018
Енгізілген ғимараттар саны - барлығы, мың	304,2	306,4	278,3	272,6	261,1
соның ішінде:					
тұрғын үйге жататыны	283,0	286,1	259,5	253,8	242,4
тұрғын үйге жатпайтыны	21,2	20,3	18,8	18,8	18,7
Ғимараттық жалпы құрылыс көлемі - барлығы, млн. м³	617,8	622,8	608,5	599,4	584,6
соның ішінде:					
тұрғын үйге жататыны	404,4	415,7	400,4	401,3	375,3
тұрғын үйге жатпайтыны	213,4	207,1	208,1	198,1	209,3
Ғимараттың жалпы ауданы - барлығы, млн. м²	138,6	139,4	135,8	137,3	132,7
соның ішінде:					
тұрғын үйге жататыны	104,4	106,2	103,4	104,6	101,8
тұрғын үйге жатпайтыны	34,2	33,2	32,4	32,7	30,9

Дереккөз: Росстат

Көрсетілген қызметтер. 2018 жылдың желтоқсанында Ресейде халыққа 9413,3 млрд. рубльге (салыстырмалы бағада) ақылы қызмет көрсетілді. Соңғы 5 жыл ішінде қызмет көрсету саласында өсу мардымсыз, тек 2015 жылды атап өтуге болады, онда өсу қарқыны керісінше 1,1 пайыздық тармаққа төмен орын алған. 2017 жылдың қаңтар-желтоқсанында өсу қарқыны 2,5%-ды құрады, 1.5.10-кестені қараңыз.

1.5.10-кесте. 2014-2018 жж. қызмет көрсету саласының серпіні

жылдар	Млн. руб.	Өткен жылға пайызбен (салыстырмалы бағада)
2014	7467521	101,0
2015	8050808	98,9
2016	8636277	100,7
2017	9211441	101,4
2018	9413373	102,5

Дереккөз: Росстат

Росстат мәліметіне сәйкес, 2018 жылы ресейліктердің арасында анағұрлым танымал қызмет – тұрғын үй беру бойынша қызметтер, өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 7%-ға жоғарылаған; дене шынықтыру және спорт, 5,7%-ға өскен, медицина және қонақ үй қызметі, әрқайсы 4,5%-ға артқан, 1.5.11-кестені қараңыз.

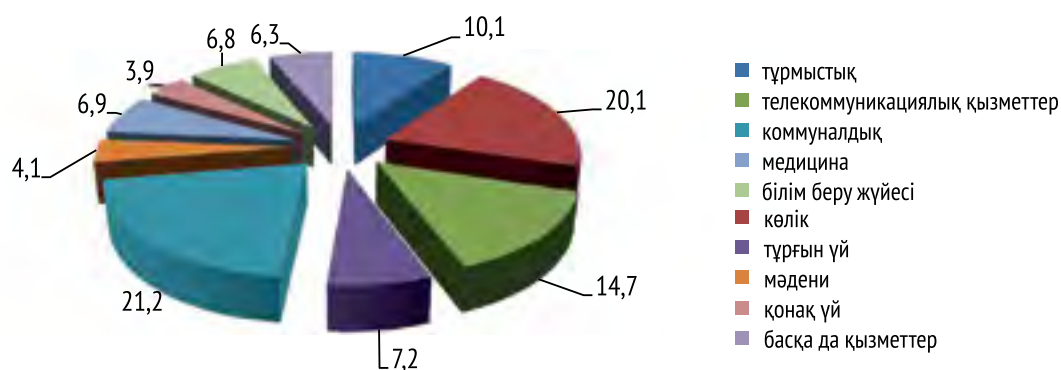
1.5.11-кесте. 2014-2018 жж. экономикалық қызмет салалары бойынша ақылы қызмет көрсету

	2014	2015	2016	2017	2018
Көрсетілген барлық қызметтер	101,0	98,9	100,7	101,4	102,5
оның ішінде:					
тұрмыстық	101,6	101,1	100,8	100,5	101,5
көлік	99,7	96,5	106,1	101,7	103,5
почта байланысының қызметі, курьерлік қызметтер	102,1	98,7	97,7	89,3	92,7
телекоммуникациялық қызметтер				98,5	101,1
тұрғын үй	99,7	98,1	101,6	110,3	107,7
коммуналдық	100,7	99,6	99,5	101,0	101,3
мәдениет	98,7	99,0	104,0	103,5	103,9
туристік	94,6	96,0	95,0	99,6	102,3
дене шынықтыру және спорт	106,4	109,8	107,7	107,4	105,7
медицина	104,0	100,1	99,9	103,7	104,5
қонақүй және орналастырудың басқа да құралдары	103,5	102,6	109,6	108,9	114,5
орналастырудың мамандандырылған ұжымдық құралдары				97,1	100,1
оның ішінде шипажай-курорттық ұйымдар	104,2	107,4	97,9	100,1	98,4
ветеринарлық	103,2	98,9	102,1	100,9	99,4
заңдық	96,2	91,9	90,7	94,6	97,7
Білім беру жүйесі	98,0	96,8	98,0	102,3	101,2

Дереккөз: Росстат

Ақылы қызмет құрылымында көлік саласы басым – 20,1%; коммуналдық қызметтер – 21,1%, телекоммуникациялық компаниялар – 14,7% тұрмыстық қызметтер – 10,1%, 1.5.5-суретті қараңыз.

1.5.5-сурет. 2018 жылы халыққа көрсетілген ақылы қызметтің құрылымы (%)

Дереккөз: Росстат

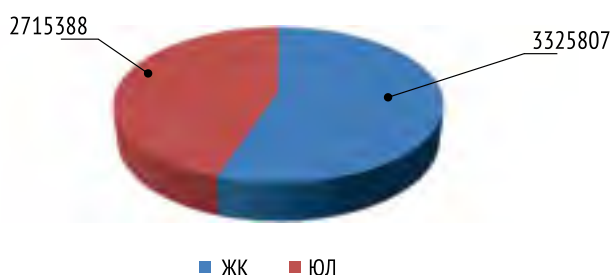
Бөлшек сауда мен ақылы қызмет секторының серпінін көп ретте шағын және орта кәсіпкерлік береді, себебі осында шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері ең көп тіркелген.

Ресейде 2018 жылдың төртінші тоқсанында шағын және орта кәсіпкерлік статистикасындағы өзгерістерге назар аударайық.

1.5.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Ресей Федерациясында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы.

Жалпы Ресей Федерациясы бойынша 2018 жылы төртінші тоқсанның соңында 6 041 195 шағын және орта кәсіпкерлік субъектісі тіркелген, оның жартысынан көбі, яғни 55,0% немесе 3325807 бірлік жеке кәсіпкерлер, ал заңды тұлғалардың үлесі 45,0% немесе 2715388 бірлік, 1.5.6-суретті қараңыз. Бұл жылдың басындағы көрсеткіштен біршама төмен, ол кезде 6 117 086 шағын және орта кәсіпкерлік субъектісі болған, бірақ 2017 жылдың тиісті кезеңіне қарағанда 2,7%-ға жоғары.

1.5.6-сурет. 10.01.2019 жылғы жағдай бойынша Ресей Федерациясында шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны

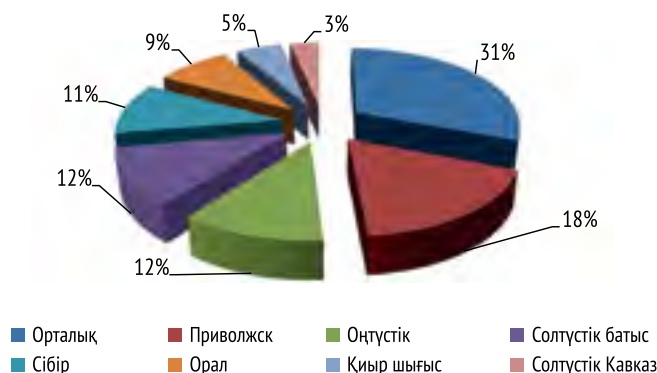

Дереккөз: РФ Федералдық салық қызметі (ШОК субъектілерінің бірыңғай тізілімі)

Өз кезеңінде таңды тұлғалар микрокәсіпорындармен танылған -- 2473561 бірлік; шағын кәсіпорындар – 223335 бірлік және орта кәсіпорындар – 18492 бірлік.

РФ Федералдық салық қызметі Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің бірыңғай тізіліміндегі мәліметке сәйкес, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны бойынша Орталық және Приволжск федералдық округы көш бастап тұр, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің жартысынан сәл төмен бөлігі олардың үлесінде, 1.5.7-суретті қараңыз.

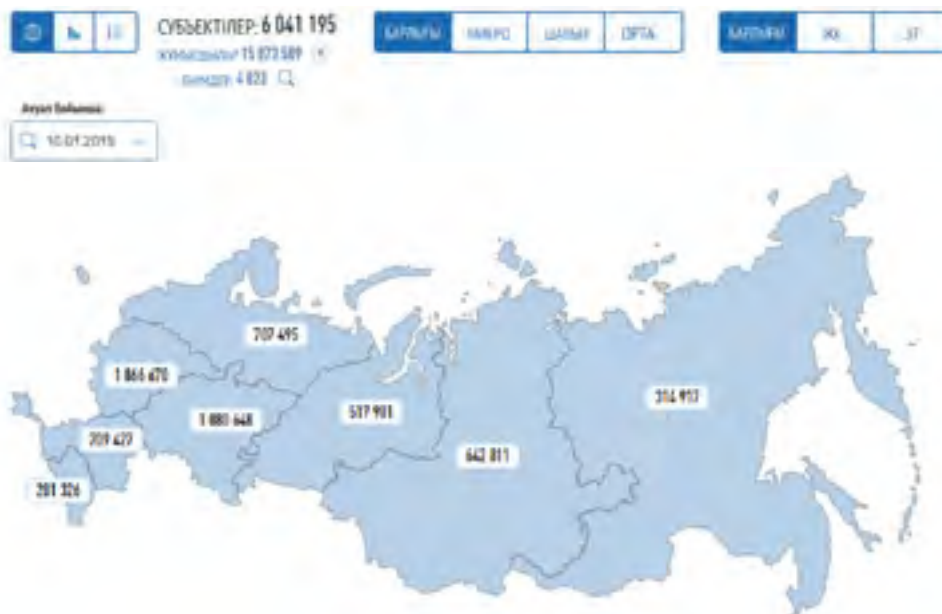
1.5.7-сурет. 10.01.2019 ж РФ шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің федералдық округке бөлгендегі үлесі

Дереккөз: РФ Федералдық салық қызметі (ШОК субъектілерінің бірыңғай тізілімі)

Екінші және үшінші тоқсандағы көрсеткіштерді салыстырғанда Ресейдегі шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін өңірлерге бөлгенде айтарлықтай өзгеріс орын алған жоқ, 1.5.8-суретті қараңыз.

1.5.8-сурет. 1.10.2019 ж. Ресейдегі шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің федералдық округтерге бөлгендегі саны

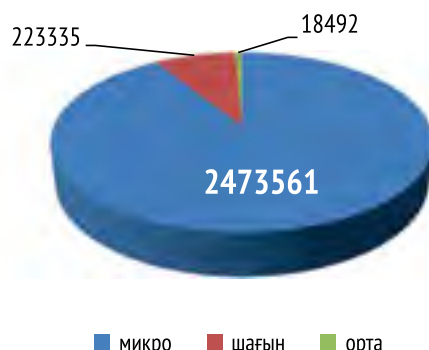
Дереккөз: РФ Федералдық салық қызметі (ШОК субъектілерінің бірыңғай тізілімі)

Үкіметтің №265 кәсіпкерлік қызметтен түсетін табыстың шектік мәні туралы Қаулысына сәйкес, Ресейде ұйымның шағын және орта бизнеске жататыны екі негізгі көрсеткішпен анықталады: жұмысшылардың саны және табыс көлемі бойынша. Қазіргі таңда ресейлік статистикада кәсіпорынның түрін анықтайтын келесі өлшемдер қолданылады:

- микрокәсіпорын – жұмысшылар саны 15 және жылдық табысы 120 млн рубльден аспайтын заңды тұлғалар;
- шағын кәсіпорындар – жұмысшылар саны 16-дан 100 адамға дейін және жылдық табысы 800 млн рубльден аспайтын заңды тұлғалар;
- орта кәсіпорындар – жұмысшылар саны 101-ден 250 адамға дейін және жылдық табысы 2 млрд рубльден аспайтын заңды тұлғалар;

Соңғы жылдары Ресейде микрокәсіпорын түріндегі заңды тұлғалар белсенді даму үстінде, шағын және орта кәсіпкерліктегі барлық заңды тұлғаның 91%-дан астамы олардың үлесінде, 1.5.9-суретті қараңыз.

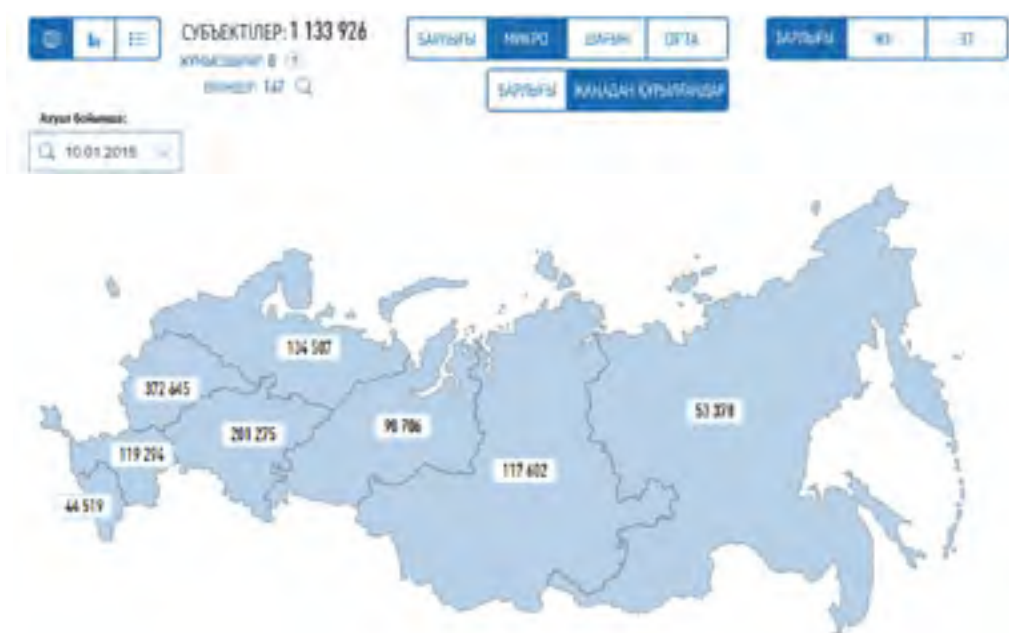
1.5.9-сурет. 10.01.2019 ж. ахуал бойынша ШОК заңды тұлғаларының кәсіпорынның типіне қарай үлесі

Дереккөз: РФ Федералдық салық қызметі (ШОК субъектілерінің бірыңғай тізілімі)

Федералдық салық қызметінің Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің бірыңғай тізіліміндегі мәліметтерге сәйкес, жаңадан құрылған микрокәсіпорындар Орталық және Приволжк федералды округінде көп, олардың үлесіне барлық шағын және орта кәсіпкерлік субъектісінің жартысынан көбі микрокәсіпорын түрінде келеді, 1.5.10-суретті көріңіз.

1.5.10-сурет. 10.0.12019 ж. ахуал бойынша жаңадан құрылған микрокәсіпорындардың саны

Дереккөз: РФ Федералдық салық қызметі (ШОК субъектілерінің бірыңғай тізілімі)

1.5.3. Ресейдің 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы сауда қызметі.

Росстат мәліметі бойынша, Ресейдің сыртқы сауда айналымы (төлемдік бизнес әдістемесі бойынша) 2018 жылдың төртінші тоқсандағы қорытындысымен (нақты қолданыстағы бағада) 691,7 млрд АҚШ долларын құрады, оның ішінде экспорт 443,0 млрд доллар, импорт – 248,6 млрд доллар.

Сауда теңгерімінің сальдосы 2018 жылдың соңында оң нәтижеде, 194,4 млрд АҚШ долларында, 1.5.12-кестені қараңыз.

1.5.12-кесте. 2018 жылы Ресей сыртқы сауда айналымының серпіні

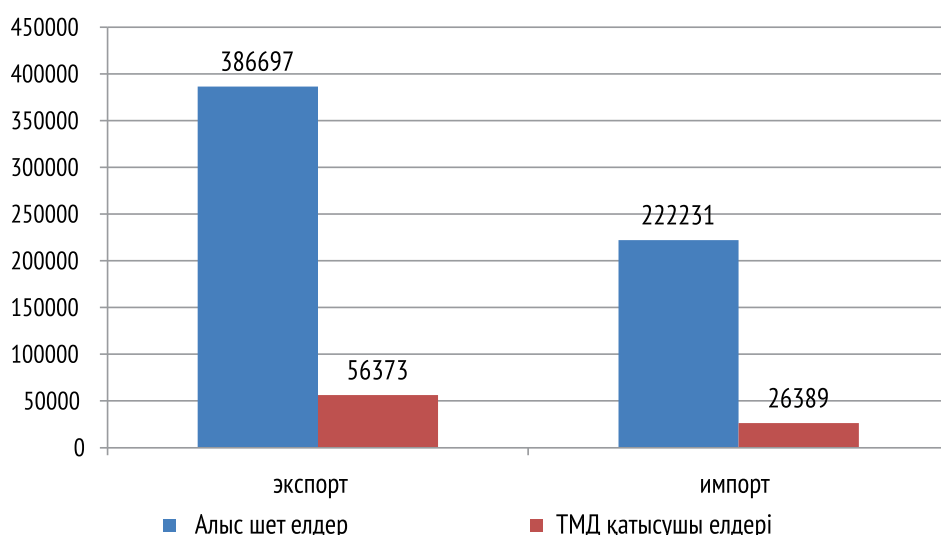
	Сыртқы сауда айналымы			Оның ішінде						Сальдо, млн долларов США
	Млн. АҚШ доллары	%		экспорт			импорт			
		Өткен жылдың тиісті кезеңінде	Өткен кезеңге	Млн АҚШ доллары	%		Млн АҚШ доллары	%		
					Өткен жылдың тиісті кезеңінде	Өткен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңінде	Өткен кезеңге	
Қаңтар	50321	128,9	81,6	33647	132,3	89,6	16674	122,4	69,1	16973
Ақпан	50452	122,2	100,3	31336	121,4	93,1	19116	123,5	114,6	12220
Наурыз	58324	115,9	115,6	36675	117,1	117,0	21649	114,0	113,3	15026
I тоқсан	159096	121,8	93,5	101658	123,1	99,1	57438	119,4	85,0	44220

Сәуір	56938	128,4	97,6	35966	137,9	98,1	20972	114,9	96,9	14994
Мамыр	57810	120,7	101,5	36491	129,1	101,5	21319	108,6	101,7	15172
Маусым	57351	114,0	99,2	36268	122,8	99,4	21083	101,4	98,9	15185
II тоқсан	172099	120,7	108,2	108725	129,6	107,0	63374	108,0	110,3	45351
I жарты жылдық	331195	121,2		210383	126,4		120812	113,2		89571
Шілде	55588	122,1	96,9	34355	139,2	94,7	21233	101,9	100,7	13122
Тамыз	59125	114,8	106,4	37470	128,9	109,1	21655	96,6	102,0	15815
Қыркүйек	58452	113,8	98,9	38642	125,5	103,1	19810	96,4	91,5	18832
III тоқсан	173165	116,7	100,6	110467	130,6	101,6	62698	98,2	98,9	47770
Қаңтар-Қыркүйек	504360	119,6		320850	127,8		183510	107,6		137341
Қазан	62878	118,5	107,6	41366	131,0	107,0	21512	100,0	108,6	19854
Қараша	61539	111,2	97,9	40287	120,5	97,4	21252	97,1	98,8	19035
Желтоқсан	62914	102,0	102,2	40567	108,1	100,7	22347	92,5	105,2	18220
IV тоқсан	187330	110,1	108,2	122220	119,2	110,6	65110	96,4	103,8	57110
Жыл	691690	116,9		443070	125,3		248620	104,4		194450

Дереккөз: Росстат

Росстат мәліметіне сәйкес, 2018 жылдың қорытындысы бойынша Ресейдің негізі сауда серіктестері алыс шетелдік мемлекеттер болды, олардың үлесіне тұтас тауар айналымының 88%-дан астамы тиесілі, оның ішінде 63,5% экспортқа тиесілі, ал импортқа – 36,5%. ТМД қатысушы мемлекеттер арасындағы тауар айналымының құрылымында да экспорт басым – 68,1%, импорт – 31,9%, 1.5.11-суретті және 1.5.13-кестені қараңыз.

1.5.11-сурет. 2018 жылы алыс шетел және ТМД қатысушы-мемлекеттер арасында экспорт пен импорт көлемі

Дереккөз: Росстат

1.5.13-кесте. 2018 жылы алыс шетел және ТМД қатысушы-мемлекеттер арасында экспорт пен импорт серпіні

	Алыс шет ел				ТМД қатысушы-мемлекеттер			
	экспорт		импорт		экспорт		импорт	
	млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %
Қаңтар	29723	133,3	14764	123,1	3924	125,6	1910	117,8
Ақпан	26915	120,1	17098	124,8	4421	130,1	2018	113,9
Наурыз	31855	116,7	19308	114,3	4820	119,8	2341	111,7
I тоқсан	88494	122,9	51170	120,1	13165	124,8	6268	114,2
Сәуір	31222	140,3	18709	114,8	4744	123,7	2263	115,1
Мамыр	31849	131,5	18966	108,8	4642	114,7	2353	107,2
Маусым	31587	125,9	18753	101,1	4681	105,4	2330	104,6
II тоқсан	94657	132,3	56427	107,9	14067	114,1	6947	108,8
I жарты жылдық	183151	127,6	107597	113,4	27232	119,1	13215	111,3
Шілде	29808	142,4	19045	102,0	4547	121,3	2188	100,6
Тамыз	32705	130,8	19478	96,2	4765	116,8	2177	100,6
Қыркүйек	33970	128,7	17818	97,0	4672	106,0	1992	91,3
III тоқсан	96484	133,4	56340	98,3	13984	114,3	6357	97,5
Қаңтар-Қыркүйек	279635	129,5	163937	107,7	41216	117,4	19572	106,4
Қазан	35900	133,8	19235	99,9	5466	115,0	2277	100,9
Қараша	35498	124,1	19008	97,1	4789	98,9	2244	96,4
Желтоқсан	35664	111,2	20051	92,1	4903	90,0	2296	97,0
IV тоқсан	107063	122,3	58294	96,2	15158	100,8	6817	98,1
Жыл	386697	127,5	222231	104,4	56373	112,4	26389	104,1

Дереккөз: Росстат

Росстат мәліметіне сәйкес, 2018 ж. қорытындысы бойынша, Ресейдің сыртқы тауар айналымы 17,5%-ға өсті, 2017 жылмен салыстырғанда 691,7 млрд АҚШ долларын құрады. Оның ішінде экспорттың артуы 25,6%, \$443,0 млрд. дейін, ал импорта – 4,7%, \$248,7 млрд. долларға дейін. Тауар айналымының жалпы көлемінде экспорттың үлесі 2017 жылмен салыстырғанда импорт үлесінің 38,9%-дан 34,0%-дейін кемігеннен, 61,1%-дан 64,0%-ға дейін көтерілді.

2018 жылдың қорытындысы бойынша Ресей сауда серіктестерінің тізімінде Қытай көш бастап тұр. Екі ел арасындағы тауар айналымы 108,3 млрд АҚШ доллары, өткен жылға қарағанда 24,5%-ға артқан.

Сарапшылар Ресейден Қытайға кететін экспорт 2017 жылға қарағанда 44%-ға өсіп, 56 млрд АҚШ долларынан асты. 2018 жылы серіктестермен тауар айналымының айтарлықтай өзгеруі отын-энергетика тауарлары экспортының серпініне негізделген. 2018 жылдың қорытындысы бойынша Ресей экспортының Қытайға қатысты анағұрлым өсуі шикі мұнай, тазартылған бал мен мұнай өнімдерін жеткізудің артқандығынан орын алды.

1.5.4. 2018 жылы Ресейде кәсіпкерлікті мемлекеттік реттеу және мемлекеттік қолдау шаралары.

Ресейде шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын РФ Экономикалық даму министрлігі бақылайды, онда арнайы департамент жұмыс істейді.

РФ Экономикалық даму министрлігі Шағын және орта кәсіпкерлік пен бәсекелестікті дамыту департаменті мемлекеттік саясатты қалыптастыру және жүзеге асыруға, шағын және орта бизнес пен бәсекелестікті дамыту, ұйымдастырылған тауар нарығын, сондай-ақ заң күшіндегі міндетті сауда-саттық, оның ішінде torgi.gov.ru сайты жүргізуді қосқанда, саласын нормативті-құқықтық реттеуге жауапты.

1.5.1-кірістірме

**РФ Экономикалық даму министрлігі.
Шағын және орта кәсіпкерлік пен бәсекелестікті дамыту
департаменті.**

Мәскеу қ., Овчинников жағалауы, 18/1.

Тел. +7(495)651-79-85.

<http://economy.gov.ru/>

Шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау бағдарламалары. Ресей Экономикалық даму министрлігі 2005 жылдан бастап өңірлік деңгейде шағын және орта кәсіпкерлікке мемлекеттік қолдау көрсету үшін федералдық бюджеттен РФ субъектілерінің бюджетіне субсидия беру бойынша арнайы бағдарламаны жүзеге асырып келеді.

2016 жылдың соңында аталған субсидияларды беру және үлестіру ережесінің жаңа редакциясы бекітілді.

Бүгінде бағдарлама аясында қолдау инфрақұрылымын түзетін мекемелер желісінің жұмысын қайта форматтау, оны көрсетудің сервистік үлгісін енгізумен байланысты іс-шаралар бірінші орынға қойылған.

Бағдарламада кәсіпкерлердің қаржылық, мүлдік және ақпараттық ресурстардағы сұраныстарын қанағаттандыруға бағытталған 20-дан астам іс-шара енгізілген шаралар кешені қарастырылған.

Ресей Экономикалық даму министрлігінің бағдарламасы аясында өңірлерде шағын және орта кәсіпкерлікті қолдаудың инфрақұрылымдық желісі жасалуда, оған кіретіндер:

- несиелеуге жәрдемдесетін қорлар (кепілдік қорлары, кепілгерлік қорлары);
- шағын несие ұйымдары;
- кәсіпкерлікті қолдау орталықтар;
- әлеуметтік сала инновациялар орталықтары;
- кластерлік даму орталықтары;
- өңірлік инжиниринг орталықтары;
- түптүрлендіру орталықтары;
- сертификаттау, стандарттау және сынақ орталықтары;
- халықтық-қолөнер кәсібінің орталықтары;
- экспорты қолдау орталықтары;
- бизнеске арналған көпфункционалды орталықтар;
- өнеркәсіптік, индустриялық, агроөнеркәсіптік парктер;
- технологиялық парктер;
- жеке өнеркәсіптік парктер;
- бизнес-инкубаторлар.

Бұдан басқа, жастар кәсіпкерлігін дамыту, оның оқушылар арасындағы танымалдылығын арттыру және балалардың инновациялық шығармашылығын қолдау, оның ішінде оларды кәсіби іске асыру үшін Министрлік жастардық инновациялық шығармашылық орталығын құруға субсидия бөліп отыр.

Мемлекеттік қолдаудың тікелей шаралар бөлігін жүзеге асыру моноқалаларда тіркелген шағын және орта кәсіпкерліктің көп профильді муниципалды қалыптасуын дамыту бағдарламасы аясында қарастырылған,

өнеркәсіпті жаңғыртуға кеткен шығынды өтеуге субсидиялар, франшиза бойынша кәсібін жаңадан бастағандарға гранттар және әлеуметтік кәсіпкерлерге субсидия беріледі.

Шағын және орта кәсіпкерлікке несие беру. Ресей Экономикалық даму министрлігі шағын және орта кәсіпкерлікті қаржылай қолдаудың кешенді шараларын іске асырып келеді.

Қолдау бағдарламасы аясында шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің несие және басқа да қаржылық ресурстарға қол жеткізуін қамтамасыз ету, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне кепілгерлік пен тәуелсіз кепілдік беру жүйесін дамыту Экономикалық даму министрлігі несиелеуге жәрдемдесетін қорларды (кепілдік қоры, кепілгерлік қорлары) құру және дамыту іс-шараларын қарастырған, олардың қызметі Министрлік қабылдаған бұйрықпен реттеледі.

Сонымен қатар өңірлік кепілдік ұйымдарының әлеуетін кеңейту үшін Экономикалық даму министрлігі 2020 жылға дейін шағын және орта кәсіпкерлікті қолдаудың Ұлттық кепілдік жүйесін дамыту стратегияның негізгі ережелерін бекітті.

Ұлттық кепілдік жүйесін жүзеге асыру аясында кәсіпкерлермен өзара байланыс процедуралары жетілдіріледі, ресурстарды пайдалану тиімділігі арттырады, жаңа кепілдік өнімдері әзірленеді. Жүйеде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне кепілдік қолдау көрсетудің мақсатты үш деңгейлі үлгісін енгізуді қарастырылады:

Бірінші деңгей – «Корпорация «МСП» АҚ: орта және ірі жобаларға кепілдік беру, сондай-ақ Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін несиелеуді ынталандыру бағдарламасы аясында кепілгерлік («Программа 6,5»);

Екінші деңгей – «МСП Банк» АҚ: үздіксіз технологиялар аясында кепілдік беру;

Үшінші деңгей – үздіксіз технологиялар аясында өңірлік кепілдендіру ұйымдарына кепілгерлік беру.

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне несие бойынша пайыздық мөлшерлемені азайту үшін «Корпорация «МСП» АҚ Экономикалық даму министрлігі және Ресей банкімен бірлесіп «Программа 6,5» жүзеге асыру үстінде. Аталған бағдарлама бойынша соңғы қарызгер үшін пайыздық мөлшерлеменің көлемі орта кәсіпорындар үшін 9,6%-ға дейін, шағын кәсіпорындар үшін 10,6%-ға дейін. Бағдарламаға 32 уәкілетті банк қатысады, оның жұмысын РФ Экономикалық даму министрі Максим Орешкиннің төрағалығымен «Корпорация МСП» АҚ директорлар кеңесі үйлестіреді.

Бұдан басқа, қалыптасқан банктік өнімдерді пайдалануға қандай да бір себептермен (несие сомасы үлен емес, несие тарихының болмауы, елді мекеннің қашықта орналасуы және т.б.) мүмкіншілігі бола бермейтін микробизнеске қарыз қаражатына сұраныс үлкен екені байқалады. Осы үшін шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау бағдарламасы аясында шағын несие ұйымдарына, кәсіпкерлікті қаржыландыруға ерекше назар аударылып келеді. Шағын несие ұйымдары 3 млн рубльге дейінгі шағын қарызды 3 жылдан астам уақытқа береді. Дегенмен, қарызгерге берілетін мөлшерлеме 10%-дан аспауы керек.

Шағын және орта бизнес саласындағы халықаралық ынтымақтастық. Ресейдің Экономикалық даму министрлігі шағын және орта бизнес саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамытады, оның ішінде келесі ұйымдардың қызметіне қатыса отырып: Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭЫДҰ), Қара теңіз экономикалық ынтымақтастық ұйымы (ҚЭЫҰ), Шанхай ынтымақтастық ұйымы (ШЫҰ), Азия-Тынық мұхиты экономикалық ынтымақтастығы (АТЭЫ), БРИКС, Одақтық Мемлекет (Одақтық мемлекетте шағын және орта кәсіпкерлікті ары қарай дамыту бойынша жұмыс тобы), ТМД (ТМД қатысушы мемлекеттерде шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту және қолдау бойынша консультативтік кеңес), Еуразиялық экономикалық комиссия (Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының жанындағы кәсіпкерлік мәселелері жөніндегі консультативтік комитет).

Сонымен қатар халықаралық диалог бірқатар мемлекетпен екіжақты формата да жүргізіледі:

- Финляндия – Ресей-Финляндия Мемлекетаралық үкіметтік экономикалық ынтымақтастық жөніндегі комиссиясының Кәсіпкерлік жөніндегі жұмыс тобы (шағын және орта кәсіпорындармен);

- Австрия –Ресей-Австрия сауда және экономикалық ынтымақтастық жөніндегі аралас комиссияның Шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау бойынша жұмыс тобы

- Франция – Ресей-Франция экономикалық, қаржы, өнеркәсіп және сауда мәселелері жөніндегі кеңесінің жанындағы Инвестиция және экономиканы модернизациялау бойынша жұмыс тобы (СЕФИК);

- Жапония – Жапонияның Экономика, сауда және өнеркәсіп министрлігімен меморандум (Шағын және орта кәсіпкерлік саласындағы ынтымақтастық бойынша платформа құру туралы);
 - Қытай – ҚХР Коммерция министрлігімен меморандум.
- Халықаралық бағыт аясында шағын және орта кәсіпкерліктегі экспортқа бағытталған субъектілерін – экспорты қолдау орталықтарын қолдаудың мамандандырылған инфрақұрылымы қызметін үйлестіру бойынша жұмыстар атқарылу үстінде.

Тарау бойынша пайдаланған дереккөз тізімі:

1. РФ Федералдық мемлекеттік статистикалық қызметі. <http://www.gks.ru/>
2. РФ Экономикалық даму министрлігі. <http://economy.gov.ru>
3. 2018 жылдың 4-тоқсанында РФ өнеркәсібінің дамуы. РФ мемлекеттік статистикасы федералдық қызметінің шолуы .
4. 2018 жылдың 4-тоқсанында РФ ауыл шаруашылығы. РФ мемлекеттік статистикасы федералдық қызметінің шолуы.
5. 2018 жылдың 4-тоқсанындағы РФ бөлшек сауда айналымы. РФ мемлекеттік статистикасы федералдық қызметінің шолуы.
6. 2018 жылдың 4-тоқсанындағы РФ көтерме сауда айналымы. РФ мемлекеттік статистикасы федералдық қызметінің шолуы.
7. Халыққа көрсетілетін ақылы қызметтер. РФ мемлекеттік статистикасы федералдық қызметінің шолуы.
8. 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында Ресей сыртқы саудасының ахуалы туралы.

2

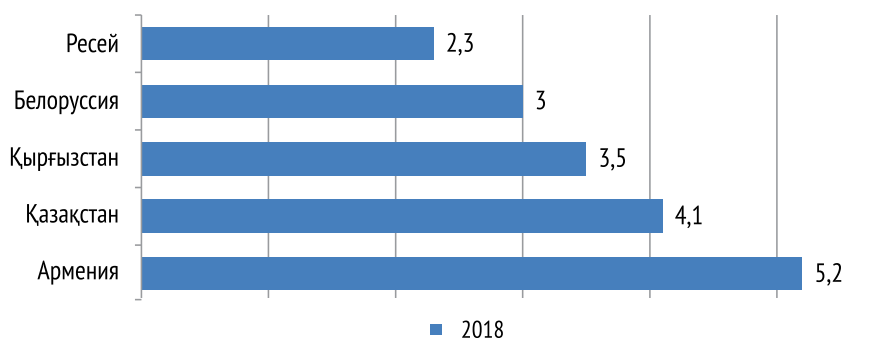
2018 жылдың төртінші тоқсанында ЕАЭО мемлекеттерінде кәсіпкерлік дамуының үрдістері

2.1. ЕАЭО мемлекеттерінде 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы бизнес жүргізудің макроэкономикалық жағдайларын салыстыру

2018 жылдың 4-тоқсанындағы қорытынды бойынша ЕАЭО мемлекеттері арасында ЖІӨ өсу қарқыны бойынша Армения Республикасы 5,2%-дық көрсеткішпен бірінші орында, ал екінші орында Қазақстан – 4,1%, үшіншіде Қырғыз Республикасы – 3,5%, 2.1.1-суретті қараңыз.

2.1.1-сурет. 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы қорытынды бойынша ЕАЭО мемлекеттерін ЖІӨ өсу қарқынына қарай бөлу, %

Дереккөз: ЕАЭО мемлекеттері ұлттық статистикалық ведомстваларының мәліметі

Жалпы 2018 жылдың төртінші тоқсандағы қорытындыда өнеркәсіптің өсу қарқыны бойынша ЕАЭО мемлекеттері арасында 17% көрсеткішпен Беларусь Республикасы көш бастап тұр, екінші орында Қырғыз Республикасы (+5,4%), ал үшіншіде – Армения мен Қазақстан (+4,1%), 2.1.1-кестені қараңыз.

2.1.1-кесте. ЕАЭО мемлекеттерін 2018 жылы өнеркәсіптің өсу қарқыны бойынша бөлу, %.

ЕАЭО мемлекеттері	Өнеркәсіптің өсу қарқыны, %
Белоруссия	17,0
Қырғызстан	5,4
Армения	4,1
Қазақстан	4,1
Ресей	2,9

Дереккөз: ЕАЭО мемлекеттері ұлттық статистикалық ведомстваларының мәліметі

Ауыл шаруашылығы саласында үздік серпінді Қазақстан кәсіпкерлері көрсетті – 2018 жылдың төртінші тоқсанында +3,4%, ауыл шаруашылығындағы өсу қарқынымен екінші орында Қырғызстан тұр, оның көрсеткіші 2,7%, ЕАЭО-дағы қалған мемлекеттерде ауыл шаруашылығы өндірісінің көлемі төмендеген, 2.1.2-кесте.

2.1.2-кесте. ЕАЭО мемлекеттерін 2018 жылы төртінші тоқсанда ауыл шаруашылығының өсу қарқыны бойынша бөлу, %.

ЕАЭО елдері	Ауыл шаруашылығының өсу қарқыны, %
Белоруссия	- 3,3
Қырғызстан	2,7
Армения	- 7,9
Қазақстан	3,4
Ресей	- 0,6

Дереккөз: ЕАЭО мемлекеттері ұлттық статистикалық ведомстваларының мәліметі

Белоруссия мен Арменияда өндірістегі өсу қарқының төмендеуіне 2018 жылы егіс түсімінің болмауы әсер етті. Ресейде алдыңғы 2 жыл қатарынан орын алған рекордтық көрсеткіштерден кейін астық түсімінің қалыпқа келуі ауыл шаруашылығы өнімінің азаюындағы негізгі рөлді атқарды.

2018 жылдың төртінші тоқсанындағы қорытынды бойынша құрылыс саласының өсу қарқынында Қазақстан ЕАЭО мемлекеттері арасында екінші орынға тұратады. Бұл көрсеткіштегі үздік мемлекет – Армения Республикасы, 2.1.3-кестені қараңыз. Қырғызстан мен Ресейде құрылыстың өсу қарқынында нашар көрсеткіш орын алды. Росстат мәліметі бойынша 2018 жылдың желтоқсан айында құрылыс саласы бәсеңдеген (- 4,9% г/г).

2.1.3. ЕАЭО мемлекеттерін 2018 жылы төртінші тоқсанда құрылыстың өсу қарқыны бойынша бөлу, %.

ЕАЭО елдері	Құрылыстың өсу қарқыны, %
Белоруссия	2,2
Қырғызстан	-33,5
Армения	5,5
Қазақстан	4,1
Ресей	- 4,9

Дереккөз: ЕАЭО мемлекеттері ұлттық статистикалық ведомстваларының мәліметі

2018 жылдың төртінші тоқсанындағы қорытындыда көлік қызметі бойынша мәліметтерді тексеру кезінде статистикалық ведомстволардың көбі жариялаған жоқ. Жүк айналымының өсу қарқыны бойынша көрсеткіштер ЕАЭО елдерінің бірнешеуінде ғана дайын:

- Беларусь Республикасы - 3,6% артқан;
- Қазақстан Республикасы - 4,6% артқан;
- Ресей Федерациясы - 2,8% артқан.

Өткен кезеңдермен салыстырғанда ЕАЭО мемлекеттерінің барлығында да жүк айналымының өсу қарқынында аздап баяулау бар екені байқалады. Бұл 2018 жылдың төртінші тоқсанында өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығында өнім өндіру қарқынының азайғанымен тікелей байланысты.

Кәсіпкерлердің іскерлік белсенділігі мен халықтың салып алу қабілетін бір уақытта сипаттайтын маңызды белгі – бөлшек сауданың өсу қарқынындағы көрсеткіш. 2018 жылдың төртінші тоқсанында ЕАЭО мемлекеттерінің ішінде Армения мен Ресейден басқа елдерде өсу қарқыны 5%-дан жоғары, 2.1.4-кестені қараңыз. Алайда, ЕАЭО мемлекеттерін бір тоқсандағы бөлшек сауданың өсу қарқынымен салыстыру қиын, себебі барлығы бірдей мәліметтерді салыстырмалы бағада берген жоқ, Арменияның көрсеткіші ең жоғары, бірақ ол құнсыздану есепке алынбаған ағымдағы бағамен есептелген.

2.1.4-кесте. ЕАЭО мемлекеттерін 2018 жылы төртінші тоқсанда бөлшек сауданың өсу қарқыны бойынша бөлу, %.

ЕАЭО елдері	Құрылыстың өсу қарқыны, %
Белоруссия	11,0
Қырғызстан	5,1
Армения	1,4
Қазақстан	6,5
Ресей	2,8

Дереккөз: ЕАЭО мемлекеттері ұлттық статистикалық ведомстваларының мәліметі

2.2. ЕАЭО мемлекеттерінің 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы және өзара саудасы

Сыртқы сауда мен оның құрылымы ұлттық экономикалардың дамуы мен жаһандық нарық өзгеруіне тәуелділігін нақты көрсетеді. Себебі ЕАЭО мемлекеттерін тауар айналымының абсолюттік көлемі бойынша салыстыру дұрыс емес, 2018 жылдың қаңтар-желтоқсандағы салыстырмалы көрсеткіштерге назар аударық (мәліметтерді тексерген сәттегі қолдар бары).

Еуразиялық экономикалық одақ тауарларымен ЕАЭО-дан тыс мемлекеттермен сыртқы сауда айналымы 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 753,4 млрд. АҚШ долларын құрады, оның ішінде экспорт – 490,6 млрд. доллар, импорт – 262,8 млрд. доллар. 2017 жылмен салыстырғанда сыртқы сауда көлемі 18,8%-ға немесе 119,2 млрд долларға өсті. Экспорт көлемі 26,8% немесе 103,7 млрд долларға артты, ал импорт – 3,6% немесе 15,5 млрд долларға ұлғайған.

Тауарлармен сыртқы саудадағы оң сальдо 2017 жылдың қаңтар-желтоқсанындағы 139,6 млрд. доллардан 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 227,8 млрд. долларға дейін көбейген.

2.1.5-кесте. Еуразиялық экономикалық одақ тауарларын ЕАЭО тыс мемлекеттерге сату¹

	Айналым	Экспорт	Импорт	Сальдо	2017 ж. қаңтар-желтоқсанына %		
					айналым	экспорт	импорт
ЕАЭО	753417,4	490637,5	262779,9	227857,6	118,8	126,8	106,3
соның ішінде:							
Армения	5248,0	1723,0	3525,0	-1802,0	117,9	103,4	126,7
Белоруссия	35499,7	19838,9	15660,8	4178,1	117,9	127,2	107,8
Қазақстан	74375,3	55064,3	19311,0	35753,3	123,3	127,3	113,1
Қырғызстан	4326,9	1196,2	3130,7	-1934,5	112,3	97,8	119,0
Ресей	633967,5	412815,1	221152,4	191662,7	118,4	126,9	105,2

Дереккөз: Еуразиялық экономикалық одақ тауарларымен сыртқы және ішкі сауда қорытындысы туралы, 2018 жылдың қаңтар-желтоқсаны

Еуразиялық экономикалық одақтың өзара сауда көлемі 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында 59,7 млрд. долларды немесе 2017 жылғы деңгейге қарағанда 109,2%-ды құрады

2.1.6-кесте. Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер арасындағы өзара тауар саудасы²

	млн. АҚШ доллары	2017 ж. қаңтар-желтоқсанына, %	Көлемдегі меншікті салмақ, %	
ЕАЭО	59721,1	109,2	100,0	
соның ішінде:				
Армения	689,0	120,7	1,1	100,0
Беларусь	11,7	166,5		1,7
Қазақстан	9,8	198,2		1,4
Қырғызстан	1,0	55,0		0,1
Ресей	666,5	119,6		96,8
Беларусь	13891,8	101,8	23,3	100,0
Армения	37,4	108,4		0,3
Қазақстан	783,9	132,4		5,6
Қырғызстан	120,3	97,5		0,9

¹ Материал Еуразиялық экономикалық одақтың ресми статистикалық ақпаратын қалыптастыру және тарату тәртібі туралы Хаттамаға сәйкес (2014 жылдың 29 мамырындағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы Келісімшартқа №4 қосымша), Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің құзыретті органдары берген мәліметтер негізінде дайындалды. Мәліметтер Кеден одағына мүше мемлекеттердің сыртқы саудасының кедендік статистикасы мен өзара сауда статистикасын жүргізудің бірыңғай әдістемесінде анықталған, мүше-мемлекеттердің сыртқы және өзара сауда-сында тауарларды есепке алу жүйесі және ережесіне сәйкес дайындалған.

² Өзара саудадағы экспорттық операциялардың көлемі.

Ресей	12950,2	100,4		93,2
Қазақстан	5892,0	112,0	9,9	100,0
Армения	7,5	133,8		0,1
Беларусь	87,5	86,5		1,5
Қырғызстан	634,9	122,9		10,8
Ресей	5162,1	111,3		87,6
Қырғызстан	568,4	105,0	0,9	100,0
Армения	0,1	89,9		0,0
Беларусь	7,0	98,7		1,2
Қазақстан	247,2	92		43,5
Ресей	314,1	118,2		55,3
Ресей	38679,9	111,5	64,8	100,0
Армения	1341,4	107,6		3,5
Беларусь	22779,8	116,4		58,9
Қазақстан	12923,3	103,7		33,4
Қырғызстан	1635,4	116,9		4,2

Дереккөз: Еуразиялық экономикалық одақ таураларымен сыртқы және ішкі сауда қорытындысы туралы, 2018 жылдың қаңтар-желтоқсаны

Өткен жылмен салыстырғанда 2018 жылдың қаңтар-желтоқсанындағы өзара сауда көлеміндегі арту 5 009,5 млн. долларды немесе 9,2%-ды құрады. Минералды өнімдер бойынша көрсеткіш 2 099,2 млн. долларға (14%-ға) артқан, машина, жабдық және көлік құралдары - 1 229,3 млн. долларға (12,1%-ға), металл және металл бұйымдары - 621,8 млн долларға (8,6%-ға), азық-түлік тауарлары және ауыл шаруашылығы шикізаты - 428,5 млн. долларға (5,2%), химия өнеркәсібінің өнімдері - 311,3 млн. долларға (4,7%-ға), тоқыма, тоқыма бұйымдары және аяқ киім - 271,4 млн. долларға (13,6%-ға).

2.1.7-кесте. ЕАЭО өзара саудасынағы тауарлардың экспорты мен импорты (миллион АҚШ доллары)

	Айналым	Экспорт	Импорт	Сальдо	2017 ж. қаңтар-желтоқсанына %		
					Айналым	Экспорт	Импорт
Армения	2127,2	689,0	1438,2	-749,2	112,8	120,7	109,4
Беларусь	36648,4	13891,8	22756,6	-8864,	109,8	101,8	115,4
Қазақстан	19114,5	5892,0	13222,5	-7330,5	107,5	112,0	105,6
Қырғызстан	2345,1	568,4	1776,7	-1208,3	97,5	105,0	95,3
Ресей	57757,6	38679,9	19077,7	19602,2	108,8	111,5	103,7

Дереккөз: Еуразиялық экономикалық одақ таураларымен сыртқы және ішкі сауда қорытындысы туралы, 2018 жылдың қаңтар-желтоқсаны

2.1.8-кесте. Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің тауарларымен сыртқы сауда (миллион АҚШ доллары)³

	Айналым	Экспорт	Импорт	Сальдо	2017 ж. қаңтар-желтоқсанына %		
					Айналым	Экспорт	Импорт
Армения	7375,2	2412,0	4963,2	-2551,2	116,4	107,8	121,1
Беларусь	72148,1	33730,7	38417,4	-4686,7	113,6	115,3	112,2
Қазақстан	93489,8	60956,3	32533,5	28422,8	119,7	125,7	109,9
Қырғызстан	6672,0	1764,6	4907,4	-3142,8	106,6	100,0	109,2
Ресей	691725,1	451495,0	240230,1	211264,9	117,5	125,5	105,1

Дереккөз: Еуразиялық экономикалық одақ таураларымен сыртқы және ішкі сауда қорытындысы туралы, 2018 жылдың қаңтар-желтоқсаны

³ Әлемнің барлық елдерімен сыртқы тауар саудасының көлемі

Армения

Тауар айналымы	6,7 млрд. АҚШ доллары
Экспорт	33%
Импорт	67%
Басты сауда серіктесі	Ресей
Экспорттың тауар номенклатурасы	Экспорттың тұтас көлемінен минералды өнімдер – 27% ж әне тамақ өнімдері – 22%

Қырғызстан

Тауар айналымы	6,0 млрд. АҚШ доллары (өткен жылмен салыстырғанда 6,2 %-ға өскен)
Экспорт	25,7%
Импорт	74,3%
Басты сауда серіктесі	Қытай
Экспорттың тауар номенклатурасы	Алтын және киім

Белоруссия

Тауар айналымы	72,1 млрд. АҚШ доллары (өткен жылмен салыстырғанда 14% -ға өскен)
Экспорт	47,0%
Импорт	53,0%
Басты сауда серіктесі	Ресей
Экспорттың тауар номенклатурасы	Әртараптандырылған экономика, экспорттағы негізгі тауарлар: минералды тауарлар, химия өнімдері, машиналар және жабдықтар, ауыл шаруашылығы тауарлары

Қазақстан

Тауар айналымы	93,5 млрд. АҚШ доллары (өткен жылмен салыстырғанда 19,7% -ға өскен)
Экспорт	65,2%
Импорт	34,8%
Басты сауда серіктесі	Ресей
Экспорттың тауар номенклатурасы	Шикі мұнай, металдар

Ресей

Тауар айналымы	691,7 млрд. АҚШ доллары
Экспорт	64,0%
Импорт	36,0%
Басты сауда серіктесі	Қытай
Экспорттың тауар номенклатурасы	Мұнай, газ

2.3. 2018 жылдың қорытындысы бойынша Дүниежүзілік Банктің «Doing Business» бизнесті жүргізу жеңілдігі рейтингіндегі ЕАЭО мемлекеттері

Ұлттық экономиканың тұрақты әрі серпінді дамуы үшін шағын және орта кәсіпкерліктің дамытудың маңыздылығын ескере отырып, ЕАЭО барлық мемлекеті бизнесті жүргізу процедураларын жеңілдету және кәсіпкерлік ортаны жақсарту бойынша шаралар кешенін жоспарлы түрде жүргізіп келеді. Мемлекеттерді бизнесті жүргізу жеңілдігі бойынша салыстыру үшін Дүниежүзілік банк жыл сайын бизнес жүргізу жағдайын негізгі он бағыт бойынша бағалайтын «Doing Business» сенімді есебін жариялайды.

2018 жылғы жұмыстың қорытындысы бойынша 2018 жылы қазан айының соңында жарияланған «Doing Business – 2019» рейтингінде Қазақстан бір жылда 8 орынған көтеріліп, әлемде 28-орынға тұрақтаған. Евразиялық экономикалық комиссияда атап өткендей, тарихта ЕАЭО мемлекеттерінің бірі Қазақстан Республикасы ТОП-30 көшбасшы мемлекеттердің қатарына енді. ЕАЭО мемлекеттерінің барлығы да аталған рейтингтегі көрсеткіштерін жақсартқан: Ресей 4 көрсеткішке жоғарылаған (31-орын), Беларусь, Армения және Қырғызстан – бір көрсеткішке (тиісінше 37, 41, 70-орындар), 2.3.1-суретті қараңыз.

Әрбір көрсеткіш тобында ЕАЭО мемлекеттерінен үздіктерді атауға болады. Мысалы, «Кәсіпорынды тіркеу» көрсеткіші бойынша Армения алда (әлемде 8-орында), құрылысқа рұқсат алу бойынша – Қырғызстан (әлемде 29-орын), одан кейінгі орындар келесідей бөлінген:

- Электрмен жабдықтау жүйесіне қосылу – Ресей (әлемде 12-орын);
- Меншікті тіркеу- Беларусь (әлемде 5-орын);
- Несие алу – Ресей (әлемде 22-орын);
- Миноритарлық инвесторларды қорғау – Қазақстан – (әлемде 1-орын);
- Салық салу – Ресей (әлемде 53-орын);
- Халықаралық сауда – Беларусь (әлемде 25-орын);
- Келісімшарттардың орындалуын қамтамасыз ету – Қазақстан (әлемде 4-орын);
- Төлем қабілетсіздікті шешу - Қазақстан әлемде (37-орын)

ЕАЭО интеграциялық бірлестігіне кіретін әрбір мемлекеттің «Doing Business»-2019» рейтингіндегі жекелеген көрсеткіштер бойынша орны туралы нақты мәлімет 2.3.1-кестеде берілген.

2.3.1-кесте. ЕАЭО мемлекеттерінің «Doing Business»-2019» рейтингіндегі жекелеген көрсеткіштер бойынша көрсеткіші

	Қазақстан	Ресей	Беларусь	Армения	Қырғызстан
Жаһандық	28	31	37	41	70
Кәсіпорындарды тіркеу	36	32	29	8	35
Құрылысқа рұқсат алу	35	48	46	98	29
Электрмен жабдықтау жүйесіне қосылу	76	12	20	17	164
Меншікті тіркеу	18	12	5	14	8
Несие алу	60	22	85	44	32
Миноритарлық инвесторларды қорғау	1	57	51	51	38
Салық салу	56	53	99	82	150
Халықаралық сауда	102	99	25	46	70
Келісімшарттардың орындалуын қамтамасыз ету	4	18	29	24	131
Төлем қабілетсіздікті шешу	37	55	72	95	82

Дереккөз: Doing Business ресми сайты

Кестеде берілгендей, ЕАЭО мүше мемлекеттердің барлығы да салық салу секілді бірқатар көрсеткіштерді жақсарту бойынша жұмыс атқаруы керек, себебі халықаралық сарапшылар оны айтарлықтай жоғары бағалаған жоқ. Жекелеген мемлекеттерде кейбір көрсеткіштер тіпті төмен, мысалы Қырғызстанның электрмен

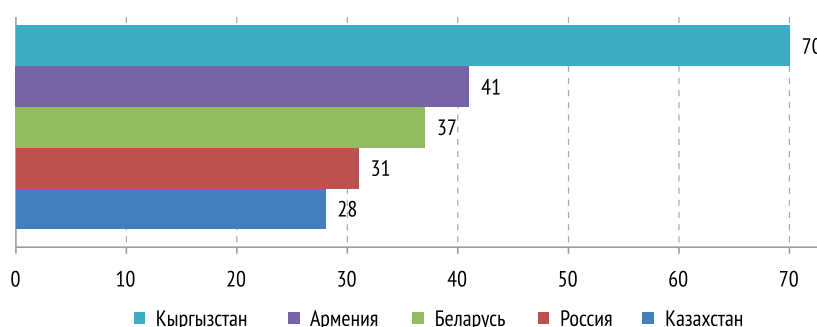
жабдықтау жүйесіне қосылу бойынша – әлемде 164-орында. Қырғызстанға осы ккрсеткіш бойынша жақсы нәтижеге шыққан Ресейдің тәжірибесін қолдануға болады.

ЕАЭО мемлекеттерде бизнестің несие алу көрсеткіші әлсіз, алайда Достастық елдерінің барлығында кәсіпкерлерге жүргізілген сауалнамада қаржыландырудың жетіспеушілігі шағын және орта кәсіпкерлікті дамытудағы басты кедергі ретінде көрсетіледі.

ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің барлығы экономиканы дамыту үшін тікелей шетелдік инвестицияны тартуға қызығушылық танытады. Инвесторларға қолайлы жағдай жасау зор рөл атқарады.

ЕАЭО бойынша миноритарлы инвесторлардың құқығын қорғау және келісімшарттардың орындалуын қамтамасыз ету бойынша Қазақстанның тәжірибесін пайдалана алады. Қазақстан миноритарлы инвесторларды қорғау бойынша екінші жыл қатарынан әлемде бірінші орынға шықты, тиісінше ЕАЭО елдері арасында да бірінші орында, 2.3.1-суретті қараңыз.

2.3.1-сурет. ЕАЭО мемлекеттерін «Doing Business-2019» рейтингінде бизнесті жүргізу жеңілдігі бойынша бөлу

Дереккөз: Doing Business ресми сайты

Жалпы алғанда Еуразиялық экономикалық комиссия биылғы рейтингте Еуразиялық экономикалық одақ төрт орынға жоғарылап, көрсеткішін жақсартқанын атап өтті. ЕАЭО-ға мүше-мемлекеттер көрсеткішінің серпінін Еуразиялық экономикалық комиссия Дүниежүзілік банкпен бірлесіп ұйымдастырған «Рейтинг «Бизнесті жүргізу»: үздік реттеу тәжірибесі» өңірлік семинары аясында талқылады.

ЕАЭО елдеріне инвестиция тартуға қатысты шаралар ұлттық деңгейде қабылданып жатыр. 2018 жылы қараша айының басында Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының Төрағасы мен Оңтүстік шығыс Азия мемлекеттері қауымдастығының Бас хатшысы (АСЕАН) Сингапурда ЕЭК пен АСЕАН арасында өзара түсіністік туралы Меморандумға қол қойды. Жасалған меморандум ЕАЭО мүше-мемлекеттер мен АСЕАН қатысушы-елдер арасында сауда-экономикалық және өзара инвестициялық іс-қимылды жан-жақты ұлғайтуға ықпал етеді.

Тараптар кедендік реттеу және сауда процедураларын қысқарту, санитарлық және фитосанитарлық шаралар, техникалық реттеу, электронды сауда, қызметтер саудасы мен инвестициялар, сондай-ақ кәсіпкерлікті дамыту бағыттары бойынша ынтымақтасады. Бұл ең алдымен, микро-, шағын және орта кәсіпорын деңгейінде берік өзара іс-қимылды дамытуға қажетті жағдайды тудырады.

ЕАЭО мемлекеттерінің үшінші елдерге экспортын ары қарай да дамыту үшін Еуразиялық экономикалық комиссия қолдау шараларын ұлттық деңгейде де, ұлтаралық деңгейде де жетілдіруді жоспарлап отыр. Қолдаудың маңызды механизмдері – бірлескен қаржылық және қаржылай емес құралдары, сондай-ақ экспорттаушыларды сапалы сараптама мен маркетингке жәрдеммен қамтамасыз ету.

Қазақстанда 2018 жылдың тамыз айында жаңа редакцияда бекітілген «Бизнестің жол картасы 2020» мемлекеттік бағдарламасы арқылы кәсіпкерлік әлеуетті күшейту үшін шағын және орта кәсіпкерлікті қаржылай емес қолдау аясында ЕАЭО мүше-мемлекеттерде кәсіпкерлік қызметті жүргізудің шарттарын тұрақты түрде түсіндіру құралы қолданылады.

Қабылданып отырған шаралар Қазақстанға да, ЕАЭО мүше басқа мемлекеттерге де шағын және орта бизнесті дамыту бойынша негізгі индикаторларға жету үшін қадам жасауға мүмкіндік береді. ЕАЭО мемлекеттеріндегі шағын және орта бизнестің дамуын салыстырмалы талдауда Еуразиялық экономикалық комиссия 2018 жылдың қорытындысы бойынша дайындайды.

ҚОСЫМШАЛАР

Қосымшалар 1

Қырғыз Республикасының ұлттық статистика комитеті

Қырғыз Республикасы тұтынушылық нарығының жағдайы туралы, млн. сом

	Желтоқсан		Қаңтар-Желтоқсан	
	2017	2018	2017	2018
Көтерме және бөлшек сауда айналымы, автокөліктер мен мотоциклдарды жөндеу	93 372,3	100 979,0	513 754,8	553 623,1
Автокөліктер және мотоциклдар, тораптар мен керек-жарақтарын сату	2 360,6	2 853,2	11 753,6	13 477,9
Техникалық қызмет көрсету және автокөліктерді жөндеу	265,2	291,0	2 650,5	2 815,0
Көтерме сауда	36 564,2	37 448,2	174 218,0	188 148,1
Мотор майларының бөлшек саудасы	7 419,1	8 245,9	55 961,4	62 793,4
Бөлшек сауда	46 763,2	52 140,7	269 171,3	286 388,7

Өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен

Көтерме және бөлшек сауда айналымы, автокөліктер мен мотоциклдарды жөндеу	122,3	107,7	108,8	105,5
Автокөліктер және мотоциклдар, тораптар мен керек-жарақтарын сату	86,6	119,1	100,2	108,4
Техникалық қызмет көрсету және автокөліктерді жөндеу	110,8	105,3	108,7	101,8
Көтерме сауда	154,5	103,1	116,0	107,5
Мотор майларының бөлшек саудасы	101,7	101,1	102,5	100,5
Бөлшек сауда	110,1	111,7	106,2	105,1

Қонақ үйлер және мейрамханалар көрсететін қызметтің көлемі, млн.сом

	Декабрь		Январь-декабрь	
	2017	2018	2017	2018
Қонақ үйлер және мейрамханалар	3 305,8	3 533,9	22 519,1	23 834,2
Қонақ үйлер және туристердің орналасу қызметі, сондай-ақ қысқа мерзімге тұруға арналған орындар қызметін көрсету	420,2	430,9	3 211,4	3 278,7
Мейрамханалар, тамақпен қамтитын мобильді және басқа да қызметтерді, сондай барлардың қызмет көрсетуі	2 885,6	3 103,0	19 307,7	20 555,5

Өткен жылдың тиісті кезеңіне пайызбен

Қонақ үйлер және мейрамханалар	109,0	109,7	108,6	107,6
Қонақ үйлер және туристердің орналасу қызметі, сондай-ақ қысқа мерзімге тұруға арналған орындар қызметін көрсету	99,7	110,7	107,8	105,9
Мейрамханалар, тамақпен қамтитын мобильді және басқа да қызметтерді, сондай барлардың қызмет көрсетуі	110,5	109,5	108,8	107,9

**2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында аймақ бойынша көтерме және бөлшек сауда айналымы,
автокөліктер мен мотоциклдарды жөндеу**

	Млн. сом	пайызбен	
		қорытындыға	өткен жылдың тиісті кезеңіне
Қырғыз Республикасы	553 623,1	100	105,5
Баткен облысы	14 521,4	2,6	102,3
Жалал-Абад облысы	63 689,9	11,5	104,5
Ысык-Көл облысы	20 445,1	3,7	97,1
Нарын облысы	8 022,0	1,4	102,5
Ош облысы	44 085,5	8,0	109,1
Талас облысы	14 793,3	2,7	104,9
Шу облысы	76 861,0	13,9	101,5
Бішкек қ.	257 529,9	46,5	107,7
Ош қ.	53 675,0	9,7	104,0

Объем предоставленных услуг гостиницами и ресторанами по территории в январе-декабре 2018 г.

	Млн. сом	пайызбен	
		қорытындыға	өткен жылдың тиісті кезеңіне
Қырғыз Республикасы	23 834,2	100	107,6
Баткен облысы	975,5	4,1	106,1
Жалал-Абад облысы	3 003,2	12,6	105,2
Ысык-Көл облысы	1 058,7	4,4	102,7
Нарын облысы	85,8	0,4	97,4
Ош облысы	1 132,2	4,8	102,4
Талас облысы	279,6	1,2	104,7
Шу облысы	1 463,7	6,1	108,7
Бішкек қ.	13 214,1	55,4	108,7
Ош қ.	2 621,4	11,0	109,7

**Объем розничного оборота, включая оборот предприятий питания,
по территории в январе-декабре 2018г.**

	Млн. сом	пайызбен	
		қорытындыға	өткен жылдың тиісті кезеңіне
Қырғыз Республикасы	383 215,5	100	106,4
Баткен облысы	15 002,1	3,9	107,1
Жалал-Абад облысы	60 590,9	15,8	106,0
Ысык-Көл облысы	19 522,3	5,1	103,7
Нарын облысы	7 740,7	2,0	104,6
Ош облысы	35 608,9	9,3	104,1
Талас облысы	12 627,3	3,3	107,1
Шу облысы	53 963,9	14,1	101,8
Бішкек қ.	139 990,8	36,5	109,1
Ош қ.	38 168,6	10,0	107,4

При использовании статистических данных в средствах массовой информации и научных трудах, распространении в информационных сетях, на бумажных, магнитных и иных носителях пользователи обязаны ссылаться на их источник. (ст. 17 Закона Кыргызской Республики «О Государственной статистике»).

Қосымшалар 2

2017-2018 жылдары Беларусь Республикасының шағын және орта кәсіпкерлік субъектісі туралы мәліметтер

	Саны, бірлік		Бюджетке төлем түсімі*, млн. рубль		Түсімдерде өңірлердің меншікті салмағы	
	01.01.2018 жылға	01.01.2019 жылға	2017 ж.	2018 ж.	2017 ж.	2018 ж.
Беларусь Республикасының шағын кәсіпкерлік субъектісі, барлығы	346 244	346 147	5 492,4	6 553,4	24,6%	26,4%
Минск қ.	117 488	115 029	3 362,4	4 110,1	30,4%	32,6%
Брест облысы	42 374	42 541	295,6	334,6	20,3%	22,0%
Витебск облысы	29 745	30 014	244,9	301,2	20,1%	23,2%
Гомель облысы	36 206	36 833	314,2	355,2	14,0%	13,6%
Гроднен облысы	32 288	32 234	234,3	248,7	12,9%	11,0%
Минск облысы	57 283	57 945	773,1	888,5	22,1%	26,5%
Могилев облысы	30 860	31 551	267,9	315,1	25,4%	26,4%
Шағын кәсіпкерлік субъектілері-ұйымдар	110 106	104 847	5 028,0	6 019,8	22,5%	24,2%
Минск қ.	44 818	41 196	3 189,9	3 909,9	28,8%	31,0%
Брест облысы	10 159	9 963	241,6	270,6	16,6%	17,8%
Витебск облысы	8 356	8 427	207,9	260,8	17,1%	20,1%
Гомель облысы	9 724	9 722	261,3	297,4	11,6%	11,4%
Гроднен облысы	8 088	7 812	194,8	204,9	10,8%	9,1%
Минск облысы	20 641	19 507	709,2	811,8	20,3%	24,2%
Могилев облысы	8 320	8 220	223,2	264,5	21,2%	22,2%
Шағын ұйымдар (16-дан 100-ге дейін адам)	10 878	11 213	3 116,0	3 864,9	13,9%	15,6%
Минск қ.	4 050	4 221	2 005,2	2 568,5	18,1%	20,4%
Брест облысы	1 235	1 307	151,0	170,0	10,4%	11,2%
Витебск облысы	971	1 001	113,0	144,3	9,3%	11,1%
Гомель облысы	991	996	171,2	188,6	7,6%	7,2%
Гроднен облысы	886	868	112,1	108,5	6,2%	4,8%
Минск облысы	1 897	1 943	432,3	519,2	12,4%	15,5%
Могилев облысы	848	877	131,3	165,8	12,5%	13,9%
Микроұйымдар (до 15 человек)	99 228	93 634	1 911,9	2 154,9	8,6%	8,7%
Минск қ.	40 768	36 975	1 184,7	1 341,3	10,7%	10,7%
Брест облысы	8 924	8 656	90,5	100,6	6,2%	6,6%
Витебск облысы	7 385	7 426	94,9	116,5	7,8%	9,0%
Гомель облысы	8 735	8 726	90,2	108,7	4,0%	4,2%
Гроднен облысы	7 202	6 944	82,8	96,4	4,6%	4,3%
Минск облысы	18 744	17 564	277,0	292,6	7,9%	8,7%
Могилев облысы	7 472	7 343	91,9	98,7	8,7%	8,3%

	Саны, бірлік		Бюджетке төлем түсімі*, млн. рубль		Түсімдерде өңірлердің меншікті салмағы	
	01.01.2018 жылға	01.01.2019 жылға	2017 ж.	2018 ж.	2017 ж.	2018 ж.
Жеке кәсіпкерлер	236 138	241 300	464,4	533,5	2,1%	2,1%
Минск қ.	72 670	73 833	172,5	200,2	1,6%	1,6%
Брест облысы	32 215	32 578	54,1	64,1	3,7%	4,2%
Витебск облысы	21 389	21 587	37,0	40,3	3,0%	3,1%
Гомель облысы	26 482	27 111	52,8	57,9	2,3%	2,2%
Гроднен облысы	24 200	24 422	39,4	43,8	2,2%	1,9%
Минск облысы	36 642	38 438	63,8	76,7	1,8%	2,3%
Могилев облысы	22 540	23 331	44,7	50,5	4,2%	4,2%
Орташа ұйымдар (101-ден 250 адамға дейін)	2 176	2 175	1 723,8	2 085,7	7,7%	8,4%
Минск қ.	515	511	849,7	1 141,7	7,7%	9,1%
Брест облысы	324	316	170,7	153,9	11,7%	10,1%
Витебск облысы	249	248	21,3	34,5	1,8%	2,7%
Гомель облысы	297	290	100,1	126,7	4,4%	4,9%
Гроднен облысы	184	183	104,2	118,9	5,8%	5,3%
Минск облысы	423	442	391,8	434,0	11,2%	12,9%
Могилев облысы	184	185	85,9	76,1	8,2%	6,4%

* төлем бөліміндегі түсімдер салық органдарының бақылауында

Ескерту: қорытынды сомадағы аздаған ауытқулар дөңгелектегендегі қателіктен орын алған

Қосымшалар 3

РЕСЕЙ
СЫРТҚЫ САУДА

Россия банкінің мәліметі бойынша Ресейдің сыртқы сауда айналымы¹⁾ (төлем теңгерімі әдістемесі бойынша), 2019 жылдың наурызында (нақты қолданыстағы бағада) 57,5 млрд АҚШ долларын (3742,7 млрд рубль) құрады, оның ішінде экспорт - 36,5 млрд доллар (2377,4 млрд рубль), импорт - 21,0 млрд доллар (1365,3 млрд рубль).

2019 жылдың наурызында сауда теңгерімінің сальдосы оң болды, 15,5 млрд доллар (2018 ж наурызында - оң айырма, 15,0 млрд доллар).

1-кесте. Ресей сыртқы сауда айналымының серпіні (Россия банкінің мәліметі бойынша)¹⁾

	Сыртқы сауда айналымы			Оның ішінде						Сальдо, млн ҚШ доллары
	Млн АҚШ доллары	%		экспорт			импорт			
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге	Млн АҚШ доллары	%		Млн АҚШ доллары	%		
					Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге	
2018 ж.										
Қаңтар	50321	128,9	81,6	33647	132,3	89,6	16674	122,4	69,1	16973
Ақпан	50452	122,2	100,3	31336	121,4	93,1	19116	123,5	114,6	12220
Наурыз	58324	115,9	115,6	36675	117,1	117,0	21649	114,0	113,3	15026
I тоқсан	159096	121,8	93,5	101658	123,1	99,1	57438	119,4	85,0	44220
Сәуір	56938	128,4	97,6	35966	137,9	98,1	20972	114,9	96,9	14994
Мамыр	57810	120,7	101,5	36491	129,1	101,5	21319	108,6	101,7	15172
Маусым	57351	114,0	99,2	36268	122,8	99,4	21083	101,4	98,9	15185
II тоқсан	172099	120,7	108,2	108725	129,6	107,0	63374	108,0	110,3	45351
I жарты жылдық	331195	121,2		210383	126,4		120812	113,2		89571
Шілде	55588	122,1	96,9	34355	139,2	94,7	21233	101,9	100,7	13122
Тамыз	59125	114,8	106,4	37470	128,9	109,1	21655	96,6	102,0	15815
Қыркүйек	58452	113,8	98,9	38642	125,5	103,1	19810	96,4	91,5	18832
III тоқсан	173165	116,7	100,6	110467	130,6	101,6	62698	98,2	98,9	47770
Қаңтар-қыркүйек	504360	119,6		320850	127,8		183510	107,6		137341
Қазан	62878	118,5	107,6	41366	131,0	107,0	21512	100,0	108,6	19854
Қараша	61539	111,2	97,9	40287	120,5	97,4	21252	97,1	98,8	19035
Желтоқсан	62914	102,0	102,2	40567	108,1	100,7	22347	92,5	105,2	18220
IV тоқсан	187330	110,1	108,2	122220	119,2	110,6	65110	96,4	103,8	57110
Жыл	691690	116,9		443070	125,3		248620	104,4		194450
2019 ж.										
Қаңтар	47165	93,7	75,0	30745	91,4	75,8	16420	98,5	73,5	14325
Ақпан	53057	105,2	112,5	34738	110,9	113,0	18319	95,8	111,6	16419
Наурыз	57457	98,5	108,3	36497	99,5	105,1	20960	96,8	114,4	15537
I тоқсан	157679	99,1	84,2	101980	100,3	83,4	55699	97,0	85,5	46281

1 Мәліметтер 2019 жылдың 17 мамырдағы ахуалы бойынша берілген

**2-кесте. Алыс шет ел мен ТМД қатысушы-мемлекеттері бойынша экспорт пен импорттың серпіні
(Россия банкінің мәліметі бойынша)**

	Алыс шет мемлекеттер				ТМД қатысушы-мемлекеттері			
	экспорт		импорт		экспорт		импорт	
	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %
2018 ж.								
Қаңтар	29723	133,3	14764	123,1	3924	125,6	1910	117,8
Ақпан	26915	120,1	17098	124,8	4421	130,1	2018	113,9
Наурыз	31855	116,7	19308	114,3	4820	119,8	2341	111,7
I тоқсан	88494	122,9	51170	120,1	13165	124,8	6268	114,2
Сәуір	31222	140,3	18709	114,8	4744	123,7	2263	115,1
Мамыр	31849	131,5	18966	108,8	4642	114,7	2353	107,2
Маусым	31587	125,9	18753	101,1	4681	105,4	2330	104,6
II тоқсан	94657	132,3	56427	107,9	14067	114,1	6947	108,8
I жарты жылдық	183151	127,6	107597	113,4	27232	119,1	13215	111,3
Шілде	29808	142,4	19045	102,0	4547	121,3	2188	100,6
Тамыз	32705	130,8	19478	96,2	4765	116,8	2177	100,6
Қыркүйек	33970	128,7	17818	97,0	4672	106,0	1992	91,3
III тоқсан	96484	133,4	56340	98,3	13984	114,3	6357	97,5
Қаңтар-қыркүйек	279635	129,5	163937	107,7	41216	117,4	19572	106,4
Қазан	35900	133,8	19235	99,9	5466	115,0	2277	100,9
Қараша	35498	124,1	19008	97,1	4789	98,9	2244	96,4
Желтоқсан	35664	111,2	20051	92,1	4903	90,0	2296	97,0
IV тоқсан	107063	122,3	58294	96,2	15158	100,8	6817	98,1
Жыл	386697	127,5	222231	104,4	56373	112,4	26389	104,1
2019 ж.								
Қаңтар	27192	91,5	14579	98,7	3553	90,5	1841	96,4
Ақпан	30368	112,8	16270	95,2	4370	98,8	2049	101,5
Наурыз	31712	99,6	18738	97,0	4785	99,3	2222	94,9
I тоқсан	89272	100,9	49587	96,9	12708	96,5	6112	97,5

Ресей Федералдық кеден қызметінің мәліметі бойынша сыртқы сауда айналымы¹⁾, 2019 жылдың наурызында 56,8 млрд АҚШ долларын құрады. Экспорт 36,8 млрд долларды құрады, оның ішінде алыс шет мемлекеттер – 32,3 млрд доллар, ТМД қатысушы-мемлекеттері – 4,5 млрд доллар. Импорт – 20,0 млрд доллар, оның ішінде алыс шет мемлекеттер – 17,9 млрд доллар, ТМД қатысушы-мемлекеттері – 2,1 млрд доллар.

**3-кесте. Ресей сыртқы сауда айналымының серпіні
(Ресей Федералдық кеден қызметінің мәліметі бойынша)**

	Сыртқы сауда айналымы			Оның ішінде					
	Млн АҚШ доллары	%		Млн АҚШ доллары	экспорт		Млн АҚШ доллары	импорт	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге
2018 ж.									
Қаңтар	49610	127,9	81,3	33980	131,2	89,7	15630	121,4	67,6
Ақпан	50391	123,5	101,6	31971	122,6	94,1	18421	125,1	117,9
Наурыз	57702	116,6	114,5	37016	116,9	115,8	20686	116,1	112,3
I тоқсан	157703	122,2	93,8	102967	123,1	99,5	54736	120,5	84,7
Сәуір	56377	129,2	97,7	36490	138,9	98,6	19887	114,5	96,1
Мамыр	57515	121,4	102,0	36903	129,6	101,1	20612	109,2	103,6
Маусым	57333	114,4	99,7	36801	122,5	99,7	20533	102,3	99,6
II тоқсан	171226	121,3	108,6	110194	130,0	107,0	61032	108,4	111,5
I жарты жылдық	328929	121,7		213161	126,5		115768	113,8	
Шілде	55022	122,0	96,0	34639	137,8	94,1	20383	102,1	99,3
Тамыз	58914	115,0	107,1	38072	128,6	109,9	20842	96,4	102,3
Қыркүйек	58412	115,2	99,1	39535	126,9	103,8	18876	96,6	90,6
III тоқсан	172348	117,2	100,7	112246	130,7	101,9	60101	98,3	98,5
Қаңтар-қыркүйек	501276	120,1		325407	127,9		175870	108,0	
Қазан	62517	119,3	107,0	41684	131,1	105,4	20833	101,1	110,4
Қараша	61454	112,3	98,3	41043	121,5	98,5	20411	97,5	98,0
Желтоқсан	62809	103,0	102,2	41429	109,4	100,9	21380	92,5	104,7
IV тоқсан	186781	111,1	108,4	124157	120,0	110,6	62624	96,9	104,2
Жыл	688057	117,6		449564	125,6		238493	104,8	
2019 ж.									
Қаңтар	47943	96,6	76,3	32453	95,5	78,3	15490	99,1	72,5
Ақпан	52684	104,6	109,9	35117	109,8	108,2	17568	95,4	113,4
Наурыз	56799	98,4	107,8	36813	99,5	104,8	19985	96,6	113,8
I тоқсан	157426	99,8	84,3	104383	101,4	84,1	53043	96,9	84,7

Ресей Федералдық кеден қызметінің мәліметтері 2019 жылдың 13 мамырдағы ахуал бойынша берілген және оған кедендік сыртқы сауда статистикасы мен Еуразиялық экономикалық одақ мемлекеттерімен өзара сауда мағлұматы енген.

4-кесте. Алыс шет ел мен ТМД қатысушы-мемлекеттері бойынша экспорт пен импорттың серпіні (Ресей Федералдық кеден қызметінің мәліметі бойынша)

	Алыс шет мемлекеттер				ТМД қатысушы-мемлекеттері			
	экспорт		импорт		экспорт		импорт	
	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %	Млн АҚШ доллары	Өткен жылдың тиісті кезеңіне %
2018 ж.								
Қаңтар	30271	132,4	13778	122,0	3709	122,4	1852	116,7
Ақпан	27669	121,3	16432	126,8	4301	131,8	1989	113,1
Наурыз	32319	116,3	18359	116,5	4697	120,6	2327	113,0
I тоқсан	90259	122,9	48568	121,4	12708	124,7	6168	114,1
Сәуір	31974	141,3	17644	114,6	4515	123,8	2243	114,0
Мамыр	32415	132,1	18293	109,4	4488	114,0	2319	107,3
Маусым	32167	125,3	18180	101,8	4634	106,3	2353	106,6
II тоқсан	96556	132,5	54117	108,3	13638	114,2	6915	109,1
I жарты жылдық	186815	127,7	102686	114,1	26346	119,0	13082	111,4
Шілде	30242	140,1	18163	101,5	4397	124,0	2221	106,7
Тамыз	33334	130,0	18635	95,4	4739	119,6	2207	105,0
Қыркүйек	34957	129,8	16884	96,9	4578	108,4	1993	94,7
III тоқсан	98533	132,8	53681	97,9	13714	116,9	6420	102,1
Қаңтар-қыркүйек	285347	129,4	156367	108,0	40060	118,3	19503	108,2
Қазан	36354	133,4	18542	100,8	5331	117,2	2291	104,2
Қараша	36318	124,2	18127	97,2	4725	103,9	2284	100,2
Желтоқсан	36656	112,0	18990	91,7	4773	92,4	2390	100,1
IV тоқсан	109328	122,6	55659	96,3	14829	104,0	6965	101,5
Жыл	394675	127,4	212026	104,6	54889	114,0	26468	106,3
2019 ж.								
Қаңтар	29043	95,9	13712	99,5	3410	91,9	1778	96,0
Ақпан	30977	112,0	15554	94,7	4140	96,2	2014	101,3
Наурыз	32298	99,9	17915	97,6	4516	96,1	2070	89,0
I тоқсан	92318	102,3	47181	97,1	12065	94,9	5862	95,0

5-кесте. Ресейге алыс шет мемлекеттерден жеткізілген тауарлардың импорты (Ресей Федералдық кеден қызметінің алдын ала мәліметі бойынша), млн АҚШ доллары

	Сәуір 2019 ж.	%		Анықтама ретінде Сәуір 2018 ж. в % к	
		Сәуір 2018 ж.	Наурыз 2019 ж.	Сәуір 2018 ж.	Наурыз 2018 ж.
Барлығы	18527,9	105,0	103,4	114,6	96,1
Азық-түлік тауарлары және оның өндірісіне шикізаттар	2136,8	101,2	101,5	111,0	94,6
ет және субөнімдер	120,6	119,5	100,6	52,6	97,5

сиыр еті	53,8	89,8	96,5	79,5	101,7
шошқа еті	36,6	в 6,1р.	128,5	7,2	71,4
құс еті	15,2	125,6	111,8	76,1	97,6
балық және судағы омыртқасыздар	124,1	88,1	94,6	151,3	105,3
мұздатылған балық	66,1	102,8	98,4	143,8	117,1
балықтың сүбесі	13,3	84,9	84,1	141,4	97,5
сүт өнімдері	78,3	191,3	100,0	77,3	95,6
көкөністер	191,2	92,6	107,4	121,8	96,5
жемістер мен жаңғақтар	365,0	85,7	94,6	145,2	99,6
дәнді дақылдар	17,7	88,0	47,2	65,9	51,3
өсімдік майы	111,0	123,2	157,1	92,6	81,2
қант	21,4	100,1	100,5	112,0	99,5
алкогольді және алкогольсіз сусындар	188,9	110,7	104,3	127,3	104,0
темекі	102,9	132,7	150,4	104,3	95,2

Ресей Федералдық кеден қызметінің мәліметі бойынша Ресейдің Еуразиялық экономикалық одақ мемлекеттері бойынша тауар айналымы, 2019 жылдың I тоқсанында (нақты қолданыстағы бағада) 12,4 млрд АҚШ долларын құраған (818,4 млрд рубль), оның ішінде - 8,2 млрд доллар (541,1 млрд рубль), импорт - 4,2 млрд доллар (277,3 млрд рубль).

2019 жылдың I тоқсанында сауда теңгерімінің сальдосы оң болы, 4,0 млрд доллар (2018 ж. I тоқсанында - оң айырма, 4,6 млрд доллар).

МАЛЫЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Число малых предприятий (без микропредприятий) и их распределение по видам экономической деятельности

	Қаңтар-желтоқсан 2018 ж.	
	бірлік	Қорытындыға %
Барлығы	45555	100.00
Ауыл, орман шаруашылығы аңшылық, балық аулау кәсібі және балық өсіру	57	0.13
Пайдалы қазбаларды өндіру	76	0.17
Өңдеу өнеркәсібі	3229	7.09
Тамақ өнімдерінің өндірісі	248	0.54
Сусын өндірісі	16	0.04
Темекі өнімдерінің өндірісі	1	0.00
Тоқыма бұйымдарының өндірісі	68	0.15
Киім өндірісі	150	0.33
Былғары және былғары бұйымдарының өндірісі	18	0.04
Сүрек өңдеу және ағаш пен тоз ағашынан жиһаздан басқа өнім өндірісі, сабаннан бұйым және тоқыма материалдарының өндірісі	80	0.18
Қағаз және қағаз бұйымдарының өндірісі	53	0.12
Полиграфия қызметі және ақпарат тарату заттарының көшірмесі	229	0.50
Кокс және мұнай өнімдерінің өндірісі	5	0.01
Химия заттары мен химия өнімдерінің өндірісі	151	0.33
Дәрілік заттар және медициналық мақсатта қолданылатын материалдардың өндірісі	78	0.17
Резина және пластмасса бұйымдарының өндірісі	180	0.40
Басқа да металл емес минералды заттардың өндірісі	178	0.39
Металлургиялық өндіріс	41	0.09
Көлік және жабдықтан басқа дайын металл бұйымдарының өндірісі	309	0.68
Компьютер, электронды және оптикалық заттардың өндірісі	294	0.65

Электр жабдығының өндірісі	152	0.33
Басқа топтамаға қосылмаған көлік және жабдық өндірісі	198	0.43
Автокөлік құралдары, тіркеме және жартылай тіркеме өндірісі	25	0.05
Басқа да көлік құралдары мен жабдықтардың өндірісі	43	0.09
Жиһаз өндірісі	145	0.32
Басқа да дайын бұйымдар өндірісі	136	0.30
Көлік пен жабдықтарды жөндеу және монтаждау	431	0.95
Электр энергиясы, газ, бу және бапталған ауамен қамтамасыз ету;	135	0.30
Су жабдықтау; су жүргізу, қалдық жинау және жоюды ұйымдастыру, ластануды жою қызметі	203	0.45
Құрылыс	5361	11.77
Көтерме және бөлшек сауда; Автокөлік құралдары мен мотоциклдарды жөндеу	19209	42.17
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме және бөлшек саудасы және оларды жөндеу	1106	2.43
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме саудасынан басқа көтерме сауда	16357	35.91
Автокөліктер мен мотоциклдардың бөлшек саудасынан басқа бөлшек сауда	1746	3.83
Тасымалдау және сақтау	1851	4.06
Қонақ үй және қоғамдық тамақтандыру ұйымдарының қызметі	1295	2.84
Ақпарат және байланыс саласындағы қызмет	2157	4.73
Қаржы және сақтандыру қызметі	924	2.03
Жылжымайтын мүлік операциясымен байланысты қызмет	2120	4.65
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	3892	8.54
Ғылыми зерттеулер мен талдамалар	496	1.09
Әкімшілік қызмет және қосымша ілеспе қызметтер	3192	7.01
Білім беру	35	0.08
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызмет көрсету саласындағы қызмет	783	1.72
Мәдениет, спорт, демалыс пен сауықты ұйымдастыру қызметі	253	0.56

2018 жылдың қаңтар-желтоқсанында экономикалық қызмет түрлеріне қарай шағын кәсіпорындарда (микрокәсіпорындарды қоспағанда) алмастырылған жұмыс орындарының саны

	Алмастырылған жұмыс орын (жұмысшылар) барлы, адам	соның ішінде:			Алмастырылған жұмыс орыны (жұмысшылардың) барлы, ы, қорытындыға %
		Тізім құрамындағы жұмысшылар (сырттан қосымша істеушілерді қоспағанда)	Ішкі алмастырушылар	Азаматтық-құқықтық сипаттағы келісімшарт бойынша жұмыс атқарған жұмысшылар	
Барлығы	844505	747527	55232	41746	100.00
Ауыл, орман шаруашылығы аңшылық, балық аулау кәсібі және балық өсіру	914	839	33	42	0.11
Пайдалы қазбаларды өндіру	1957	1818	86	53	0.23
Өңдеу өнеркәсібі	93869	85502	5122	3245	11.12
Тамақ өнімдерінің өндірісі	4479	4393	48	38	0.53
Сусын өндірісі	977	961	14	2	0.12
Темекі өнімдерінің өндірісі	-	-	-	-	-
Тоқыма бұйымдарының өндірісі	1237	1174	63	-	0.15
Киім өндірісі	5002	4769	101	132	0.59

Былғары және былғары бұйымдарының өндірісі	66	60	6	-	0.01
Сүрек өңдеу және ағаш пен тоз ағашынан жиһаздан басқа өнім өндірісі, сабаннан бұйым және тоқыма материалдарының өндірісі	2845	2831	14	-	0.34
Қағаз және қағаз бұйымдарының өндірісі	751	726	25	-	0.09
Полиграфия қызметі және ақпарат тарату заттарының көшірмесі	5865	5342	299	224	0.69
Кокс және мұнай өнімдерінің өндірісі	24	24	-	-	0.00
Химия заттары мен химия өнімдерінің өндірісі	4941	4377	419	145	0.59
Дәрілік заттар және медициналық мақсатта қолданылатын материалдардың өндірісі	5177	3539	301	1337	0.61
Резина және пластмасса бұйымдарының өндірісі	5138	5055	42	41	0.61
Басқа да металл емес минералды заттардың өндірісі	5873	5655	135	83	0.70
Металлургиялық өндіріс	708	646	36	26	0.08
Көлік және жабдықтан басқа дайын металл бұйымдарының өндірісі	5676	5389	132	155	0.67
Компьютер, электронды және оптикалық заттардың өндірісі	11094	9809	940	345	1.31
Электр жабдығының өндірісі	13348	12486	489	373	1.58
Басқа топтамаға қосылмаған көлік және жабдық өндірісі	4855	4486	297	72	0.57
Автокөлік құралдары, тіркеме және жартылай тіркеме өндірісі	303	303	-	-	0.04
Басқа да көлік құралдары мен жабдықтардың өндірісі	879	717	51	111	0.10
Жиһаз өндірісі	3102	2725	377	-	0.37
Басқа да дайын бұйымдар өндірісі	3533	3455	38	40	0.42
Көлік пен жабдықтарды жөндеу және монтаждау	7996	6580	1295	121	0.95
Электр энергиясы, газ, бу және бапталған ауамен қамтамасыз ету;	3136	2953	182	1	0.37
Сужабдықтау; су жүргізу, қалдық жинау және жоюды ұйымдастыру, ластануды жою қызметі	4192	3775	211	206	0.50
Құрылыс	77968	67075	5563	5330	9.23
Көтерме және бөлшек сауда; Автокөлік құралдары мен мотоциклдарды жөндеу	273178	251887	15173	6118	32.35
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме және бөлшек саудасы және оларды жөндеу	13638	11668	582	1388	1.61
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме саудасынан басқа көтерме сауда	207960	189584	13803	4573	24.63
Автокөліктер мен мотоциклдардың бөлшек саудасынан басқа бөлшек сауда	51580	50635	788	157	6.11
Тасымалдау және сақтау	38142	34983	2546	613	4.52
Қонақ үй және қоғамдық тамақтандыру ұйымдарының қызметі	30071	27396	1285	1390	3.56
Ақпарат және байланыс саласындағы қызмет	64934	49437	3257	12240	7.69
Қаржы және сақтандыру қызметі	11267	8004	1515	1748	1.33
Жылжымайтын мүлік операциясымен байланысты қызмет	49604	44146	4514	944	5.87
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	72643	61568	4823	6252	8.60
Ғылыми зерттеулер мен талдамалар	12934	10157	1168	1609	1.53
Әкімшілік қызмет және қосымша ілеспе қызметтер	77977	68930	6557	2490	9.23
Білім беру	1245	501	73	671	0.15
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызмет көрсету саласындағы қызмет	18145	15416	2694	35	2.15
Мәдениет, спорт, демалыс пен сауықты ұйымдастыру қызметі	3894	3557	107	230	0.46

**Экономикалық қызмет түрлері бойынша шағын кәсіпорындарды (микрокәсіпорындарды қоспағанда)
айналымы, қолданыстағы бағада**

	Қаңтар-Желтоқсан 2018	
	Қорытындыға %	в % к итоғу
Барлығы	9987108010.0	100.00
Ауыл, орман шаруашылығы аңшылық, балық аулау кәсібі және балық өсіру	3154587.0	0.03
Пайдалы қазбаларды өндіру	10965864.0	0.11
Өңдеу өнеркәсібі	342955915.0	3.43
Тамақ өнімдерінің өндірісі	17123528.0	0.17
Сусын өндірісі	2579311.0	0.03
Темекі өнімдерінің өндірісі	-	-
Тоқыма бұйымдарының өндірісі	3700204.0	0.04
Киім өндірісі	16979022.0	0.17
Былғары және былғары бұйымдарының өндірісі	507345.0	0.01
Сүрек өңдеу және ағаш пен тоз ағашынан жиһаздан басқа өнім өндірісі, сабаннан бұйым және тоқыма материалдарының өндірісі	2823305.0	0.03
Қағаз және қағаз бұйымдарының өндірісі	5886191.0	0.06
Полиграфия қызметі және ақпарат тарату заттарының көшірмесі	7907124.0	0.08
Кокс және мұнай өнімдерінің өндірісі	252979.0	0.00
Химия заттары мен химия өнімдерінің өндірісі	32315884.0	0.32
Дәрілік заттар және медициналық мақсатта қолданылатын материалдардың өндірісі	22037043.0	0.22
Резина және пластмасса бұйымдарының өндірісі	17714736.0	0.18
Басқа да металл емес минералды заттардың өндірісі	27656630.0	0.28
Металлургиялық өндіріс	5854316.0	0.06
Көлік және жабдықтан басқа дайын металл бұйымдарының өндірісі	16060031.0	0.16
Компьютер, электронды және оптикалық заттардың өндірісі	31731929.0	0.32
Электр жабдығының өндірісі	63538391.0	0.64
Басқа топтамаға қосылмаған көлік және жабдық өндірісі	23585010.0	0.24
Автокөлік құралдары, тіркеме және жартылай тіркеме өндірісі	1204965.0	0.01
Басқа да көлік құралдары мен жабдықтардың өндірісі	2426233.0	0.02
Жиһаз өндірісі	18062227.0	0.18
Басқа да дайын бұйымдар өндірісі	10351896.0	0.10
Көлік пен жабдықтарды жөндеу және монтаждау	12657615.0	0.13
Электр энергиясы, газ, бу және бапталған ауамен қамтамасыз ету;	13651392.0	0.14
Сужабдықтау; су жүргізу, қалдық жинау және жоюды ұйымдастыру, ластануды жою қызметі	13910910.0	0.14
Құрылыс	1312296455.0	13.14
Көтерме және бөлшек сауда; Автокөлік құралдары мен мотоциклдарды жөндеу	6942092660.0	69.51
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме және бөлшек саудасы және оларды жөндеу	122583746.0	1.23
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме саудасынан басқа көтерме сауда	6617357195.0	66.26
Автокөліктер мен мотоциклдардың бөлшек саудасынан басқа бөлшек сауда	202151719.0	2.02
Тасымалдау және сақтау	159989597.0	1.60
Қонақ үй және қоғамдық тамақтандыру ұйымдарының қызметі	67013137.0	0.67
Ақпарат және байланыс саласындағы қызмет	278369408.0	2.79
Қаржы және сақтандыру қызметі	-	-
Жылжымайтын мүлік операциясымен байланысты қызмет	279107606.0	2.79

Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	330075577.0	3.31
Ғылыми зерттеулер мен талдамалар	50787169.0	0.51
Әкімшілік қызмет және қосымша ілеспе қызметтер	148424413.0	1.49
Білім беру	2094050.0	0.02
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызмет көрсету саласындағы қызмет	33644171.0	0.34
Мәдениет, спорт, демалыс пен сауықты ұйымдастыру қызметі	15899087.0	0.16

Экономикалық қызмет түрлері бойынша шағын кәсіпорындардың (микрокәсіпорындарды қоспағанда) негізгі капиталға салған инвестициялар, қолданыстағы бағада

	Қаңтар-Желтоқсан 2018	
	Қорытындыға %	в % к итогу
Барлығы	35969221.0	100.00
Ауыл, орман шаруашылығы аңшылық, балық аулау кәсібі және балық өсіру	44611.0	0.12
Пайдалы қазбаларды өндіру	549822.0	1.53
Өңдеу өнеркәсібі	4252627.0	11.82
Тамақ өнімдерінің өндірісі	146540.0	0.41
Сусын өндірісі	223946.0	0.62
Темекі өнімдерінің өндірісі	-	-
Тоқыма бұйымдарының өндірісі	4171.0	0.01
Киім өндірісі	-	-
Былғары және былғары бұйымдарының өндірісі	-	-
Сүрек өңдеу және ағаш пен тоз ағашынан жиһаздан басқа өнім өндірісі, сабаннан бұйым және тоқыма материалдарының өндірісі	100084.0	0.28
Қағаз және қағаз бұйымдарының өндірісі	-	-
Полиграфия қызметі және ақпарат тарату заттарының көшірмесі	291809.0	0.81
Кокс және мұнай өнімдерінің өндірісі	-	-
Химия заттары мен химия өнімдерінің өндірісі	73429.0	0.20
Дәрілік заттар және медициналық мақсатта қолданылатын материалдардың өндірісі	618625.0	1.72
Резина және пластмасса бұйымдарының өндірісі	202953.0	0.56
Басқа да металл емес минералды заттардың өндірісі	65429.0	0.18
Металлургиялық өндіріс	21776.0	0.06
Көлік және жабдықтан басқа дайын металл бұйымдарының өндірісі	556760.0	1.55
Компьютер, электронды және оптикалық заттардың өндірісі	606501.0	1.69
Электр жабдығының өндірісі	87729.0	0.24
Басқа топтамаға қосылмаған көлік және жабдық өндірісі	351918.0	0.98
Автокөлік құралдары, тіркеме және жартылай тіркеме өндірісі	7956.0	0.02
Басқа да көлік құралдары мен жабдықтардың өндірісі	6647.0	0.02
Жиһаз өндірісі	118962.0	0.33
Басқа да дайын бұйымдар өндірісі	368341.0	1.02
Көлік пен жабдықтарды жөндеу және монтаждау	399051.0	1.11
Электр энергиясы, газ, бу және бапталған ауамен қамтамасыз ету;	13433.0	0.04
Сужабдықтау; су жүргізу, қалдық жинау және жоюды ұйымдастыру, ластануды жою қызметі	2384413.0	6.63
Құрылыс	3748872.0	10.42
Көтерме және бөлшек сауда; Автокөлік құралдары мен мотоциклдарды жөндеу	10572646.0	29.39
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме және бөлшек саудасы және оларды жөндеу	242730.0	0.67
Автокөліктер мен мотоциклдардың көтерме саудасынан басқа көтерме сауда	10286588.0	28.60
Автокөліктер мен мотоциклдардың бөлшек саудасынан басқа бөлшек сауда	43328.0	0.12
Тасымалдау және сақтау	5561389.0	15.46

Қонақ үй және қоғамдық тамақтандыру ұйымдарының қызметі	122698.0	0.34
Ақпарат және байланыс саласындағы қызмет	2234872.0	6.21
Қаржы және сақтандыру қызметі	331257.0	0.92
Жылжымайтын мүлік операциясымен байланысты қызмет	2271416.0	6.31
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	1769666.0	4.92
Ғылыми зерттеулер мен талдамалар	557960.0	1.55
Әкімшілік қызмет және қосымша ілеспе қызметтер	671299.0	1.87
Білім беру	5336.0	0.01
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызмет көрсету саласындағы қызмет	1426764.0	3.97
Мәдениет, спорт, демалыс пен сауықты ұйымдастыру қызметі	8100.0	0.02

КӨТЕРМЕ САУДА

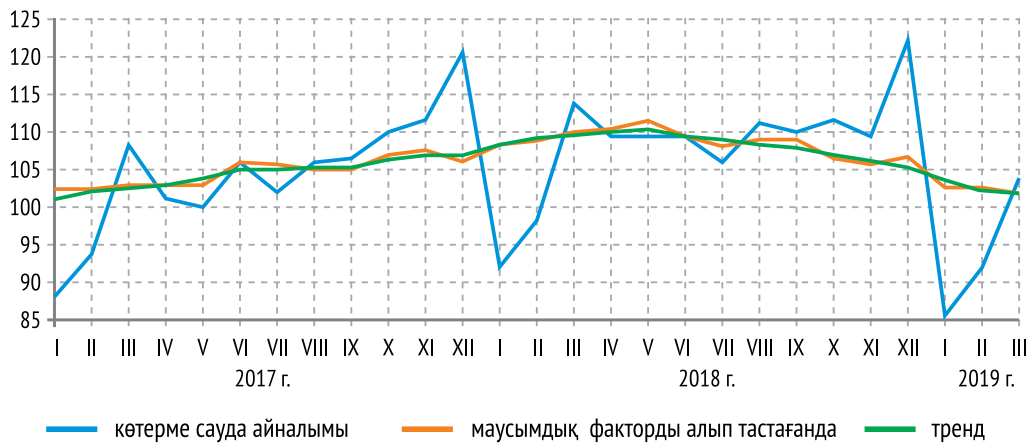
Көтерме сауда айналымы. 2019 жылдың наурыз айында көтерме сауда айналымы 6868,1 млрд рубльді құрады немесе өткен жылдың наурыз айымен салыстырғанда 91,1%-ды (салыстырмалы бағада). Көтерме сауда айналымындағы 34,0% шағын кәсіпкерліктің үлесі.

1-кесте. Көтерме сауда айналымының серпіні

	Көтерме сауда айналымы			Оның ішінде көтерме сауда ұйымдарының көтерме сауда айналымы		
	Млрд рубль	%		Млрд рубль	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өкен кезеңге
2018 ж.¹						
Қаңтар	5210,3	104,4	76,6	4224,8	101,6	77,2
Ақпан	5488,7	105,0	106,4	4446,7	103,1	106,3
Наурыз	6411,8	104,9	116,0	5181,0	103,4	115,7
I тоқсан	17110,8	104,8	89,0	13852,5	102,7	89,3
Сәуір	6346,5	108,3	96,4	5003,4	104,6	94,1
Мамыр	6484,1	108,7	99,5	5139,0	105,8	100,0
Маусым	6585,5	103,2	100,2	5212,6	100,4	100,1
II тоқсан	19416,1	106,7	107,9	15355,0	103,5	105,4
I жарты жылдық	36526,9	105,8		29207,5	103,1	
Шілде	6638,2	103,5	96,9	5258,1	100,9	96,9
Тамыз	7029,0	104,7	104,8	5569,3	102,1	104,8
Қыркүйек	7084,6	103,8	99,6	5556,8	100,8	98,6
III тоқсан	20751,8	104,0	99,8	16384,2	101,3	99,7
Қаңтар-қыркүйек	57278,7	105,1		45591,7	102,4	
Қазан	7365,9	101,5	100,8	5796,5	98,9	101,1
Қараша	7328,8	98,4	98,4	5800,4	96,4	99,0
Желтоқсан	8156,3	101,2	111,1	6459,9	99,7	111,2
IV тоқсан	22851,0	100,4	104,7	18056,8	98,4	104,8
Жыл	80129,7	103,8		63648,5	101,3	
2019 ж.						
Қаңтар	5744,4	93,3	70,6	4657,8	93,3	72,3
Ақпан	6101,7	93,6	106,7	4877,0	92,3	105,2
Наурыз	6868,1	91,1	112,9	5477,2	89,9	112,6
I тоқсан	18714,2	92,6	82,1	15012,0	91,7	83,3

1) Мәліметтер алдыңғы берілген жедел ақпаратты сауалнамаға жауап берушілерден нақтылау арқылы өзгертілді

Көтерме сауда айналымының серпіні¹ (2016 жылдың орташа айлық мәніне пайызбен)

1 Мәліметтердің бағалануы маусымдық және күнтізбелік факторларды алып тастағанда «JDemetra+» бағдарламасын қолдану арқылы жүргізілген. Статистикалық бақылаудың жаңа мәліметтері түскен кезде серпін нақтылануы мүмкін.

2019 жылдың маусымында көтерме сауда айналымының 79,9% көтерме сауда ұйымдарынан қалыптасты (2018 жылдың наурызында - 80,8%-ға), оның айналымы 5477,2 млрд рубльді құрады немесе (салыстырмалы бағада) 2018 жылдың наурызында 89,9% болды.

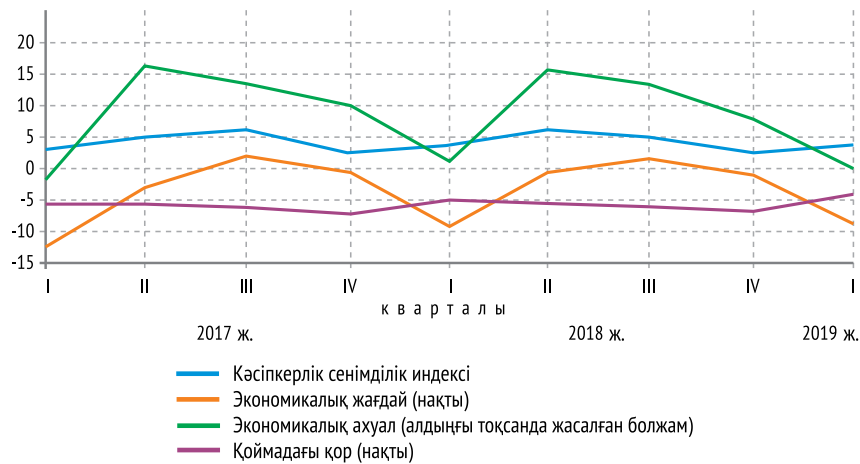
2-кесте. Көтерме сауда ұйымдарының қызмет түрлері бойынша көтерме сауда айналымының құрылымы (шағын кәсіпкерлік субъектілері және шағын кәсіпкерлік субъектісіне жатпайтын, жұмысшылардың орташа саны 15 адамға дейінгі ұйымдар қосылмаған), қорытындыға %, нақты бағада

	Наурыз 2019 ж.	Анықтама ретінде наурыз 2018 ж.
Автокөлік құралдары мен мотоцикл саудасы жүргізетіннен басқа. агенттер арқылы сауданы қосқанда, көтерме сауданы жүргізетін ұйымдар.	100	100
Оның ішінде көтерме сауданы агенттер арқылы жүзеге асырғандар (сыйақыға немесе келісімшарттық негізде):	2,0	2,7
Ауыл шаруашылық шикізаты және тірі мал	2,3	2,6
Тамақ өнімдері, сусындар мен темекі өнімдері	16,7	18,5
оның ішінде:		
ет және ет өнімдер	1,8	2,0
сүт өнімдері, жұмыртқа және тағамдық майлар мен майлар	1,4	1,5
сусындар	2,8	3,2
темекі өнімдері	5,1	6,0
азық-түлікке жатпайтын тұтынушылық тауарлар	14,3	14,9
оның ішінде:		
тұрмыстық электрлі тауарлар	1,9	1,7
медициналық мақсатта қолданылатын фармацевтикалық өнімдер мен заттар	7,5	8,0
басқа да тұрмыстық тауарлар	1,8	1,9
ақпараттық және коммуникациялық жабдықтар	1,5	1,6
машиналар және керек-жарақтар	4,7	4,3
Ауылшаруашылыққа жатпайтын аралық өнімдер, қалдықтар және сынықтар	54,0	50,7
оның ішінде:		
қаттық, сұйық және газ тәрізді отын мен сол тәріздес өнімдер	44,9	42,1
металлдар мен металл кендері	2,7	2,8
Ағаш материалдары, құрылыс материалдары және санитарлы-техникалық жабдықтар	1,5	1,4
мамандандырылмаған	4,5	4,7

2019 жылдың 1-тоқсанында конъюнктура мен іскерлік белсенділікті зерттеуге 4,9 мың көтреме сауда ұйымының шағын кәсіпорындардың (микрокәсіпорындарды айтпағанда) басшылары қатысты, оның 91,9% аталған қызмет саласында орын алған жалпы экономикалық жағдайға қанағаттанарлық және жағымды деп баға берді, 22,3% оны 2019 жылдың II тоқсанында жақсарады деп болжаса, 69,0% - экономикалық жағдай өзгермейді деп есептейді, ал 8,7% нашарлайды деп баға берген.

2019 жылдың I тоқсанында көтерме саудадағы кәсіпкерлік сенімділік индексі 2018 жылдың I тоқсанындағы 3,7%-ға қарағанда 3,3%-ды құрады.

Көтерме саудадағы кәсіпкерлік сенімділік индексінің серпіні, пайызда

Жекелеген тауарлар тобын сатумен айналысатын көтерме сауда ұйымдары бойынша кәсіпкерлік сенімділік индексі, пайызбен

Сауалнамаға қатысушылар көтерме сауда ұйымдары қызметін анағұрлым жоғары деңгейде шектейтін факторлардың арасында сатып алушылардың төлем қабілетсіздігін ерекше атап отыр - 62,1%, салық деңгейі жоғары - 57,7%, көлік шығыны жоғары - 43,8%, заржы қаражатының жетіспеушілігі - 37,0%.

1.8. КӨЛІК

Жүк тасымалы. 2019 жылдың I тоқсанында көлік жүк тасымалы алдын ала мәлімет бойынша 1412,6 млрд тонна шақырымды құрады, оның ішінде темір жол - 651,9 млрд, автокөлік - 57,1 млрд, теңіз - 8,9 млрд, ішкі су - 6,2 млрд, воздушного - 1,6 млрд, құбыр жолы - 687,0 млрд тонно-шақырым.

1-кесте. Көлік түрлері бойынша жүк тасымалы

	Наурыз 2019 ж., млрд т-км	%		2019 ж. I тоқсаны, %, 2018 ж. I тоқсанына	Справочно		2018 ж. I тоқсаны, %, 2017 ж. I тоқсанына
		наурыз 2018 ж.	ақпан 2019 ж.		наурыз 2018 ж.		
					наурыз 2017 ж.	ақпан 2018 ж.	
Көліктің жүк айналымы	491,7	101,9	111,9	102,1	104,3	111,9	102,5
соның ішінде: темір жол	231,3	103,0	115,6	102,4	104,3	114,2	104,7
автокөліктік	20,4	103,1	110,0	103,4	102,1	109,0	103,2
Теңіз	3,1	109,2	112,8	98,4	61,8	89,0	83,0
Ішкі су	2,3	112,5	105,7	115,2	74,0	125,6	91,0
әуе (көлік авиациясы) ¹⁾	0,7	101,0	152,3	90,5	90,6	132,4	98,7
Құбыр желісі	234,0	100,6	108,6	101,7	105,8	110,3	101,0

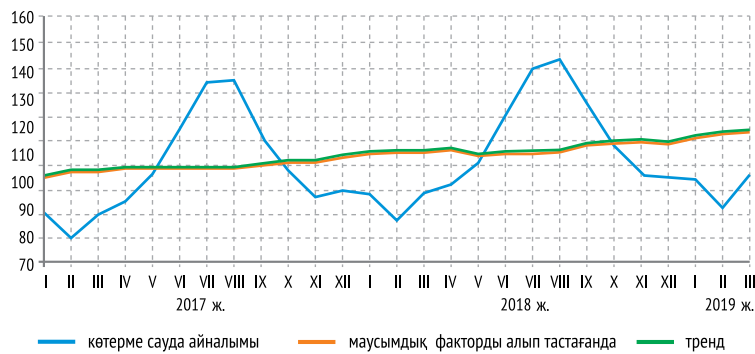
1 Росавиация мәліметі бойынша.

2-кесте. Көлік жүк айналымының серпіні

	Млрд т-ш	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
2018 ж.			
Қаңтар	470,2	101,2	98,6
Ақпан	431,0	102,1	91,7
Наурыз	482,5	104,3	111,9
I тоқсан	1383,7	102,5	97,2
Сәуір	464,3	105,1	96,2
Мамыр	471,9	102,8	101,7
Маусым	454,6	102,4	96,3
II тоқсан	1390,8	103,4	100,5
I жарты жылдық	2774,5	103,0	
Шілде	472,7	104,2	104,0
Тамыз	473,1	102,6	100,1
Қыркүйек	463,6	102,0	98,0
III тоқсан	1409,4	102,9	101,3
Қаңтар-қыркүйек	4183,9	103,0	
Қазан	489,1	101,5	105,5
Қараша	474,6	102,2	97,1
Желтоқсан	492,4	103,2	103,7
IV тоқсан	1456,1	102,3	103,3
Жыл	5640,0	102,8	
2019 ж.			
Қаңтар	481,6	102,4	97,8
Ақпан	439,3	101,9	91,2
Наурыз	491,7	101,9	111,9
I тоқсан	1412,6	102,1	97,0

1) Алдында берілген жедел ақпараттағы мәлеметтер сауалнамаға қатысушылар есебінен нақтылағаннан кейін өзгертілді

Көпшілік пайдаланатын көліктің жолаушы айналымы¹, 2016 жылдың орташа айлық мәніне пайызбен

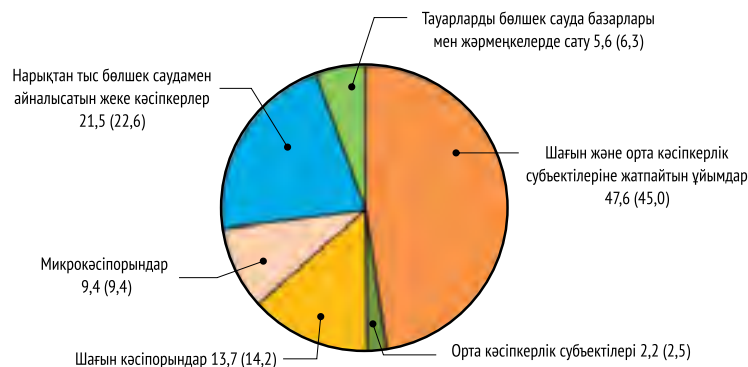

1 Мәліметтердің бағалануы маусымдық және күнтізбелік факторларды алып тастағанда «Demetra+» бағдарламасын қолдану арқылы жүргізілген. Статистикалық бақылаудың жаңа мәліметтері түскен кезде серпін нақтылануы мүмкін.

3-кесте. Бөлшек сауда айналымын меншік нысаны бұйынша бөлу нақты қолданыстағы бағада

	2018 ж.		Анықтама ретінде 2017 ж.	
	Млрд рубль	Қорытындыға %	Млрд рубль	Қорытындыға %
Бөлшек сауда айналымы	31579,4	100	29745,5	100
Оның ішінде меншік нысаны бойынша:				
Мемлекеттік және муниципалдық	217,8	0,7	218,6	0,7
Жеке	27300,1	86,4	25537,7	85,9
басқалар	4061,5	12,9	3989,2	13,4

Шаруашылық жүргізу субъектілері бойынша бөлшек сауда айналымының 2018 жылы (2017 жылы) қалыптасу құрылымы, қорытындыға %, нақты қолданыстағы бағада

2019 жылдың наурызында бөлшек сауда айналымының құрылымында 2018 жылдың наурызындағыдай сусын, темекі өнімдерін қосқанда тамақ өнімдерінің меншікті салмағы 48,6%-ды құрады, ал азық-түлікке жатпайтын тауарлар үлесі – 51,4%

4-кесте. Сусындар мен темекі өнімдерін қоса алғандағы тамақ өнімдерінің, азық-түлікке жатпайтын тауарлардың бөлшек сауда айналымының серпіні

	Сусындар мен темекі өнімдерін қоса алғандағы тамақ өнімдері			Азық-түлікке жатпайтын тауарлар		
	Млрд рубль	%		Млрд рубль	%	
		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге		Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
2018 ж. ¹⁾						
Қаңтар	1128,1	102,9	75,4	1202,3	103,1	75,5
Ақпан	1106,0	102,3	97,7	1165,8	102,0	96,9

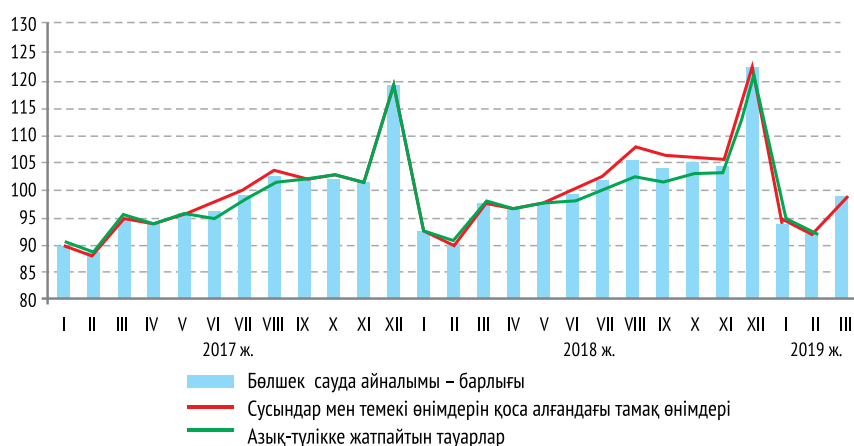
Наурыз	1208,3	102,9	108,7	1278,1	103,0	109,5
I тоқсан	3442,4	102,7	85,6	3646,2	102,7	85,1
Сәуір	1193,9	102,7	98,4	1274,7	103,6	99,3
Мамыр	1213,0	102,6	101,6	1309,6	103,1	101,6
Маусым	1223,8	103,8	100,5	1349,5	103,0	102,5
II тоқсан	3630,7	103,0	104,5	3933,8	103,2	106,3
I жарты жылдық	7073,1	102,9		7580,0	103,0	
Шілде	1247,5	101,9	102,2	1396,4	103,6	103,3
Тамыз	1274,7	101,3	102,5	1469,3	104,5	104,9
Қыркүйек	1267,1	100,1	99,4	1452,0	104,4	98,4
III тоқсан	3789,3	101,1	104,6	4317,7	104,2	108,4
Қаңтар-қыркүйек	10862,4	102,2		11897,7	103,4	
Қазан	1291,6	100,7	101,4	1453,3	103,6	99,6
Қараша	1309,3	102,0	100,3	1453,5	104,5	99,5
Желтоқсан	1592,2	102,0	119,7	1719,4	103,4	118,0
IV тоқсан	4193,1	101,6	108,7	4626,2	103,8	105,9
Жыл	15055,5	102,1		16523,9	103,5	

2019 ж.

Қаңтар ¹⁾	1208,5	101,5	75,0	1292,2	102,3	74,7
Ақпан ¹⁾	1187,9	101,4	97,6	1298,1	102,6	97,1
Наурыз	1296,0	101,2	108,6	1372,0	101,9	108,8
I тоқсан	3692,4	101,4	85,4	3922,3	102,3	83,8

1) Алдында берілген жедел ақпараттағы мәлеметтер сауалнамаға қатысушылар есебінен нақтылағаннан кейін өзгертілді

Сусындар мен темекі өнімдерін қоса алғандағы тамақ өнімдерінің, азық-түлікке жатпайтын тауарлардың бөлшек сауда айналымының серпіні, 2016 жылдың орташа айлық мәніне пайызбен

5-кесте. Бөлшек сауда ұйымдарындағы тауар қоры ай соңына

	Тауар қоры, млрд рубль	Сауда күніндегі қор деңгейі
2018 ж.		
Қаңтар	1462,6	39
Ақпан	1454,4	38
Наурыз	1497,1	37
Сәуір	1495,8	38
Мамыр	1491,6	37
Маусым	1488,6	36

Шілде	1513,3	36
Тамыз	1537,2	36
Қыркүйек	1561,4	36
Қазан	1620,6	38
Қараша	1698,5	39
Желтоқсан	1779,7	33
2019 ж.		
Қаңтар	1637,8	39
Ақпан	1649,3	39
Наурыз	1712,7	38

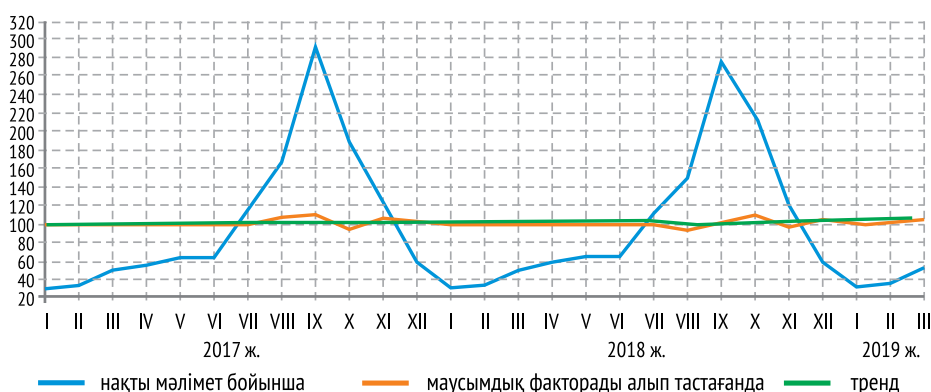
1.5.1. АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ

Барлық ауыл шаруашылық өндірушілерінің ауылшаруашылық өнімін өндіру көлемі (ауыл шаруашылық ұйымдары, шаруа (фермерлік) қжалықтар, тұрғындар шаруашылығы) 2019 жылдың наурызына қолданыстағы бағамен алдын ала бағалау бойынша 284,3 млрд рубльді құрады, 2019 жылдың I тоқсанында - 645,8 млрд рубль.

1-кесте. Ауыл шаруашылығы өнімі өндірісінің серпіні

	%	
	Өткен жылдың тиісті кезеңіне	Өткен кезеңге
2018 ж.		
Қаңтар	102,3	55,6
Ақпан	102,3	110,0
Наурыз	102,4	143,7
I тоқсан	102,4	31,1
Сәуір	102,3	113,4
Мамыр	102,2	111,9
Маусым	100,8	98,3
II тоқсан	101,8	156,7
I жарты жылдық	102,0	
Шілде	101,7	184,9
Тамыз	89,4	131,4
Қыркүйек	95,3	182,7
III тоқсан	94,9	в 3,0р.
Қаңтар-қыркүйек	97,7	
Қазан	112,1	76,2
Қараша	93,9	57,6
Желтоқсан	99,9	46,8
IV тоқсан	104,1	71,6
Жыл	99,4	
2019 ж.		
Қаңтар	100,7	56,0
Ақпан	101,0	110,4
Наурыз	101,5	144,4
I тоқсан	101,1	30,3

Ауылшаруашылық өнімі өндірісінің индексі¹⁾, 2016 жылдың орташа айлық мәніне пайызбен

1 Мәліметтердің бағалануы маусымдық және күнтізбелік факторларды алып тастағанда «JDemetra+» бағдарламасын қолдану арқылы жүргізілген. Статистикалық бақылаудың жаңа мәліметтері түскен кезде серпін нақтылануы мүмкін.

Өсімдік шаруашылығы. 2019 жылдың 1 сәуірінде егіс жұмыстарын Ресей Федерациясындағы ауыл шаруашылық ұйымдарының 17 субъектісі жүргізді. 502,5 мың гектар аумаққа жаздық дақылдар егілді («өткен жылдың тиісті кезеңіне қарағанда 3,1 есеге көп), оның ішінде дәнді және дәнді-бұршақты (жүгеріден басқа) - на 352,6 мың гектар (3,0 есе көп).

2-кесте. Ауыл шаруашылығы ұйымдарында жабдық дақылдарды егу, мың гектар

	2019 ж. 1 сәуіріне		2019 ж. 1 сәуіріне, %	
	Егілген жаздық дақылдар	Дәнді және дін-бұршақтылар (жүгеріні қоспағанда)	Егілген жаздық дақылдар	Дәнді және дін-бұршақтылар (жүгеріні қоспағанда)
Ресей Федерациясы	502,5	352,6	в 3,1р.	в 3,0р.
оның ішінде:				
Белгород облысы	14,8	14,6	-	-
Қырым Республикасы	55,3	35,8	115,1	86,9
Краснодар аймағы	101,3	35,7	243,4	157,7
Ростов облысы	123,9	104,6	в 30,0р.	в 27,4р.
Ставрополь аймағы	169,5	136,5	в 3,4р.	в 3,4р.

Мал шаруашылығы. 2019 жылы наурыздың соңында барлық ауыл шаруашылығы өндірушілерінің шаруашылықтарындағы ірі қара мал басының саны есептеу бойынша 18,6 млн басты құрады (өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 0,9%-ға аз), сиыр – 8,0 млн (0,3%-ға төмен), шошқа – 24,6 млн (3,4%-ға көп), қой мен ешкі 23,6 млн (4,7%-ға төмен), құстар – 558,9 бас (0,9%-ға аз).

Мал басы құрылымында халық шаруашылығына 41,5% ірі қара мал басынан келді, 10,8% - шошқа, 46,6% - қой мен ешкі (2018 жылы наурыздың соңында – тиісінше 41,8% және 12,1%, 46,6%).

3-кесте. Барлық санаттағы шаруашылықтағы мал басының серпіні, Ай соңында, пайызбен

	Мүйізді ірі мал		Оның ішінде		Шошқалар		Қой мен ешкі	
	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде	өткен жылдың тиісті күнінде
2018 ж.								
Қаңтар ¹⁾	99,7	100,3	99,8	100,5	105,6	101,2	101,0	99,7
Ақпан ¹⁾	99,7	100,9	99,6	100,4	105,8	100,6	99,2	99,8

Наурыз ¹⁾	99,6	101,3	99,4	99,9	105,2	101,1	98,1	102,1
Сәуір	99,8	101,5	99,5	100,6	105,1	101,7	98,5	104,4
Мамыр	100,0	101,0	99,6	100,5	105,7	101,8	98,3	101,8
Маусым	99,9	100,3	99,4	99,6	104,5	99,6	97,7	100,0
Шілде	99,7	99,4	99,3	99,6	103,8	100,1	98,8	99,6
Тамыз	99,6	99,3	99,1	99,4	103,4	99,8	98,7	97,8
Қыркүйек	99,4	98,9	99,0	99,7	103,0	100,1	98,5	96,6
Қазан	99,4	99,0	99,2	99,7	102,8	99,4	96,9	96,5
Қараша	99,3	98,3	99,4	99,6	102,8	98,8	95,3	95,7
Желтоқсан ²⁾	99,2	96,9	99,9	97,4	102,8	97,6	94,8	95,7

2019 ж.

Қаңтар	99,1	100,2	99,4	100,3	103,1	101,5	94,1	99,9
Ақпан	99,0	100,8	99,3	100,3	102,8	100,3	95,9	101,7
Наурыз	99,1	101,4	99,7	100,3	103,4	101,7	95,3	101,4

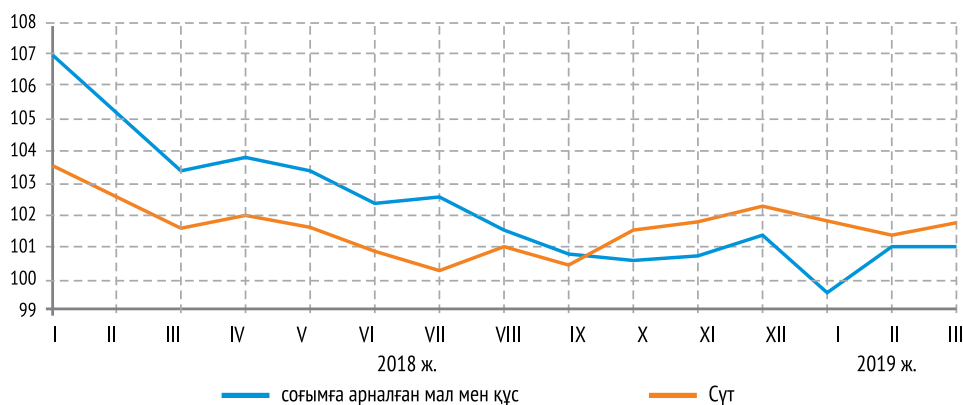
1) Мәліметтер 2016 жылы Бүкілресейлік ауыл шаруашылығы санағының қорытындысын есепке ала отырып келтірілген.

2) Мәліметтер жылдық соңғы қорытындыны алғаннан кейін алдыңғы жариялағандармен салыстыра отырып өзгертілді.

2019 жылы наурыздың соңында ауыл шаруашылығы ұйымдарында 2018 жылдың тиісті күнімен салыстырғанда мүйізді ірі қара мал басы 1,6%-ға азайған, сиыр - 1,5%-ға, қой мен ешкі - 8,5%-ға, құстар - 0,6%-ға қысқарды, ал шошқаның бас саны 5,2%-ға артқан.

2019 жылдың I тоқсанында есептеу бойынша барлық санаттағы шаруашылықтарда 3,4 млн тонна мал мен құс союға, сүт – 6,5 млн тонна, жұмыртқа – 10,5 млрд дана өндірілген.

Барлық санаттағы шаруашылықтарша мал шаруашылығы өнімінің өндірісі, өткен жылдың тиісті айына %

2019 жылдың наурызында ауыл шаруашылығы ұйымдарында 2018 жылдың наурызымен салыстырғанда соғымға арналған мал мен құс (тірілей өлшегенде) өндірісі 1,7-ға артты (2017 жылдың наурызымен салыстырғанда 2018 жылдың наурызында – 4,9%), сүт – 3,5% (30%-ға), жұмыртқа өндірісі 0,8%-ға төмендеген (2,4%-ға өсті).

Ауыл шаруашылық ұйымдарында (микрোকәсіпорындардан басқа) 1 сиырдың сауылған сүті 2018 жылдың I тоқсанындағы 1452 килограммен салыстырғанда 2019 жылдың I тоқсанында 1549 килограмм, ауылшаруашылық ұйымдарында (шағын кәсіпкерлік субъектілерінен басқа) мекиен-тауықтың жұмыртқалағыштығы – бір жыл бұрынғы 75 данамен салыстырғанда 76 дана жұмыртқа болды.

2019 жылдың I тоқсанында өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда соғымға арналған мал мен құс өндірісі (тірілей өлшегенде) мүйізді ірі қара мен шошқа өндірісінің меншікті салмағы артқаны байқалды.

МАЗМҰНЫ

ҚЫСҚАРҒАН СӨЗДЕР	3
КІРІСПЕ	4
1.1. Қырғыз Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері	5
1.1.1. Қырғыз Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы	6
1.1.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Қырғыз Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы	13
1.1.3. Қырғыз Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы экономикалық қызметі	16
1.1.4. Қырғызстанда 2018 жылы шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын реттеу және кәсіпкерлікті қолдау механизмдері	19
1.2. Армения Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері	23
1.2.1. Армения Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы	24
1.2.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Армения Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы	33
1.2.3. Армения Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы экономикалық қызметі	34
1.2.4. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Арменияда шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын реттеу және кәсіпкерлікті қолдау механизмдері	37
1.3. Беларусь Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері	39
1.3.1. Беларусь Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы	40
1.3.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы	46
1.3.3. Беларусь Республикасының 2018 жылдың үшінші тоқсанындағы сыртқы экономикалық қызметі	48
1.3.4. 2018 жылы Беларусь Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуын реттеу және кәсіпкерлікті қолдау механизмдері	50
1.4. Қазақстан Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері	53
1.4.1. Қазақстан Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы	54
Пайдаланған дереккөз тізімі	56
1.4.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Қазақстан Республикасында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы	57
1.4.3. Қазақстан Республикасының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы сауда қызметі	66
1.4.4. 2018 жылы Қазақстанда шағын және орта кәсіпкерлікті мемлекеттік реттеу және мемлекеттік қолдау	68
1.5. Ресей Федерациясындағы шағын және орта кәсіпкерлік дамуының көрсеткіштері	71
1.5.1. Ресей Федерациясының 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы макроэкономикалық жағдайы	72
1.5.2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында Ресей Федерациясында шағын және орта кәсіпкерліктің дамуы	81
1.5.3. Ресейдің 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы сауда қызметі	83
1.5.4. 2018 жылы Ресейде кәсіпкерлікті мемлекеттік реттеу және мемлекеттік қолдау шаралары	86
2. 2018 жылдың төртінші тоқсанында ЕАЭО мемлекеттерінде кәсіпкерлік дамуының үрдістері	89
2.1. ЕАЭО мемлекеттерінде 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы бизнес жүргізудің макроэкономикалық жағдайларын салыстыру	90
2.2. ЕАЭО мемлекеттерінің 2018 жылдың төртінші тоқсанындағы сыртқы және өзара саудасы	92
2.3. 2018 жылдың қорытындысы бойынша Дүниежүзілік Банктің «Doing Business» бизнесті жүргізу жеңілдігі рейтингіндегі ЕАЭО мемлекеттері	95
ҚОСЫМШАЛАР	97
Қосымшалар 1.	97
Қосымшалар 2.	99
Қосымшалар 3.	101

«Астана қаласының жас мүгедектері» ҚБ басылды
010000, Нұр-Сұлтан қ., Көкарал к., 2/1
Тел.: +7 (7172) 57-99-06

10.06.2019 ж. басуға қол қойылды
Пішімі 60x84 1/8. Қаріп түрі PT Sans Narrow.
Шартты 15 б. л. Таралымы 150. Тапсырыс № 1368.